

Ankara'nın Mimarlık Mirası Bir Bir Elden Gidiyor Tarihi Çubuk Baraj Gazinosunu da Yıktilar

Gençlik Parkı'nın da mimarı olan Fransız plancı ve mimar Théodore Leveau'un tasarladığı ve 1930ların sonunda hizmete açılan Baraj Gazinosu Haziran ayı başında yıkıldı. Yapıyı kimin, neden ve hangi karara dayanarak yıktığı meçhul. İnşasından günümüze maruz kaldığı özensiz yenilemelerden dolayı yıpranmış ve uzun süredir atıl vaziyette bulunan Çubuk Baraj Gazinosu, Haziran ayı başında kimse fark etmeden yıkıldı. Yıkıma tepki gösteren mimarlık, meslek örgütleri ve üniversitelerin mimarlık bölümleri yaptıkları basın açıklaması ile "mimari vandalizm" olarak niteledikleri yıkımı kınadılar. Aynı kurumlar benzeri yıkımların yaşanmaması için **Başkent Ankara'daki Yıkımlara Dur** demek için, alınması gereken önlemler ve yapılacaklar ile ilgili birlikte çalışmaya başladı.

Son yıllarda peşpeşe ve benzer şekilde oldubitti ile yıkılan **Havagazı Fabrikası, Su Süzgeci, Etibank Binası, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Binası, AOÇ İşçi Memur Lokantası, Marmara Köşkü, Danıştay Binası** gibi yapılar Cumhuriyet dönemi Ankara mimarlığının önemli eserleri arasındaydı. **Haber: Solfasol, Fotoğraflar: Can Mengilibörü >> s. 3**

Ankara'da Birileri "Sanatın içine tükürüyor"

Tanju Gündüzalp >> s. 2

"Aman İdare Zaafa Uğramasın"

Mehmet Onur Yılmaz >> s. 5

Solfasol Bisikleti

Ali Hikmet Eren >> s. 7

Hayır! İrademei Vekilime Dokunma!

Nur Yılmazlar >> s. 8

İki Çocuk Annesinin
Ankara'sı: Okunabilir Ankara

A. Özge Akar >> s.11

Ankara Roman Kahramanları

Akın Atauz >> s. 12-13

Şiir, Renkler ve Ankara

Serdar Aydın >> s. 14-15

'Ev İşçileri'nin Hak Arayışı
"Toz Bezi"yle Beyaz Perdede

Enver Arcak >> s. 17

Öte Cümlelerden Bir Palimpsest: Ankara

Özgür Ceren Can >> s. 19

Aydın Kahya ile Ankara ve Caz Üzerine...

Zeynep Ömür Yılmaz >> s. 20

Klasik Sinema Kuşağından:
Stanley Kubrick'in "Zafer Yolu"

Günseli Bilgen >> s. 22

İbrahim Balaban
Ankara'da idi

Önder Şenyapılı >> s. 16

Çağdaş Gazeteciler Derneği
Başkanı Ahmet Abakay ile
Söyleştik:

**"Gazetecilik zor zanaat, hele
bir de muhalifsen..."**

"Eczacı ilaç satar, gazeteci haber yapar. Gerçekleri yazmamızı, halka duyurmamıza, yayınlamamıza kızıyorlar. Ellerinden gelse yaptığımız haberlerle birlikte yok olmamızı istiyorlar". Savcının sorduğu sorulardan biri de, bu nöbetin ne kadar süreceğiymiş. Aynı soruyu, biz de soruyoruz: "Vallahi" diyor, "keşke bana da sorsa o soruyu, Savcı bey. Yanıtım: Recep Tayyip bey ne kadar isterse o kadar diye yanıtlardım", diye cevap veriyor, şaka yollu. "Bizi kendileri gibi tek bir lidere biat edenlerden sanıyorlar". >> s. 9

Ankara'da Birileri "Sanatın içine tükürüyor" Heykeller, Rölyefler, Sanat Eserleri Birer Birer Kayboluyor...

Haber: Tanju Gündüzalp, Fotoğraflar: arkitera.com

Ankara'da kent hayatımız adına, yaşamımızla kente değer ve anlam katan, önemli sanatçılarımızın heykelleri, rölyefleri ardiardına, birer birer ya kayboluyor ya yer değiştiriyor ya kaldırılıyor ya da yıkılan bir binanın enkazı altında kalıyor. Meydansız ve araç otobanlarıyla örülmüş Ankara'nın, geriye kalmış birkaç meydanından birinde, parkında, Kızılay'ında ilk gökdeleninde ve Tandoğan'ındaki heykelleri, rölyefleri, plastik sanat eserleri yok edilerek, kentin ruhuna büyük bir neşter vurulmuş oluyor.

Sanat tarihçisinden vekiline, meslek odalarından kentlisine ama hepimize; kente ve sanata yapılan bu vahşi saldırılara karşı kentimizi birlikte savunmak düşüyor.

Son dönemde yaşanan sanat eseri hırsızlıklarına ilişkin görüşleri derledik:

"Bu basit bir heykel hırsızlığı değil"

Sanat tarihçi Kıymet Giray, kaybolan İlhan Koman heykeliyle ilgili kaçırılmaması gereken noktalara dikkat çekiyor:

"... Bu aşamada 4 önemli konuyu gözden kaçırmamız gerekir:

1. Bilindiği gibi; İlhan Koman yurt dışında yaşamış olan ve birçok uluslararası heykel parkında heykeli yer alan çok önemli bir sanatçıdır. Edirne'de de bir Müzesi vardır.
2. Bu basit bir heykel hırsızlığı değildir. Çok ünlü olan ve uluslararası alanda bilinen bir sanatçının heykelinin hırsızlığıdır. Bu nedenle uluslararası hırsızlık bülteni çıkarılmalıdır.
3. Çok yüksek bir maddi değere haizdir. sanat tarihi açısından da, maddi değerinden çok daha yüksek bir manevi ve bilimsel kıymete sahiptir. Kaybolmasından sorumlu olanların hukuki inceleme geçirmeleri gereklidir.
4. Bu heykelin projesi Sanart Derneğine aittir. Şikayetçi olmalıdır. Bulunması ve yeniden yaptırılması konusunda proje müellifi olarak hak sahibidir. Bu arada oğlu yaşamaktadır. Babasının sanat eserleri üzerinde hak sahibidir."

Alındı mı, Çalındı mı?

Konuyu bir yazılı soru önergesiyle TBMM gündemine taşıyan CHP İstanbul Milletvekili Zeynel Emre, Kültür Bakanı Nabi Avcı'ya şu soruları yöneltti:

1. Dünyaca tanınmış önemli bir cumhuriyet sanatçısı olan İlhan Koman'ın Bakanlığınız envanterine kayıtlı ya da veri tabanında bulunan eser sayısı nedir? Türkiye dışında bulunan eserlerine dair bir bakanlık kaydı bulunmakta mıdır? Bu eserler hangileridir ve nerelerdedir?
2. 14 yıldır Seğmenler Parkında bulunan bronz İlhan Koman heykeli şu anda nerededir?
3. Parktaki İlhan Koman heykeli tam olarak hangi tarihte, bulunduğu yerden alınmıştır? Heykeli kim, hangi nedenle, kimin kararıyla kaidesinden ayırmıştır?
4. Heykelin bulunduğu parkta görevli güvenlikçilerin, vatandaşlara heykelin belediye tarafından alındığına yönelik ifadeleri doğru mudur, araştırılacak mıdır? Doğru ise belediyenin heykelin kendilerinde olmadığına ilişkin açıklamaları ne anlama gelmektedir?
5. Heykelin Ankara Büyükşehir Belediyesi görevlileri tarafından alındığını ifade eden güvenlik görevlilerinin artık görevleri başında olmadığı doğru mudur?
6. Heykelin çalındığı bilgisi doğru mudur? Doğru ise konu ile ilgili olarak Bakanlığınızın yürüttüğü bir soruşturma var mıdır? Ne aşamada?
7. Tüm sanatsal ve tarihsel önemi ile birlikte eserin maddi değeri bu durumu nitelikli sanat eseri hırsızlığı kapsamında ele almayı gerektirmez mi? Bakanlığınız konuyu ilgili emniyet yetkilileri ile paylaşmış mıdır?
8. Heykelin 'kaybolmasında' bakanlığınızın sorumluluğu nedir? Bakanlığınız konuya ilişkin hangi adımları atmaya planlamaktadır?

"Sorumlu Büyükşehir ve ANFA'dır"

Konuyla ilgili TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi adına açıklama yapan Tezcan Karakuş Candan parkın güvenliğinden sorumlu ANFA'nın sorumluluğuna dikkat çekti ve şöyle dedi:

"Seğmenler Parkı Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin

görev ve yetkisi alanında bulunmaktadır. Belediye tarafından güvenlik işi ANFA adlı güvenlik firmasına ihale edilmiştir. Heykelin korunmasından sorumlu ANFA güvenlik firması, görevinin gereklerini yerine getirmeyerek görevlerini ihmal etmişlerdir. Görevi kötüye kullanma suçu işleyenler kamu davası açılması için suç duyurusunda bulduk".

Bu İlk Değil, Fail Belli...

Ankara'nın kaybolan sanat eserlerine ilişkin bilinen geçmişi de hatırlatan TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi ise önemli tespitlerde bulunuyor ve şöyle diyor:

Hatırlatmak isteriz ki, çalındı iddiasıyla ortadan kaybolan ve akıbetleri hakkında hiçbir bilgi alamadığımız benzer hadiseler geçtiğimiz senelerde de Ankara'da birçok kez yaşanmıştır. Dünyaca ünlü piyanist ve besteci Chopin'in bronz büstü, AOÇ'deki Tarımcı Atatürk Anıtı'nın rölyefleri, 21 yıl önce Yüksel Caddesi'ne yerleştirilen 'Çiçekçi Kız' ve 'Oturun Yorgun Amca' heykelinden sonra geçen sene hepimizin günlük hayatının hafızalarında yer eden 'Oturun Kadın' heykeli de çalındı iddiasıyla ortadan kaybolmuştur. Kamusal mekânlarda halka mal olmuş kentsel kamusal sanat öğelerimiz, bu örnekler ve daha kim bilir nice akıbetlerini bilmediğimiz bir şekilde tek tek yok olmaktadır. Eğer böylesi organize bir suçun varlığı söz konusu ise bu sorun yıllardır neden çözülmemiştir?

Ankara'nın meydanlarında, parklarında yer edinmiş neredeyse Başkent ile yaşıt olan 'Su Perileri' heykeli de benzer bir öyküye sahiptir. 'Su Perileri' heykelinin son olarak 90'lı yıllarda bulunduğu Tandoğan Meydanı'ndan kaldırıldıktan sonra akıbeti öğrenilememiş, ancak yıllar sonra belediye depolarında çürümeye bırakıldığı tespit edilmişti. 16 yıl depoda kaldıktan sonra, geriye kalabilen parçalarının restorasyonu yapılarak Cer Modern otoparkında bekçi kulübesinin yanındaki alana yerleştirilmesi uygun bulunmuştu. Bu örneklerden ötürü olayın birinin faili belli iken, kaybolduğu öne sürülen ve çalınması yeterince zor olan bu heykellerin yine çeşitli depolarda bulunup bulunmadığının haklı endişesini yaşamaktayız.

Devamı 3. Sayfada >>

Ankara'nın Mimarlık Mirası Bir Bir Elden Gidiyor Tarihi Çubuk Baraj Gazinosunu da Yıktilar

Son yıllarda peşpeşe ve benzer şekilde oldubitti ile yıkılan Havagazi Fabrikası, Su Süzgeci, Etibank Binası, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Binası, AOC İşçi Memur Lokantası, Marmara Köşkü, Danıştay Binası gibi yapılar Cumhuriyet dönemi Ankara mimarlığının önemli eserleri arasındaydı. Bu listeye en son eklenen yapı Çubuk Baraj Gazinosu oldu.

Gençlik Parkı'nın da mimarı olan Fransız plancı ve mimar Théodore Leveau'un tasarladığı ve 1930ların sonunda hizmete açılan Baraj Gazinosu Haziran ayı başında yıkıldı. Mimarlık örgütleri ve mimarlık okulları tepkili...

Çubuk barajı, Ankara'nın 12 kilometre kuzeyinde, halen Ankara-Esenboğa yolundan sapılan eski Ankara-Çankırı yolu yanındaki vadide, Çubuk Çayı üzerinde yer alır. Yapımına 1930'da başlanmış ve 3 Kasım 1936'da hizmete açılmıştır. Barajda bulunan Çubuk Barajı Göl Gazinosu Hermann Jansen ile birlikte Gençlik Parkını da tasarlayan Fransız Şehir ve Bahçe Plancısı Mimar Théodore Leveau'nun (1896-1971) eseridir. Havuz ve yeşil bitki örtüsüne hakim manzaralı Gazino, barajdan birkaç yıl sonra tamamlanmıştır.

Toplumdaki geleneksel cinsiyet ayrımının şeklen de olsa son bulduğu 1930'larda, gazinolar oldukça yaygınlaşmıştı. Yüksek ve kurak bir topoğrafya üzerine kurulmuş olan Ankara kent sakinleri için büyük önem taşıyan su nedeniyle, bir haftasonu dinlenme alanı olarak tercih edilmekteydi.

Yeni eğlence mekanlarının ilginç bir örneği olan ve Barajın alt kesimindeki geniş ve düzenli bir parkın içinde yer alan Çubuk Barajı Göl Gazinosu, bu ihtiyacı karşılamak üzere yapılmıştı.

Yapı, iki farklı kotta tasarlanmıştı. Mutfak ve servis mekanları bodrumda, dikdörtgen planlı restoran ve dairesel dans pisti ve onlara ait servis mekanları giriş katta yer almaktaydı. Göldeki gezinti yapan tekneler, dans pisti ve suyun üzerine doğru çıkmış olan terasın çevresinde bulunan dairesel merdivene bağlanabilmekteydi.

Teras aynı zamanda nehrin iki yakasını birbirine bağlayan köprüye uzanmaktaydı. Peyzajla uyum içerisindeki yapı, teras çatılı kübik ve silindirik kütleler, yer yer mermer, yapay taş ve Ankara taşı olarak bilinen grimsi pembe bir andezit kaplamalı açık renkli cepheler, istendiğinde tamamen açılabilir metal çerçeveli camlar ve ayaklar üzerinde duran betonarme kirişlerden oluşan rasyonel-modernist bir tasarım yaklaşımı sergilemekteydi.

İnşaasından günümüze maruz kaldığı özensiz yenilemelerden dolayı yıpranmış ve uzun süredir atıl vaziyette bulunan Çubuk Baraj Gazinosu, Haziran ayı başında kimse fark etmeden yıkıldı. Yıkıma tepki gösteren mimarlık meslek örgütleri ve üniversiteler yaptıkları basın açıklaması ile "mimari vandalizm" olarak niteledikleri yıkımı kınadılar. (Haber: Soflasol, Fotoğraf: Can Mengilibörü - Kaynak: <http://lcivelekoglu.blogspot.com.tr>)

Abidin Dino'nun Evinden Seğmenler Parkına...

Seğmenler Parkından çalınan İlhan Koman heykelinin ve Otto Herbert Hajek'in Hergelen Meydanındaki çevre düzenlemesinin hikayesini Erdal Duman ve Rezzan Gümgüm şöyle anlattı:

Koman, 1978 yılında Paris'te sanatçı Abidin Dino'nun evinde kil figürler yapmıştır. Daha sonra heykeller Stockholm'e gelmiştir. Ne yazık ki İlhan Koman hayattayken bronz dökümleri mümkün olmamıştır. 1989 yılında Abidin Dino, Koman ailesi ve Galeri Nev'in çabalarıyla İtalya'da bronz dökümü gerçekleşir ve bir tanesi büyütülerek 1991 yılının son günü Ankara'lılara yeni yıl armağanı olarak Seğmenler Parkına yerleştirilir.

1989 ve 1994 yılları arasında Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Murat Karayalçın döneminde, Ankara'nın kamusal alanları ve meydanlarına, birçok sanatçı ve sanat kurumunun katkısıyla belirlenen birçok mekâna, çok değerli eserleri yerleştirmiştir.

Yine sanat alanında çok önemli bir yere sahip olan Alman sanatçı Otto Herbert Hajek'in "Hergelen Meydanı"nda yer alan heykeli şu anki yönetim tarafından kimseye danışılmadan yıkılmış ve ortadan kaldırılmıştır.

Bu iki olayda da yönetim bir açıklamada bulunmamıştır. İlhan Koman heykeli için parkı korumakta olan görevlilere soru yöneltildiğinde, "belediyenin aldığı, temizliğini ve bakımını yaptıktan sonra yerine yeniden konulacağı" yanıtı alınmıştır. Burada sadece iki heykelden

bahsedilmektedir. Çalınan, yakılan, yıkılan, kaldırılan ve saklanan daha birçok heykel rölyef vardır.

Cevabını hepimizin bildiği bir soruyla bitirelim. Sorumuz Kültür ve Turizm Bakanı Nabi Avcı'ya:

Kamusal alanda olsun ya da olmasın, yerel yönetim kontrolünde veya özel teşebbüsün, bireyin mülkiyetinde olsun; bizim olan sanat eserlerimizin bir envanteri var mıdır, nasıl bir takip ve envanter tutma metodu uygulamaktadır, bir danışman kadro ile birlikte çalışılmakta mıdır?

İlhan Koman, Burhan Alkar, Kuzgun Acar, Otto Herbert Hajek'in bu kente kattığı anlamı takip etmeye devam edeceğiz.

“Mamma li Turchi!”*

Ankara'da Hem Resmî Hem Gayriresmî / Ne Resmî Ne Gayriresmî Bir Etkinlik

Haber: Emine O. Incirlioğlu ve Betül M. Onaran Fotoğraflar: Serap Doğanyığıt

İtalya'nın Türkiye Büyükelçisi Luigi Mattiolo, 10 Mayıs 2016 tarihinde, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Jean Monnet Kürsüsü tarafından 9 Mayıs Avrupa Günü kapsamında düzenlenen *Relationships Between Italy and Turkey in the European Perspective* [Avrupa Perspektifinde İtalya-Türkiye İlişkileri] başlıklı seminerde, Jean Monnet Kürsüsü'nden Prof. Dr. Angelo Santagostino moderatörlüğünde, yaklaşık 30 kişilik bir dinleyici grubuna konuştu.

“Geçmişte, Akdeniz ülkelerimizi nasıl birleştirdiyse, gelecekte de Avrupa öyle birleştirecektir”

Etkinlik “resmî” idi. Çünkü, bir yıldır Ankara'da Büyükelçilik görevini yürütmekte olan, daha önce Avrupa Birliği'nin İtalya'daki genel direktörlüğünü de yapmış, 30 yıllık devlet memurluğu deneyimi olan bir diplomat, ölçülü, tam anlamıyla “diplomatik” tonda önceden yazılmış bir metin okudu. Türkiye ile İtalya'nın, başta “terörizm,” Suriyeli mülteciler, enerji güvenliği ve çevre gibi ortak çözüm gerektiren sorunları olduğunu vurgulamakla söze başladı. Sonra, hacmi gittikçe artan ikili ticarî ilişkilerimizden, emlak, makina, turizm, dericilik, gıda gibi çeşitli sektörlerde iş ortaklıklarımız olduğundan, Türkiye'de 1000'den fazla İtalyan şirketinin (buna mukabil İtalya'da 50 kadar Türk şirketinin) bulunduğu söz etti. Ardından, tarihî ve kültürel bağlarımızdan, örneğin “kampana” gibi pek çok denizcilik terimini paylaşıyor olmamızdan, Türk yazar ve yönetmenlerinin İtalya'da, İtalyan modası ve “yaşama biçimi”nin de

Türkiye'de iyi bilindiği ve izlendiğinden, paylaştığımız “Akdeniz Kültürü değerleri”nden dem vurdu. Bu yıl, gerek Erasmus gibi değişim programlarıyla, gerekse lisansüstü çalışmalara başvurarak 300'ü aşkın Türkiyeli öğrencinin eğitim amacıyla İtalya'ya gittiğini de belirtti. “Geçmişte Akdeniz ülkelerimizi nasıl birleştirdiyse, gelecekte de Avrupa öyle birleştirecektir” ve “Türkiye ile Balkanlardaki diğer aday ülkeler AB'ne girmeden Avrupa tamamlanmış sayılmaz” diyen Büyükelçi, vize meselesinde de İtalya'nın Türkiye'yi desteklediğini ekleyerek, sözlerini, “iyi niyet ve temenniler” ile bitirdi: İnsan hakları, basın ve ifade özgürlüğü, demokratik değerlerin, sadece aday ülkelerde değil bütün dünyada sağlanması, “elbette” vazgeçilmez önemdedir; müzakerelerden vazgeçilmemelidir.

“Şimdi değil, o kadar çabuk değil!”

Büyükelçi'nin Üniversite'nin “Cinnah Kampüsü”nde halka da açık olan konuşmasından sonra öğrencilerin sorularına verdiği yanıtlar aynı derecede “resmî” değildi. Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden bir öğrenci, Suriyeli mülteciler ile vize serbestliği arasındaki ilişkiyi, ve Türkiye'nin AB'ne üyeliğini sordu. Cevap: “Not now, not so quickly! [Şimdi değil, o kadar çabuk değil!]”

Bosna-Hersekli bir öğrenci, 1995'de Bosnalı mültecilerin, Müslüman oldukları halde, Avrupa'ya kabulünün neden çok daha kolay olduğunu sordu. Cevap: “Birincisi, o zamanlar 11 Eylül öncesiydi, daha İslamofobi yoktu, ikincisi, sayılar çok daha azdı. Bu göç akışı daha onyıllarca sürecek, daha işin başındayız.”

“Romano Prodi ve Berlusconi gibi yöneticilerin devri geçti”

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünden bir öğrencinin soruları, Büyükelçi'yi resmî bir demec verme havasından iyice çıkarttı. İki saptamadan söz etti, genç ve heyecanlı öğrenci: “Birincisi, eski İtalya Başbakanı Romano Prodi, Türkiye'deki 3 milyon mülteciyi patlamaya hazır bir ‘atom bombası’na benzetti; ikincisi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, “Siz yolunuza, biz yolumuza” dedi. Bu sözler hakkında ne düşünüyorsunuz?” Romano Prodi ve Berlusconi gibi yöneticilerin devrinin artık geçtiğini söyleyen Mattiolo, Erdoğan'ın sözlerini de, “Siyasette böyle laflar edilir” diyerek hafife aldı. Aynı öğrencinin, “İtalyan Hükümeti Türkiye'nin AB'ne girmesini destekliyor olabilir, ama ya halk buna hazır mı?” sorusunu yanıtlarken, kamuoyunun, gelişmelere göre çok hızlı değişebileceğini söyledi. “Özellikle Afrika kıtasından gelebilecek göç akışından korkuyoruz,” diyen Büyükelçi, kendi gençliğinden de söz ederek, o dönemlerde Japonya'nın dünya pazarındaki rolüne ilişkin benzer bir önyargı ve korku olduğundan ancak korktuklarının başlarına gelmediğinden bahsederek güldü. Genç öğrencinin İtalyan halkının Türkiye ile ilgili önyargılarını sorarken kullandığı “Mamma li Turchi!” [Anneciğim Türkler!] ifadesine de, etkinliğe katılan elçilik görevlileri ile birlikte gülerken tepki veren Büyükelçi, o tür önyargı ve kalıpların 15. yüzyılda kaldığını söyledi.

* Anneciğim Türkler

Latin Amerika'dan Bir Türkiye Hikâyesi: “Fora Erdogan”

Alanur Çavlin

21 Mayıs 2016 akşamı Sao Paulo, Republica meydanında Violentango konserindeyiz. Republica yalnızca konser alanı değil, bir yandan da protesto meydanı. Konseri izleyen Brezilyalılar ellerinde pankartlarla seçimle iş başına gelmiş sosyalist devlet başkanları Dilma Rousseff yerine 12 Mayıs 2016'da devlet başkanı olarak atanan Michel Temer'i protesto ediyorlar. Wikileaks sızdırdığı haberlerde Temer'i ABD muhbiri olarak tanıtmıştı, kendisinin Brezilya'da değil ABD'de sevilen bir darbe destekçisi olduğu konuşuluyor. Protestolar sadece Temer'in şahsına değil aynı zamanda tamamını beyaz erkeklerden oluşturduğu kabineye yönelik.

Birkaç parça dinleyip Latin enerjisi depoladıktan sonra ellerinde “Fora Temer” yazılı pankartlarla gösteri yapanlarla konuşmaya başlıyoruz. Eylemci konsercilerden Daniel neden pankartlarla alanda olduklarını şöyle anlatıyor: “Devlet başkanımızı geri istiyoruz, oylarımızı geri istiyoruz, defol Temer!” Türkiye'den geldiğimizi öğrenince, biz hiç adını anmadan aynı kararlılıkla bağıyor “Fora Erdogan”.

Ne diyelim... serde iyimserlik var, memlekette her şey berbat olsa da dünyanın taaa öbür ucunda bizimle birlikte diktatöre defol diye bağırın yoldaşlarımız var.

Mahkemeden "Durmak Yok, Ayrımcılığa Devam" Kararı Aman İdare Zaafa Uğramasın!

Mehmet Onur Yılmaz

Mersin Mezitli FM Genel Yayın Yönetmeniyken peşine düştüğü bir haber sonrası soruşturma ve yargılamanın hedefi olan ve bir süredir de Sincan F Tipi Kapalı Cezaevinde tutulan Gazeteci Mikdat Algül'ün cezaevinde verdiği eşitlik mücadelesini aktarmak istiyoruz size. Haber apaçık bir ayrımcılık hikayesi...

Tek İsteddiği Eşitlik...

Mikdat Algül alevi. Bir süredir de din ve vicdan özgürlüğünü sünni Müslüman hükümlüler kadar kullanabilmenin peşindedir. Cezaevi idaresine uzun süredir, her hafta, düzenli olarak ilettiği alevi bekaşi dedesi ile görüşme talebine yönelik olumlu ya da olumsuz bir karar çıkmayınca, bu sessizliğin Anayasa'da tanımlı din ve vicdan özgürlüğüyle bağdaşmadığını belirterek 24 Mart 2016'da Ankara Batı İnfaz Hakimliği'ne başvuruyor. Talebi inanç özgürlüğünün gereğine uygun karar alınması... Belirli aralıklarla bir alevi dedesi ile görüşme yapmak istiyor.

İnfaz Hakimliğinden Örnek Karar

Algül'ün başvurusu karşısında Ankara Batı İnfaz Hakimliği "ülkenin ana dini" gibi bağlamından kopuk, garip ifadeler içerse de örnek denebilecek bir karar almış. Hakimlik din ve vicdan özgürlüğünü savunan kararında şöyle diyor:

Bir kimsenin özgürlüğünün elinden alınması dininin icaplarını yerine getirme hakkının da elinden alınmasını içermemektedir. Cezaevi makamları aşağıdakileri sağlamalıdır.

- Mahkumlara dinlerinin, ibadet etme, dinsel metinler okuma, belli giysiler giyme ve belli şekillerde yıkanma gibi icaplarını dinlerinin gerektirdiği sıklıkla yerine getirme fırsatı verilmesi,

- Aynı dinden olan mahkumların ibadet amacıyla ve dini bayramlarda bir araya gelebilmesi,

- Mahkumlara dinlerine ilişkin yetkili bir din adamıyla tek başlarına ya da toplu olarak ibadet etme fırsatı verilmesi,

Bu hükümler bütün tanınan dini gruplar için geçerli

olacak, yalnız ülkenin ana dini ile sınırlı kalmayacaktır. Azınlık gruplarından mahkumların dini ihtiyaçlarının karşılanmasına özen gösterilmelidir.

Dini inanç özgürlüğünün temel bir insan hakkı olması nedeniyle, mahpuslara iradeleri konusunda dini inançlarının gereğini yerine getirme konusunda serbestlik tanınır. Dini hizmetlerden yararlanma, acı çeken, hücre cezasına çarptırılmış, intihara teşebbüs etmiş, ciddi rahatsızlığı olan veya ölüm eşiğinde bulunan mahpuslar için de uygulanmalıdır.

Ankara Batı İnfaz Hakimliği, çerçevesini bu ifadelerle çizdiği kararında Mikdat Algül'ün "inancı gereği din adamı olan alevi dedesi ile görüşmesi mümkün" görüyor ve "Hükümlünün, cezaevi idaresince belirlenecek tarihlerde ve yine cezaevi idaresi tarafından belirlenecek bir alevi bekaşi dedesi ile haftada bir kere görüşmesine izin verilmesine" karar veriyor.

Eğer haber burada bitseydi, bunu bir kazanım haberi olarak sevinçle duyuracaktık. "Avevilere Eşit Muamele Kararı" diye de başlık atacaktık. Ama malesef Mikdat Algül'ün sevinci kısa sürüyor. Çünkü, Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Batı İnfaz Hakimliği'nin bu kararına itiraz etmekte hiç zaman kaybetmiyor. Ve itiraz makamı olan Ankara Batı 2. Ağır Ceza Mahkemesi sevincimizi kursamızımda bırakan bir kararla önceki kararı kaldırıyor. Gereçesi ise karardan beter: emsal olur endişesi ve idareyi zaafa uğratma riski...

Hakkını İsteyenden Korkan Yargı: "Emsal olur"

Ağır Ceza Mahkemesi 2016/670 nolu kararında "Kurumun yüksek güvenlikli olması, örgüt mensuplarını, tehlikeli suçluları ve yoğunluk sebebiyle de birbirine hasım olanları barındırdığı göz önüne alındığında, güvenlik koşullarının elverişliliğinin öncelikli tutulduğu, emniyet araştırması yapılmadan görüş yaptırılmasında hükümlünün talebinin kişiyeye

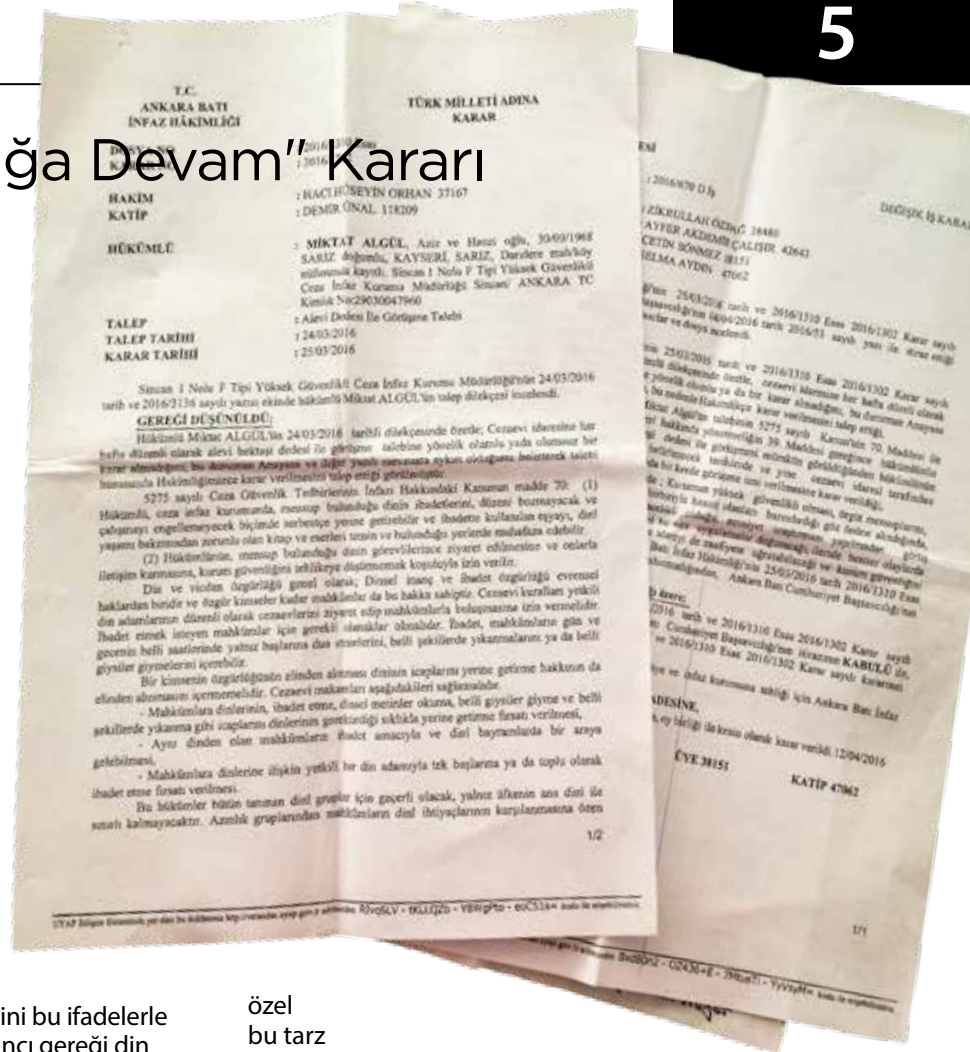
öznel bu tarz uygulamalar doğuracağı, ileride benzer olaylarda diğer hükümlüler için emsal teşkil edeceği ve idareyi zaafiyete uğratabileceği ve kurum güvenliğini olumsuz etkileyeceği" gibi gerekçeleri peşpeşe sıralıyor ve Ankara Batı İnfaz Hakimliğinin ilgili kararının kaldırılmasına karar veriyor.

İdarenin Rahatı, İnsan Haklarının Önüne Geçti

Bu kararla Mikdat Algül'ün din ve vicdan özgürlüğünün önüne "emsal olur", "idareyi zaafiyete uğratır" endişeleri konulmuş oldu. Adaletin emsal olmasından endişe edildi. Bir kez daha insanı değil sistemi savunmayı tercih eden yargı, devleti insan haklarından emin adımlarla daha da uzaklaştırdı. Pek çokları için "sistem kendisinden bekleneni yaptı". Sokrates'e göre ise devlet varlık amacının tersine iş gördü. Kulakları çınlasın, bundan 2500 yıl önce devleti sorgularken şöyle demişti.

"En iyi yönetilen devlette adaleti, en kötü yönetilen devlette de adaletsizliği kolayca görürüz"

Gördük, görüyoruz!

"Doğa ve Kent Hakları için Siyasal Stratejiler" Kitabı Çıktı!

İnsanlığın yok olma eşiğine geldiği yıkım filmlerinde her şey iki saatin içinde olur biter, kalan sağlar bir biçimde yoluna devam ederler. Toplumun doğa üzerinde yarattığı etkileri yalnızca insan için oluşturduğu olumsuzluklar bakımından düşünmek, Hollywood senaristlerinin yaptığı hataya düşmek olur.

Düşünce boylamlarımızın başlangıç noktası olarak insana sabitlenemeyiz, ne de olsa 5 milyar yaşındaki Yerkürede Homosapiens 1 milyon yıl önce görülmüştür. Yerküreyi, doğayı ve insanın da içinde olduğu tüm canlıları kuşatacak bir bakış açısı, resmin bütünü görmemizi sağlayacaktır.

Doğa ve Kent Hakları için Siyasal Stratejiler Kitabı böyle bir bakış açısıyla, iklim, doğa ve kent için

yürütülen mücadelelere odaklanıyor. Kapitalist ilişkilerin yarattığı tahribat karşısında siyasal çözümleri tartışıyor. Ekoloji, hukuk ve siyasetin kesişme alanlarında yer alan hakları genişletmek ve gerçekleştirmek için yeni yollar üzerinde düşünmeye çağırıyor.

Kitabın kağıt baskı versiyonunu kitapçılardan satın alabileceğiniz gibi yandaki karekodu okutarak da ücretsiz pdf versiyonuna ulaşabilirsiniz:

Ağrı Skalası

Barkın Sinan

Fotoğraf: Aydın Bodur

"Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk, hiç bir yere gitmiyor"
edip cansever

Anlatmak gelmiyor içimden aslında. Bazen oluyor bu. Gelsin bulsunlar, onlar istesinler benden anlatılacağı. "Biz seni anlamak için geldik deseler". Mühim meseledir ya bu, anlayışlamamak, ondan heralde. O gün nasıl bir arbede anlatamam. Nasıl bir koşuşturmaca. Bizden çok devlet var etrafta. Kesif bir koku burnum. Gözlerim yarı açık. Kulağımda o kadar çok ses var ki kendi sesim duyulmaz halde. Gaz kapsülleri. Adımı seslendi biri. "Ethem" dedi. Düştüm de yere "buyur," diyemedim. Aşırı grip olduğumdan gittiğim hastanenin acilindeki sedyeye oturup nöbetçi doktorun gelmesini bekledim. Vücudumun her yeri kırılıyor, kemiklerim sızlıyordu. Odaya ilk önce hemşire girdi. "Neydi şikayetiniz?" Ateşim ölçüldü, tansiyonuma bakıldı. Hemşire, üzerinde tıbbi alet edavatların olduğu sehbayaya yüzü dönük, elindeki vizite kağıdına bilgilerimi yazarken yaşımı, önceden geçirdiğim bir rahatsızlığı, ameliyat olup olmadığımı, herhangi bir ilaca alerjimi ve modern tıbbın biz hastalara mecbur sorusunu sordu. Bu soru evvelden yoktu. Evvelden olmayan sorular şimdi cevapsız kalanlara hükümler oldu. "Ağrınıza 10 üzerinden bir puan verecek olsanız, kaç verirdiniz?" İçimden neler geçti neler: "8 işinizi görür mü, 3 desem, biz 5'in altına bakmıyoruz gibi bir cevap alır mıyım, 7 acaba tam olarak neye tekabül ediyor. Ağrıma neden puan vereceğimi anlayamadım ama, 8 dedim. Her hastanın iyi olmadığını bir şekilde karşı tarafa izah etmesinin sayısal karşılığı olsa olsa bu sayı olur diye mi bilemedim ama, 8 dedim.

Hayatımıza giren bir takım şeylere puan vermemiz ha bu dünya takviminde istenir hale geldi; beğensek beğenmesek, üzülsek, gitsek, kalsak, tanışsak, resmetsek, duyursak, duysak, acı çeksek, v.b.b (ve bolca benzeri) mutlaka puansal bir karşılığı olmalı dendi. Ey ademden olma havvadan doğma insan evladı, yediğin elmaya kaç puan veriyorsun, tuttuğun yaprağa kaç? Seni hiçbir soruya mahal vermeden varacağın yere kavuşturan bu yol/iz bilene, yağmuruna yakalanmayacağı, güneşinde kavrulmayacağı, aybaşına zamanlı kavuşup

evladına tez elden sarılacağı, buket buket fotoğrafı Mevlana alıntılarında kendinden sevgi seli kattığın o paylaşımlara beğeniler tıkladığın bu uygulamalarımıza verdiği puanlar gibi şurada çektiğin acına mı puan vermeyeceksin? Şu an yanıbaşımdaya duran, gripten muzdarip hastaya da sordurdun ya bana "ağrınıza 10 üzerinden kaç", 8 dedi de ben 10 yazdım ya, ey dünya, beni hemşiresi ettiğin bu sağlıklı halini ne çok beğendim. Ağrısına 10 yazdıran hastanın yanına gelip, evet neyiniz vardı, diye sordum sordum da aklım bir polis memuru tarafından başından vurulup ağır yaralanan ve 14 gündür komada yoğun bakımda yatan hastadaydı. Doktordum, acillerim vardı. Bu puanlamayla girdiğim tıbbiye eğitimim de 8 sene puanlamayla geçti. Sayılardan, şekillerden, nöbetlerden, kitaplardan sakın kaldırmayın başınızı, söz zaten bulacaktır sizi dendi. "Fenalaştı" diye bir ses girdi acilden içeri. Sarısülük, sarısıcak bir haber geldi. Kendini Çorum'un bir köyüne kapatmış emekli bir öğretmenden olma, Ankara'da gariban bir anadan doğma Ethem'e o gün bu dünya puanını verdi.

Şikayetini ney amca, dedi hemşire kız. Yav ben hatırlamıyorum kızım, unutuyorum, aklım bir gidip bir geliyor, dün ne yedim, bugün ne oldu, hafızam nerede, bilmiyorum. Bir köyde doğdum, ne dedilerse dedikleri oldum. Asayişe selam Allah'a kelim etti. Bu yaşıma kadar işime, işimi veren devletime hürmet ettim. Bizden olanı olmayanı söylediler, sınırimi çizdim. Büyükselinden öptüm, küçüksel gözünden. Hiç isyan etmedim, bizim için isyan edenlere gönül veremedim. Korktum bolca. Korkmaz Ali İsmail keşke sen de korkmasan, kalbini kurutacak bu heyûla devir eski şehrini unutmasan, dedi birileri... Bana iyi gelecek bir puan versen diyorum, 10 üzerinden kızım, kaç verirdin?

Arada küçücük giden, hazıranda ölmek kolay, koltuğunun altında Berkin, eve varamamış ekmek anısına.

Çuf Çuf

Sinem Derli

evliya sabrı lazım bize
şu dünya kabuğu için
ah ile vah arasında
gidip gelirken ruhumuz
gettolar kardeş
ah..
vah..
ah..
vah..
ebced hesabı günlerimiz
rus ruletinden hallice
tımarhaneler, dervişhaneler bir
ah..
vah..
ah..

canlı bombası bol günler kapınıza kadar
geldi hanım
ordudan bozma devletler
aslında hiçbiriniz için değil
hangi aklın esirisiniz böyle
ya hangi ruhun
ah..
vah..
ah..
vah..
bir devrin kavşağında
ölenler kırmızı, kalan sağılar yeşil
paranoyaklar turuncu
aklın pusulası muamma
kalbin pusulası arada bir tekliyor
bol kanlı tarih kendini her gün
yeniden inşa ederken
havada ölü insan kokusu
dallarda asılı ölü insan ruhu
ya faili kim?
ah..

aptal olma halinin o sonsuz emniyeti
olmayanların şüpheciliğiyle hemhal
olunca
kendini öyle çok kolay aşık edemez
ah ile vah..
uygarlığı göremiyorum çok mu puslu?
müstehcan yerlerimi geniş travmalarla
kapatacağım
ruhumun hatrını sorsak
herhangi bir kemanda si bemol
bir elde iğne bir elde iplik
ruh sökücü dikmekte
ah ile vah'lar kürdi taksim
düzen çarkının dişlisi olanlar

solfasol bisikleti

ali hikmet eren

anadolu'nun ankara'ya yakın bir şehirden, pılımızı pırtımızı toplayıp, bir man kamyon üstünde göç ediyoruz ankara'ya. babam bizden dört sene önce gelmiş, yurt edinmiş ankara'yı, solfasol'u. çalışmış, para biriktirmiş. hemşehrilerine yakın bir yerden arsa alıp çalışmaya devam etmiş sonra. iş yerinde yatıp, fazladan hiçbir masraf etmeden para biriktirmiş. bir gece kondurmuş sonra evimizi, solfasol'la baraj mahallesi'nin arasında kalan bir tepeye.

kamyon üstünde geldik, demiştim... seksen darbesinin efesi... o yıllarda, kamyon üstünde geliyordu eşyalar, döküle saçıla; insan da bir eşyadır sonuçta!

ankara'ya taşınır taşınmaz köydeki kuş seslerinin yerini hemen her akşam duyduğumuz silah sesleri almıştı. askerlerle tanıştık sonra. evimizi aradılar; silah aradılar kondugecemizde. birinci sınıfını köyde, öğretmensiz geçirdiğim eğitim hayatım, ikinci sınıftan birdenbire başlamıştı, aynı anda hem de...

şimdiki havaalanı yoluna sınır, çubuk barajı yol ayrımında bulunan, sonradan imamlaşan, hatipleşen, yeşilöz ilkokulu'na, yürüyerek gidip geliyordum.

ortaokullu oldum zamanla. yeşilöz ortaokulu yolun tam karşısındaydı; birkaç yüz metre boyunca ağaçlı bir yoldan yürüyüp, sağa sapınca; ankara çayının hemen kenarında. çayın karşı yakasında, futbol sahası olarak kullandığımız, büyük, dümdüz bir alan vardı. oraya gitmek için okuldan çıkıp, belki de kaçıp, okulun arkasından dolaşarak bir köprüyü geçmeniz gerekiyordu.

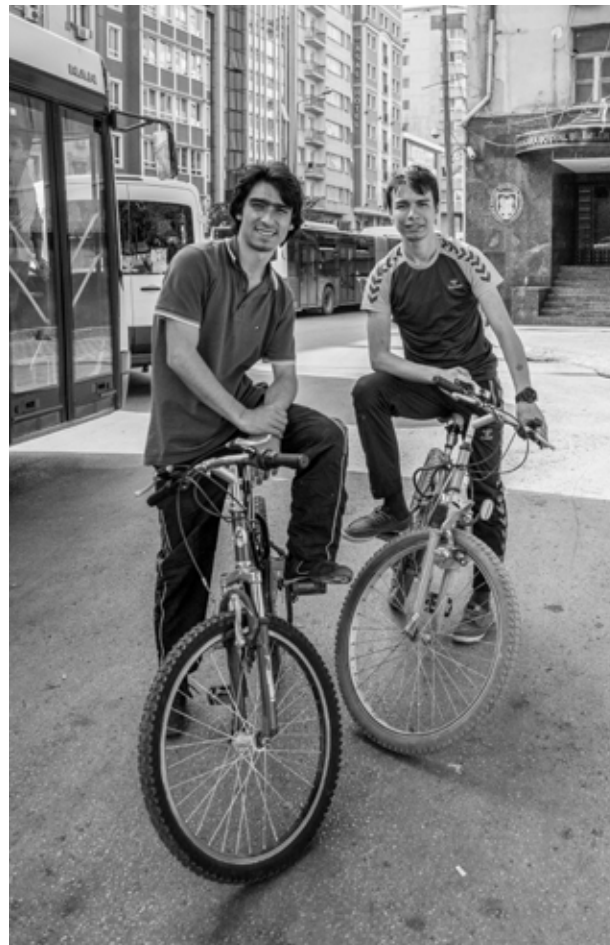
bisikletçi bir amca gelirdi her gün oraya; eski model (eski olduğu fikri belki de şu an geldi aklıma!) bir anadol pikabın arkasına attığı kırık dökük birkaç bisikletle. futbol sahasının etrafında *туру 5 liradan* bisiklete binerdik. bazı arkadaşlar, akılları hala o bisiklette kalsa da, yok paralıktan, bisikleti daha birinci turda bisikletçi amca'ya teslim ederken, turlarına devam ederdi bazı arkadaşlarımız da. paranın satın alabileceği mutlu bir çocukluğu, ilk o zamanlar anlamaya başlamıştım.

solfasol otobüsleri vardı bir de. saat başı, bazen bir buçuk saatte, kimi zaman da daha uzunca bir

beklemeden sonra, ikisi bir arada, peş peşe gelen solfasol otobüsleri... çoğu zaman, özellikle akşam ve sabah saatlerinde, tıklım tıklım dolu olan, ayaklarınızın havada bile kalabildiği solfasol otobüsleri, baraj mahallesi otobüsleri.

"bisikletin otobüsle ilişkisi olmalı" diye düşünürdüm çocuk aklımla. hele de kırık dökük bir bisikletin bile sahibi olamıyor, kiralarak ve sadece bir turluğuna, babama kızarak binebiliyorsam, sıkıy tepiş yolcu taşıyan solfasol otobüslerinin de çocukluğumla bir ilgisi olmalıydı.

yer verme önceliğinin yaşlı amca ve baş örtülü teyzelere, ikinci sıranınsa, baş örtülü genç kızlara

verildiği solfasol otobüsünde, analar kızlarına siper ederdi kendini. ter kokuları, yağlı ve jöleli saçlarıyla, sanayide çıraklık, kalfalık yapan gençler akşam evlerine dönerlerken, küçük işletmelerde sekreterlik yapan, bir fabrikada işçi olarak çalışan, belki okuldan dönen kızlarla, sevgili olurlardı solfasol otobüsünde. yolculuk boyunca, o kısıcık zaman diliminde, birbirlerine aşık olup evlenenler, çocuklarını alıp kır gezmelerine çıkarlar, kavga edenler, sevdiğini başka birinin bakışlarına kaptırıp ayrılanlar... hepsini görebilirdiniz solfasol otobüsünde.

otobüsün tavanında dolaşan, birbirleriyle çarpışan bir sürü düşünce baloncuğundan anlayabilirdiniz bunu.

tıpkı murathan mungan'ın 'makas' öyküsündeki, farklı yönlere giden iki ayrı trenin, iki başka penceresinden bakan 'anlık' sevgililerin, trenler makas değiştirmeden önce birkaç saniye göz göze gelerek yaşadıkları, sayfalar süren aşkı, bulabilirdiniz solfasol otobüsünde. beyaz gelinliklerini giyen genç kızlar, damatlıklarıyla dolaşan delikanlılar... hepsi oradaydı; bazen bir duraklık mesafe için.

durakta oluşan uzun kuyruğa dahil olmadan, kenarda volta atan, oyalanan, sevgilisi (!) gelince gözleri parlayan ve hemen onun yanına utangaç adımlarla sıralanan delikanlılar da o otobüsteydi. otobüse binerkenki itiş kakaştı, yolculuk boyunca ve inerken, kol kanat gererlerdi sevgililerine: bir kelime bile konuşmadan.

bütün varoşların, bütün kalabalık otobüsleri gibi bir otobüstü solfasol otobüsü de. ali cengizkan'ın 'solfasol otobüsü' şiirinde yer alan 'kızıoğlan' kızlar vardı çünkü solfasol otobüslerinde; 'kızıoğlan'dı varoşların bütün oğlanları da. ancak o şekilde hayal kurabilirdi çünkü, öyle öğretilmişti onlara, öyle alıştırmışlardı.

gerçek aşk vardı solfasol otobüsünde; parayla pulla ilgileri olmayan insanların gerçek aşkı; statü farkı yoktu aralarında, aynı otobüse binmişlerdi ve aynı yerdediler sonuçta; aynı yere gidiyorlardı...

aralarındaki tek fark, kırık dökük bir bisikletle yapılan 'fazladan' birkaç *turdu* belki; hepsi o kadar...

Hayır! İrademe, Vekilime Dokunma!

Nur Yılmazlar

Türkiye'de gündemin hızlı akışı ile baş etmek güçtür; birbirinden önemli olayların yaşandığı, durumların saptandığı, yasaların apar topar geçirildiği, bombaların peş peşe patlaması ile insanların derin acılara gömüldüğü aynı kısa zaman diliminde Avrupalı insanın bir ömür göremeyeceği değişim ve dönüşümlerin ülkesi burası. Bir yerde okudum; "gündem nedir?" sorusuna "şerefli mağlubiyet" demiş yönetmen arkadaşı. Şöyle de denebilir "biz de bilirdik sevgiliye karanfil almasını, lakin aç idik yedik karanfil parasını" diyen Yılmaz Güney hesabı; biz de bilirdik maviden, martıdan, dostluktan, sanattan söz açmasını; biz de bilirdik demokrasiden, barıştan yana daha umutlu şeyler yazmasını, lakin gündem bizim için de bir çeşit "şerefli mağlubiyet"...

Bu girişten sonra gelelim Mayıs ayının siyasi arenada en sıcak gündemine: Milletvekili dokunulmazlıkları. Dokunulmazlıklar iktidar ve muhalefet partileri arasında uzunca bir süre polemik konusu oldu. 7 Kasım seçimlerinden sonra çatışmaların doğu ve güneydoğuda iyice yoğunlaşması ve Tayyip Erdoğan'ın giderek artan tek ve mutlak iktidar olma arayışı adına daraltılan özgürlükler ve artan baskılar yetmemiş olacak ki sıra Meclise, hedefinde HDP'li vekillerin olduğu milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılmasına kadar geldi. Dokunulmazlıkların kaldırılması için düğmeye basılması ile birlikte Anayasa değişikliği teklifi görüşmeleri sürerken 5 Mayıs 2016'da Ankara'da açıklanan Emek Demokrasi ve Özgürlük Güçleri tarafından ortak bir deklarasyonla "İrademe, Vekilime Dokunma" imza kampanyası başlatıldı.

Anayasa Komisyonunda değişiklik teklifi 2 Mayıs günü uzun tartışmalar ve kavgaların ardından geçmişti.

Emek Demokrasi Barış ve Özgürlük Güçlerinin imzaya açtığı ortak metinde milletvekili dokunulmazlıklarının sadece milletvekillerinin söz söyleme ve siyaset yapma hakkını korumakla kalmadığı, esas olarak halkın iradesinin yansımaları demek olduğu, tüm kesimlerde yeniden çatışmalı bir ortama evrilen Kürt sorununun siyasi çözümünün Kürt halkından yüksek oranda oy almış bir partinin milletvekillerinin topyekün dokunulmazlıklarının kaldırılması ile büsbütün çıkmaza gireceği, siyasi çözümün imkânsız hale geleceği, bunun bir çeşit siyasi darbe olduğu ifade edildi ve Kürt halkı başta olmak üzere, HDP'de temsiliyetini bulan bütün ötekileştirilmiş kesimlerin parlamentodan atılmasının önünü açabilecek bu teklifin derhal geri çekilmesi, milletvekillerinin hayır oyu vermesi ve gazetecilere, akademisyenlere, sivil toplum örgütlerine ve DBP'li belediyelere yönelik siyasi baskıların bir an önce son bulması, tutuklu belediye başkanlarının derhal serbest bırakılması ve göreve iade edilmeleri talebi yer aldı.

Kampanya <https://irademevekilimedokunma.wordpress.com> sitesi ile kurumsal imzaya açık olarak devam ederken imzacı kurum, örgüt ve STK sayısı 286'ya ulaştı.

Kampanya kapsamında 14 Mayıs tarihinde Mülkiyeliler Birliğinde HDP Ankara Millet Vekili Sırrı Süreyya Önder, HDP Ankara İl Eş Başkanları ve HDK Ankara İl Eş Sözcüleri, katılımcı kurum ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile bir basın toplantısı düzenlendi.

Sırrı Süreyya Önder'in basın toplantısındaki konuşmasında bazı başlıklar ve açıklamalar özetle şöyle;

"Bu ülkenin siyasi tarihinin bir dönemi bu ülkede halkların eşit özgür kardeşçe bir arada yaşaması, sömürsüz savaşız bir dünya uğruna mücadelesinde

yaşamını yitiren yoldaşlarımızın çocuklarımıza verdiğimiz adları ile oluşmuşsa şimdi de kampanyaya katkı veren dostların adlarına bakınca ülkenin siyasi tarihini dayanışmaya omuz veren dayanışma örgütlerinin adları ile de anmak mümkün. Eğer 2012'de bu toplantı yapılmış olsaydı imzacı kuruluşlar arasında

"Gezi Şehitleri" diye bir oluşum yer almayacaktı. Eğer 90'dan önce yapmış olsaydık "Barış Anneleri" olmayacaktı. Eğer 2014'de yapmış olsaydık "Suruç Aileleri" diye bir derneğimiz olmayacaktı. Bu ülkenin suç tarihi ve direniş tarihini bizimle dayanışma gösteren yapılarla gözlemlemek mümkün. Artık örgütlenme isimleri ile bu tarihi okuyoruz.

İrademe vekilime dokunma, bu temsiliyetlerin vekilleri olmak demektir, bizim için bu daha çok çalışma gerekiyorsa çalışmak, gerekiyorsa ilk olarak kendinin cezaevine girmesi, ilk darbeyi kendisinin yemesi demektir. Burada mesele 59 vekilimizim özgür olmaları ya da cezaevinde olup olmaması değil, bir iradenin hapse atılmamasıdır. Bizim için önemli olan adını andığımız tüm yapılara verilen zulüm karşısında diz çökmeme sözüdür. Bu bizim için şerefli bir mirasın emanetidir. Bu şerefi yere düşürmemek talep edilen daha güzel bir dünyayı kurma yolunda her türlü cefayı eziyeti göze almaktan başka hiçbir varoluş sebebimiz olmamıştır, olmayacaktır. Bu dayanışma o nedenle anlamlıdır ve çok yüksek değerdedir. . ."

Basın açıklaması sonrası katılımcılar ile HDP Ankara Eş Başkanı Birsen Kaya ve Sırrı Süreyya Önder'le soru cevap şeklinde bir sohbet gerçekleştirildi.

İrademe, Vekilime Dokunma Kampanyası dışında içlerinde Adalet Ağaoğlu, Akın Birdal, Zülfü Livaneli, İbrahim Kaboğlu gibi isimlerin yer aldığı 53 aydın ve yazar tarafından milletvekillerine yönelik, dokunulmazlıkların kaldırılması teklifine "hayır" oyu vermeye çağırılan bir bildiri yayımlandı. Bildiride dokunulmazlıkların kaldırılması teklifinin hukuksuzluğuna vurgu yapılarak geçmişte de bu gibi girişimler olduğu, milletvekillerine dönük saldırıların ülkenin demokrasisinde büyük hasarlara yol açtığı anımsatması yapılıyor.

Anayasaya göre değişikliğin referanduma gidilmeden

kabul edilmesi için en az 367, değişiklik önerisinin referanduma gitmesi için ise en az 330 oy çıkması gerekiyor. TBMM'de Meclis Başkanı İsmail Kahraman dışında AKP'nin 316, CHP'nin 133, MHP'nin 40, HDP'nin ise 59 milletvekili bulunuyor.

Mevcut Anayasa iktidar ve Cumhurbaşkanının ortak iradesi ile fiili olarak ortadan kaldırılmış ve yarı Başkanlık sistemine geçilmiş gibi olsa da esasen yürürlükte olan bir Anayasa var ve eğer iktidar partisi milletvekillerinin dokunulmazlıklarını tek tek hakkında fezleke olan milletvekilleri için kaldırmak isteseydi bunu yapabilecek sandalye sayısına da sahipti. Buna rağmen meclisi ve muhalefet partilerini de ortak ederek ve topyekün milletvekillerinin dokunulmazlığını kaldırarak yapılmak istenen bir çeşit sivil darbe, halkın iradesinin yok sayılması ve sandıkta yenilemeyen bir partinin dokunulmazlık manevrası ile devre dışı bırakılması. Mevcut Anayasa ile dokunulmazlıkları kaldırılan milletvekillerine tanınan bireysel olarak Anayasa Mahkemesine başvuru yapma hakkı da değişiklik teklifi ile ortadan kaldırılıyor. Zaten teklifin Anayasaya aykırılığı tam da bu noktada. Antidemokratik ve farklı siyasi amaçlarla ortaya atılan, tüm milletvekillerini kapsıyor görünse de başta HDP'li vekiller olmak üzere muhalefet milletvekillerine yönelik yasal hakları askıya alan bir çeşit olağanüstü hal uygulaması, rejim değişikliğine doğru zemin hazırlama teklifi. Tüm bunlara rağmen Kılıçdaroğlu tarafından "Teklife hayır demeyeceğiz" çıkışının yapılması ve bu çıkışın yasal ya da siyasi

anlaşılabilir bir gerekçesinin sunulmaması, gerek CHP içinden gerek tabanından tepkilere neden oldu. Bir yandan da iktidar partisinin "HDP ile yan yana duranlar terörle yan yanadır" propagandası ile kamuoyu nezdinde bir algı operasyonu yaptığı ve CHP'yi bu noktadan vurmaya çalıştığı görülüyor.

Tüm bu gelişmelerin ardından Anayasa değişikliği teklifinin tamamı 20 Mayıs tarihinde yapılan ikinci tur görüşmelerinde içinde bir kısım CHP'li vekillerin de bulunduğu 376 evet oyuyla kabul edildi; 140 hayır oyu çıktı. Değişiklik Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak kesinleşmiş olacak.

Şimdi ne olacak? 138 milletvekili hakkındaki toplam 667 dosya bulunuyor. Bu dosyalardan 405'i HDP milletvekillerine ait. HDP Eş Genel Başkanı Demirtaş demeçlerinde dokunulmazlıkların kalkması halinde kendi ayakları ile hiçbir duruşma çağrısına gitmeyeceklerini söylüyor.

Gelinen nokta için benim sözüm şudur ki; ülkede kutuplaşmaların giderek derinleştiği, barış umutlarının azaldığı, yaşanan çatışmalı ortamdan dolayı mağduriyetlerin ve acıların iyiden iyiye büyüdüğü şu günlerde siyasetten umudun kesilmesi demek demokrasinin yerini şiddetin, gücün alması demek, barış umutların iyiden tükenmesi demek olacaktır. Nefretin havada uçuştuğu, adeta somutlaştığı bir ülkede yaşayan hiçbir kesim, hiçbir halk için bu durum daha güzel yarınlar demek olamaz. Halkın iradesini "beni seçen halkın iradesine" indirgemek hiç kimsenin haddi olamaz. Umudum odur ki milletvekili dokunulmazlıkları krizi en azından Anayasa Mahkemesi yolu ile hukukun üstünlüğü devreye sokularak durdurulabilsin, Mecliste bu konuda muhalefet eden kendini sol diye tanımlayan CHP üzerine düşen dayanışmayı gösterebilsin. HDP ya da başka bir muhalif partiye oy veren seçmenin oyları gasp edilemesin. Tarih tüm yaşananlara taniktir.

Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı Ahmet Abakay:

"Gazetecilik zor zanaat, hele bir de muhalifsen..."

Söyleşi: Aydın Bodur, Can Mengilibörü, Mehmet Onur Yılmaz / Fotoğraflar: (1,3,4)Can Mengilibörü, (2)Evrensel Gazetesi

Geçtiğimiz ayda da Devletin çeşitli birimleri tarafından basın ve ifade özgürlüklerinin engellendiği birçok olayı ardı ardına yaşadık. Örneğin Türkiye'nin güneydoğusunu yakan savaşı Devletin göstermeye çalıştığından farklı olarak gören ve Devlet görevlilerinin tarafı olduğu bir çok hukuksuzluğu duyurmaya çalışan gazeteciler güvenlik güçlerince en hafif tabirle kötü muameleye tabi tutuldular. İtilenler kakılanlar, dövülenler, başlarına silah dayananlar, kamera ve fotoğraf makinaları kırılanlar, heyecanlandı diye gözaltına alınanlar, haksız yere tutuklananlar, hatta zorlama yasa maddeleriyle mahkemelerde ceza alanlar... Dicle Haber Ajansının internet yayını 40 kusura, sendika.org'un yayını 10 kez engellendi, Samanyolu TV ve IMC TV'nin uydu üzerinden yayınları durduruldu. Cumhuriyet Gazetesinin, Özgür Gündem'in genel yayın yönetmenleri birkaç kez gözaltına alındı. Azadiye Welat, DİHA, Taraf muhabirlerinin tutuklulukları, aylardır hatta yıllardır devam etmekte... "Bu ahval ve şerait içinde" Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı Ahmet Abakay ile söyleştik.

Devletin bu haksız uygulamalarına karşı batıdaki Haber Nöbetçilerinin, bölge gazetecileriyle dayanışmaları devam ediyor. Farklı kurumlardan Haber Nöbetçileri, Özgür Gündem Gazetesinde Nöbetçi Genel Yayın Müdürü olarak görev aldılar. Ancak Savcılık, Özgür Gündem'e destek sunan yayın yönetmenlerine soruşturma başlatarak, hukuksuzluğu bir kat daha artırdı.

"Özgür Gündem benim gazetem"

Destek amacıyla Özgür Gündem Gazetesinde Nöbetçi Genel Yayın Yönetmeniği yapan Ertuğrul Mavioglu, Ayşe Düzkın, Melda Onur, Mustafa Sönmez ve Faruk Eren ardından, geçici yönetmenlik yapan tüm gazeteciler hakkında soruşturmalar başlatıldı. Bu gazetecilerden biri de Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) Başkanlığını da yürütmekte olan Ankaralı hemşerimiz Ahmet Abakay. Abakay'la bir sempozyum nedeniyle Kırklareli'ne gitmeden önce Mülkiyeliler Birliğinin bahçesinde sohbet ediyoruz.

Tutuklu Gazetecilere Özgürlük Platformunun da yürütücülerinden olan Ahmet Abakay'ı Özgür Gündem Gazetesine verdiği destek nedeniyle kutlayarak başlıyoruz sohbeti. Ahmet Abakay, aynı zamanda Gazetecilere Özgürlük Platformunun da dönem sözcülüğünü yürütüyor. Daha konuşmamızın başında bölgedeki gazetecilerle dayanışmanın önemine vurgu yapıyor. "Özgür Gündem benim gazetem" diyor, 1993'ten başlayarak Özgür Gündemde çalıştığı yılları hatırlıyor. "Özgür Gündem'in parlamento muhabirliğinden sonra, bir günlük de olsa Genel Yayın Yönetmeni oldum" diye keyifle anlatıyor. 2 Aralık 1994'te Özgür Gündem'in bombalandığı günü hatırlatıyor.

Süreci soruyoruz. "Sırayla soruşturma açıyorlar" diye anlatıyor. Haklarında soruşturma açılan üçüncü grupta Ragıp Duran ve Eşber Yağmurdereli ile birlikte 30 Mayıs'ta İstanbul'a sorguya çağırıldığını söylüyor. Telaş ya da kaygıdan ziyade, Türkiye'de böyle şeylerin kanıksandığını gösterir bir hal ve tavır içinde, "Basın camiası, baskıcı iktidarların her zaman hedefindeydi, her zaman baskı altındaydık zaten, ama bunlar (mevcut iktidarı kastederek) tuz biber ekti, hele Diyarbakır, Van, Mardin, Hakkari, Şırnak'takiler nefes bile alamıyor, gazetecilerin alınına silah dayanıyor" diyerek işin vahametini anlatıyor. "Eee" diyor "biz de gazeteciyiz ve gazetecilik refleksleri içinde, bu haksızlıklara-hukuksuzluklara karşı, baskı altındaki kurumlarımızla, gazetecilerimizle dayanışma içinde olacağız". .."Nasıl avukatlar avukatlarla ya da mühendisler mühendislerle bir araya gelip, birbirlerini destekliyorsak, biz de bir araya geleceğiz, baskılara, haksızlıklara birlikte karşı çıkacağız" diyerek anlatmaya devam ediyor.

Önceden ifade veren arkadaşlarından aldığı bilgileri paylaşıyor, Savcının yapılan haberler için "Neden bu

"Eğer biz, üstelik de yasal bir gazetede haber yapmayacaksak, gazetecilik yapmayacaksak, mesleğimizi, meslek ilkelerimizi inkar etmiş oluruz"

haberi yaptınız, bu haberin kaynağı ne, arkanızda kim var" diye sorduğunu belirtiyor. "Yaptığımız haberleri, terör örgütü propagandası olarak göstermeye çalışıyorlar, haber yapılmasına bile izin vermek istemiyorlar" diye anlatmaya devam ediyor. "Eğer biz üstelik de yasal bir gazetede haber yapmayacaksak, gazetecilik yapmayacaksak, mesleğimizi, meslek ilkelerimizi inkar etmiş oluruz. Hani yalandan haber yapsak anlarım, ama yazdıklarımız da tastamam gerçek". 30 Mayıs Pazartesi günü Eşber Yağmurdereli ile İstanbul'da Savcıya ifade vermeye gideceğini söylüyor.

"Onlar hakikatlerin ortaya çıkmasından korkuyor"

Ahmet Abakay uzun zamandır ÇGD Başkanlığını yürütüyor. "Bizim" diyor, kahkahasına engel olamıyor "kökümüz dışarda, ama kandırılmadık; merkezi Brüksel'deki Uluslararası Gazeteciler Federasyonunun da üyesiyiz. Gazeteciliğin bütün dünyanın kabul ettiği, evrensel ilkeleri var. Bizim tüzüğümüzün en önemli maddesi, basın ve düşünce/ifade özgürlüğünü savunmaktır, bunu yapmıyorsak mesleğimizin gereğini yerine getiremeyiz ki... Bu gün de yaptığımız tastamam budur, ama savcılar bizi terör propagandası ile suçluyorlar, bizimle birlikte gazetecilik mesleği, hatta evrensel insan hakları da yargılanıyor. Ama o savcıların, yargılayanların durumuna çok üzülüyoruz,

kahroluyoruz. Nasıl kahrolmayalım: bizzat bizi yargılayan iktidar sözcüleri, yaptığımız haberleri yalanlayamıyorlar. Eczacı ilaç satar, gazeteci haber yapar. Gerçekleri yazmamızı, halka duyurmamıza, yayınlamamıza kızıyorlar. Ellerinden gelse yaptığımız haberlerle birlikte yok olmamızı istiyorlar". Savcının sorduğu sorulardan biri de, bu nöbetin ne kadar süreceğiymiş. Aynı soruyu, biz de soruyoruz: "Vallahi" diyor, "keşke bana da sorsa o soruyu, Savcı bey. Yanıtım: Recep Tayyip bey ne kadar isterse o kadar diye yanıtlardım", diye cevap veriyor, şaka yollu. "Bizi kendileri gibi tek bir lidere biat edenlerden sanıyorlar".

Biraz ulusal basının halinden, çarpıtılmış gerçeklerin haber diye sunulmasından, belli bir kesime kendini ifade hakkının tanınmamasından söz ediyoruz. "Şu savaş çıktı çıkalı, bölgede yaşananlar o kadar korkunç, o kadar insanlık dışı ki, iktidar gerçeklerin duyurulmasını istemiyor. Gazetelere sürekli baskı yapıyor, direnebilen birkaç yayın organı var, onları da başka türlü boğmaya çalışıyor, iktidar" diyor. Bu arada Solfasol'a da gerçeklerin duyurulmasına katkılarından dolayı, hem bir Ankaralı hem de bir gazeteci ağabeyimiz olarak teşekkür ediyor.

Ahmet Abakay, ömrünü demokrasi mücadelesine, hak mücadelesine, sınıf mücadelesine adanmış gazetecilerden biri. Biraz eskilere gidiyoruz. 80 darbesi sonrası Aziz Nesin'le birlikte Aydınlar Dilekçesinin örgütlenmesi, duyurulması ile ilgili eğlenceli hikayelerini dinliyoruz. Sohbeti katılan arkadaşlarımızdan biri, zamanında Öğrenci Derneklerinde hak mücadelesi de yürütmüş bir arkadaşımız (Can Mengilibörü), YÖK'e ve polis saldırılarına karşı Ahmet Abakay'ın açtığı evde açık grevi örgütlemişler. "Zor günlerdi", diyor ama gülümseyerek anıyor...

Farazi Bir Ülkenin Gaddar Padişahının Hikayesi: 'Devr-i Sultan'

Son olarak yazdığı kitaplardan söz ediyoruz. "Devr-i Sultan". Kitapta farazi bir ülkede tüm yetkileri eline geçirmiş bir padişahın halkına neler çektiğini, yaptığı haksızlıklar ve yolsuzluklar nedeniyle nasıl yargılandığını trajikomik bir dille anlatıyor.

Sona doğru söz annesi "Hoşana'dan açılıyor. Kahkahalarla tekrar tekrar hikayelerini dinliyoruz, Hoşana'nın. Hoşana'yı anıyoruz. Ahmet Abakay'a Hoşana'yı yazdıktan sonra gelen tepkileri soruyoruz. Büyük ölçüde olumlu olmuş gelen tepkiler, "Ama" diyor "Can acıtanları da vardı, üstelik yakın çevremden". Hoşana'nın Ermeni aslını kabullenemeyen yakın çevresinden yakınıyor.

Tüm haksızlığa uğrayanların birleşerek mücadele etmesiyle güzel günlerin geleceğine dair inancımızı, umudumuzu paylaşarak bitiriyoruz sohbetimizi...

Ankara'nın Şiirevi: Hazarevi

Aydın Bodur

Çok yıllar önce kurulmuş Şiirevi. Kurucusu Murat Koçak. Sonra ayrılmış Ankara'dan, taa 2014'ün Kasım ayına kadar uzun yıllar Şiirevsiz kalmış Ankara. Murat'ın gözünde tütmüş, döner dönmez tekrar açmış Şiirevini, Hatay Sokakta, L yapan sokağın tam orta köşesindeki kırmızı apartmanın 4. Katında (No: 5/7).

Murat'ı "deli" diye çağırıyor, arkadaşları. Eh tabi, kolay değil yarım kalan düşlerin peşine düşmek! Gündüzün bir vakti, pencereden "haydi şiir vakti" deyip çan çalarak bağır bağır, türlü şairlerden şiirler okuyan Murat Koçak, pek de "normal" sayılmaz vasatımıza göre.

Şiirevini yeniden açtıktan sonra ilk etkinliğini 7 Şubat 2015'te Ahmet Erhan ile başlatmış. Salonunu şiir sevenlerle doldurmuş. Şairler şiirlerini okumuş, şiirler sevenleriyle buluşmuş. Sonrasında Serdar Koç, Mehmet Mahzun Doğan, Osman Namdar ile şiir okumalarına devam edilmiş.

2016 başlarında şiir okumalarını Perşembelere taşımış. 2016'nın ilk Perşembe Akşamı Şairi Ahmet Telli olmuş. Murat'a nereden çıktı bu "Şiir Akşamları" diye sorduğunuzda, hemen Talat İçöz'ü yad ediyor. İçöz'ün Uşak'taki Sanat Kahvesi, Şiirevine esin olmuş, önyak olmuş.

Sonra şair arkadaşı Osman Namdar'ın önerisi ile hafta sonları, Şiir İkindilerini başlatmış. İlk etkinlik, tabi ki Osman Namdar'ın olmuş. Sonra Zerrin Taşpınar, Aydın Afacan, Serdar Aydın, Çiğdem Sezer, Güven Tunç şiirlerini okumuş. Sadece şiirler okunmamış, edebiyat ve şiir üzerine tartışmalar, söyleşiler de eklenmiş etkinliklere. Son etkinliklerden birinin onur

konuğu Hüseyin Atabaş olmuş. Zerrin Taşpınar Hüseyin Atabaş'ın kişiliği ve şiiri üzerine konuşmuş. Sonra Ali Hikmet Eren, Ada Öztürk, Serap Erdoğan, Murat Darılmaz, Bircan Çelik'le de sürmüş etkinlikler. Mayıs ayında Sorap Sepehri'den Furûğ Fehrûzad'a Hasan Sertkaya'ya etkinlikler yapılmış...

Hazar Şiir Evi, çocuklarla da şiir yazmış, söylemiş. Aynı sokağı paylaştığı Mimar Kemal Okulunun çocuklarıyla da şiir dinletileri yapılmış, şiir atölyeleri açılmış.

Yolunuzu düşürmenizde sayısız fayda var, Hazarevine, Şiirevine, Murat Koçak'ın mekanına, şairleri dinlemeye... Abo/Solfasol

AKP ve Paralel Devlet

Aydın Şimşek - asimsek68@gmail.com

Her sorunun altında paralel devleti adres gösteren AKP ne yapıyor? Devlet nedir? Devletin Paraleli nedir? "Paralel Devlet" var mı? Varsa kim? Dünyada örnekleri var mı? AKP paralel devlet mi? Devlet ve onun paraleli üzerine memleketin harman olduğu dönemlerden geçiyoruz.

Devlet; bütün bir topluma ait bir kurum olarak varsayılan devlet, aslında her dönemde egemen sınıfın ve gücün baskı ve denetim aygıtı olmuştur. Devletin egemen gücün baskı ve denetim aracı olmasına bir örnek olması için 2015 yılı bütçesine bakmamız yeterlidir. 2015 bütçesinde savunma ve güvenlik hizmetlerine 58 milyar lira ödenek ayrıldı. Sağlık hizmetleri için 22 milyar ödenek ayrıldı.

Bu bütçenin hayatımıza tercümesi şudur; zenginlerin güvenlik talebi, vatandaşın sağlık talebinin üç katıdır. Yani; serveti olanlar servetlerini, iktidar olanlar ise, kendisini korumak için güvenlik hizmetlerine daha fazla ihtiyaç duyuyor. İktidarın ve devletin, vatandaşın sağlık hizmetleri talebi karşısında güvenlik hizmetine yatırım yaptığı görülüyor. Bu güvenlik hizmeti, vatandaşın güvenlik hizmetinden ziyade, serveti olanların ve onun temsilcisi olan iktidarın ve devletin korunmasına yönelik güvenlik hizmetidir.

Bu hizmetlerin bedelini iktidar ve servet sahibi zenginler ödemiyor! Bütçe gelirlerini oluşturan toplam vergilerin yüzde 70'ini dolaylı vergiler yoluyla fakir insanlar ve düşük gelirli vatandaşlar ödüyor. Serveti olanlar servetini, AKP hükümeti ise, iktidarını korumak için bu bütçe ile vatandaşlara "Senin sağlığını benim güvenliğimden önemli değil" demektedirler.

Peki, 'Paralel devlet' nedir?

Paralel devlet kavramını, sosyal bilim literatürüne Amerikalı tarihçi Robert Paxton kazandırdı. Paralel

devlet tanımı, derin devleti çağrıştıran bilindik 'devlet içinde devlet' anlamında kullanılmamıştır. Tam tersine "mevcut devleti tamamen ele geçirmiş bir siyasi erkin ideolojisi ve uygulamaları doğrultusunda o siyasi gücün emrinden asla çıkmadan hareket eden, ama kendi içinde adeta bir devlet yapılanmasına sahip olan, hatta bazen devletten fazla yetkilere sahip olan resmi veya sivil organizasyonlar" için kullanılmıştır.

Dolayısıyla AKP'nin yaygın olarak kullandığı anlamdan, yani; meşru iktidara alternatif gayri meşru bir yapı, 'devlet içinde devlet' teriminden farklı! Şimdilerde paralel devlet olarak takdim edilen, devlet içinde devlet tanımı ise, temelde devletin egemen siyasal ve toplumsal ideolojisini desteklemek amacıyla yapıyor.

'Devlet içinde devlet', aslında yıllardan beri bildiğimiz derin devletten başkası değildir. Derin devletleri NATO gibi emperyal güçler kurar, yönlendirir, gerektiğinde kadrolarını değiştirir. 1996'daki Susurluk Kazasına kadar paralel veya derin devlet konusunda Türk kamuoyu kararsızdı.

"Derin devlet" in kökenine dair en az iki teori vardı: 1. teori: "Derin Devlet" in kökleri Soğuk Savaş döneminde NATO'ya üye ülkelerde oluşturulan ve CIA tarafından yönetilen ve finanse edilen istihbarat ve silahlı operasyon örgütlerine dayanır. Bu örgütün Türkiye'deki adı "Kontrgerilla"dır. Ondan ilk kez 1974 yılında Başbakan Bülent Ecevit söz etmiştir.

2. teori ise "derin devlet" köklerini, Osmanlı devletinin son yıllarında İttihat ve Terakki yönetimi tarafından kurulan, gizli istihbarat ve askerî operasyon örgütü olan "Teşkilat-ı Mahsusa"dan almaktadır.

2007'den beri paralel devlet, Türkiye'de geçmişte kullanılan 'derin devlet', 'Glyado', 'Ergenekon' kavramlarının bugünkü hali olarak tanımlanabilir. Glyado'nun Türk devletindeki hali ise, 'Ergenekon', şimdi ise adı 'Göktürk' yapılanmasıdır.

Peki, paralel devlete örnek var mıdır?

Sözgelimi faşist Nazi Almanyası'nda Gestapo ('gizli devlet polisi') diye bilinen siyasi polis teşkilatı buna iyi bir örnektir. Gestapo'nun en mühim görevi siyasi casuslar ile muhalifleri bertaraf etmek olmuştur.

Ayrıca bir diğer paralel devlet yapılanması olan Koruma Timi SS'lerdi. SS'ler, polis görevi yapan silahlı parti militanlarından oluşuyordu. Yahudilere yönelik

soykırımında olağanüstü yetkilerle görev almışlardır. Gestapo ve SS, devlet içinde resmi yapılar olmasına rağmen raporlamalarını devletten çok Nazi Partisi'ne vermiştir. Paralel devlet tanımlamasının en çok hak ettiği unsur budur.

Paralel devlet denilen şey, aslında derin devlet kadar gizli bir şey değildir. Devleti esir almış bir siyasi organizasyon için hizmet eden bir unsurdur. Almanya örneğimizde bu unsur Nazi Partisi'dir.

İtalyan faşistlerinin 'Kara Gömleklileri' bir diğer çarpıcı örnektir. Onların da görevi muhalifleri susturmak, sindirmek, yok etmek ve ortadan kaldırmaktır.

Totaliter devletlerde; İran, Kuzey Kore, ve yıkılan Sosyalist Blok ülkeler de, gençlik organizasyonlarında, (örgütleri), iş ve çalışma kolektiflerinde, birlik ve milis örgütlenmelerde "paralel" örgütlenme-devlet- yaygın görülmektedir.

Paralel devlet yapılarının özelliği; evrensel, ulusal hukuk standartlarına uymamalarıdır. Yargısız infaz yapabilirler. Derin devletlerden farklı olarak bu infazlarını ele geçirdiği medya vasıtasıyla halka "hukuk standartları" içinde sunabilirler.

Varsa, Paralel Devlet Kim?

AKP'nin her derde deva kullandıkları 'paralel devlet' denilen şey, diktatörlerin emirleriyle yaygın olarak kullanılmış, çok ağır suçlar işlemiş bir unsurdur.

Bazen sivil teşkilatlar, STK'lar ve hatta cemaatler de bu sınıfa girebilir. "Öl de ölelim, vur de vuralım" diye yırtınan herhangi bir siyasi partinin gençlik kolu da paralel devlet olabilir. Bunun en meşhur örneği Nazi gençliğidir.

Öte yandan, boğazına kadar siyaset ve ticarete batmış, buna rağmen "Biz sadece hizmet hareketiyiz" diyen herhangi bir dini cemaat de paralel devlet olabilir.

Bugün, AKP paralel devlet diyorsa, her sorunun müsebbibi olarak paralel devleti- ki artık paralel devlet yerine, paralel örgüt diyor- gösteriyorsa, Türkiye'nin en azından 12 yıldır bir diktatör tarafından idare edildiğini itiraf etmektedir. Çünkü kavramın mucidi Amerikalı tarihçi Robert Paxton ve siyasal bilimlerdeki karşılığına göre iyi kötü burjuva demokrasilerine sahip olan ülkelerde istihbarat teşkilatları dışında paralel devlet olmaz. En fazla bildiğiniz derin devlet olur.

İki Çocuk Annesinin Ankara'sı Okunabilir Ankara

A. Özge Akar

Aşk hakkında yazarken deneyimlerden yola çıktığı için olmalı, uzman olmanız beklenmez. Sadece aşk filmlerini düşünerek ideal kentler hakkında havalı bir şekilde atıp tutmayı deneyebiliriz.

Hikâye:

1. Önce kamera Özgürlük Heykeli'ni gösterir.
2. Broadway Caddesi'nden süzüle süzüle yürüyerek esas kadın zevkle buluşma noktasına gelir.
3. Madison Square'e varan kadın beklemeye başlar.
4. Çin Mahallesi'nden metro ile gelen esas adam, esas kadına aşk ile bakar.
5. Derken... Manhattan'da binaların, meydanların, denizin birleştiği noktada öpüşüklerini görürüz.

Atıp tutmalar:

1. Her şehirde toplumsal hafızayı güçlendiren simgeler olmalıdır.
2. Her şehirde filmlerde kadraja sokmak istenecek kadar güzel güzergâhlar olmalıdır.
3. Her şehirde büyük açık alanlar, toplanma mekânları, meydanlar olmalıdır.
4. Şehir monoton olmamalıdır, farklı şeyler sunan farklı mahalleler olmalıdır; kentliler rahatça istedikleri yerde keşşenebilirler.
5. Kentin sınırları olmalıdır.

Tabi bunları iki çocuk annesi bir kadın yazınca pek ikna edici olmayabilir. Şimdi önüme bir erkeği, şehirciliğin babalarından Kevin Lynch'i alıp, Ankara'ya bu şekilde bakacağım. 2000 yılında Bilkent Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı ve Kenstel Tasarım bölümünde çok zevkle dinlediğim antropolog ve mimar Prof. Emine Onaran İncirlioğlu'nun "People and Environment (İnsan ve Çevre)" dersinde öğrendiklerimi ve Robert Gifford'un "Environmental Psychology (Çevre Psikolojisi)" ders kitabında bulduklarımı aktarmaya çalışacağım.

Kevin Lynch'e göre şehirler okunabilirliğe (legibility) sahip olmalı. Okunabilir bir şehirde yaşayınca kaybolmanız daha zor olur. Yürümek daha zevkli olur. Şehir aklınızda güzel kalır. İyi bir şeye örnek vermek isteyince aklınıza şehriniz gelir. Hayat bayram bile olabilir biraz zorlarsak. Benim yaşadığım Ankara'da da okunabilir bazı noktalar var. Lynch'in belirlediği 5 tane okunabilirlik elementi ile bağlantılı bunu kanıtlamak niyetindeyim.

1. Kent simgeleri

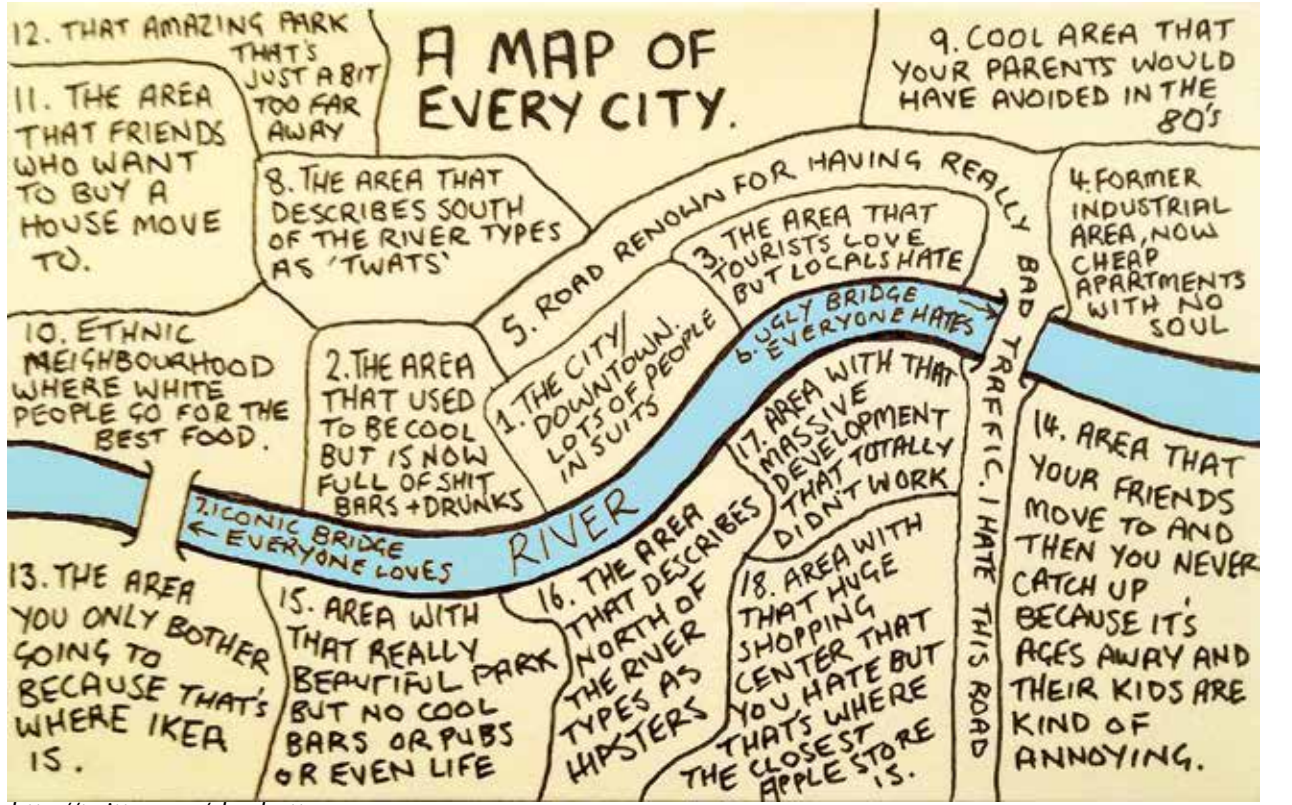
Ankara'nın ismini ilk duyduğumuzda aklımıza gelenler: Anıtkabir, Kocatepe Camii gibi. Bunlar, bir şehirde uzaktan bakıldığında en çok ilgi çeken bina / kule olabileceği gibi hafızanıza kazınan, ancak yakınına gittiğinizde gördüğünüz heykeller de olabilirler.

Büyük oğlum Lodos şu an 2,5 yaşında ve öğrendiği ilk kelimelerden biri; Atakule! Onun nirengi noktası, eve uzaklık birimi, hatta kendi yazdığı şarkının sözleri; "A-ta-kule, A-ta-kule, Aaa-taaa-kule!" Evimizin etrafında yürürken ya da arabadayken, her zaman Atakule'yi buluyor ve bana gösteriyor. 1 yaşından itibaren, bazı çocukların kent simgelerini fark ettiğine dair çalışmalar mevcut.

Ne kadar da harika bir şehirde yaşadığımızın kanıtı; Hitit Güneşi. Avusturyalı bir arkadaşım ilk gördüğünde neredeyse arabaların altında kalma pahasına fotoğraflarını çekmişti. Ne kadar şanslı olduğumu o zaman fark etmiştim.

2. Güzergâhlar

Rutin haline gelmiş yollar: Cinnah Caddesi üzerinden yürüyerek Atatürk Bulvarı'na çıkıp Kızılay'a ulaşmak gibi. Okuldan çıkıp otobüsle ya da yürüyerek Tunalı'ya gittiğinizde, Karum'un önünden başlayan yürüyüşle, Tunalı ve Bestekâr üzerinden Kızılay'a ulaştığınızda biraz

<http://twitter.com/chazhutton>

daha mutlu olabilirsiniz bence. Özellikle anne olduktan sonra bu güzergâhlarda olması gerektiği gibi bebek arabasını cambazlık numaraları olmadan itebilmeyi ve tekerlekli sandalyelerin sokağa indiğini görmek istiyorum. Kim istemez?

Geçenlerde Facebook'ta 'her şehrin haritası' diye bir çizim gördüm; şehrin ortasında da bir nehir; bizde adı Bentderesi olan, üstü örtülen. Neredeyse, her şehir modern zamanlar öncesi ya da şimdi bile gerekli olduğu üzere su kıyısında oluşurken, benim gibi Ankara'da doğmuş-büyümüş hangimizin beynindeki şehir "her şehrin haritası" gibi ve ortasında nehir var.

Dövme Tasarımı, Tuğçe Türksoy

3. Mahalleler

Bilinen ve diğerlerinden biraz farklı karakteri olan bölgeler mesela Çankaya ve Ulus. Ankara'daki mahallelerin farklılığı yaşamımıza mutluluk katabilir. Hermann Jansen tarafından hazırlanmış, ünlü Jansen planından bize kalan güzel şeylerden biri de ana ulaşım arteri olan Atatürk Bulvarı. Çankaya'dan Ulus'a gitmek bu yüzden güzel ve zevkli. Vaktiniz bolsa, iki mahalle arası yürüebilirsiniz. Biri daha modern, kent parkları olan, diğeri geçmişten izlerle dolu, sayısı artan müzeleri ile Ulus! Ankara'nın büyümesi ile farklı şehir merkezleri oluşuyor ve var olanlar değişiyor.

Kavaklıdere Sineması, benim Ankaram'ın en sevdiğim noktalarındandı. Kapandığında, sanki dünyanın sonu gelmişti. İş yerim yanmıştı ama yeni haberim olmuştu. Dünyanın başka bir yerinde şubesi olmayan ve sayısız Ankaralının, sayısız anısının geçtiği sinemanın kapanması, yedi düvele şehircilik ve insanlık dersi vermiş, Gezi Direnişi yaşanmış bu coğrafyada keşke olmasaydı.

4. Merkez Noktaları

Bir yerden bir yere giderken muhtemelen geçtiğiniz, keşşene noktalar, yoğun trafiğe sahip geçiş noktaları, mesela Kuğulu Park ve Kızılay Meydanı, Güven Parkı görmemiş bir Ankaralı bulmak çok zor olmalı. Tarihi önemi tartışılmaz. İhtişamlı heykel duvarı ile akıldan kalan, neredeyse her zaman kalabalık, sayısız protesto görmüş, bankları ile dinlenme sağlayan kent meydanı; Güven Park'tan geçenlerle konuşup hikâyesini dinleyebilirsek, tüm hikâyelerin farklı olması ve hayatımızın en ilginç gününü yaşama ihtimalimiz çok yüksek olurdu.

"Kızılay'daki Vakko'nun önünde buluşalım!" Çok genç olmayan Ankaralılar dışında, defalarca duyduğumuz ve söylediğimiz bir cümle. Toplu taşıma ile Kızılay'a gelenlerin, geçenlerin, otobüs, dolmuş duraklarının ve yaya üst geçidinin keşşetiği yer: Gayriresmi kent meydanı Kızılay'daki Vakko'nun önü! Artık ismi farklı, kendisi de. Şehir merkezlerinin çoğalması ve bu olurken planlamanın arkadan getirilmeye çalışılması, AVM diye bir şeyin zorunlu kılınması gibi sebeplerle değişen Ankara'da her şey o kadar da iyi bir değişime gitmiyor ne yazık ki.

5. Kıyı / Kenar

Şehrin sınırları. Bazen gidilemeyen noktalar, kayalıklar, denizler, okyanuslar... Mesela Eymir Gölü. Çocukken Milletvekili Lojmanları'nın karşısındaki ODTÜ Ormanı etrafında yürüyüş yapardık. Tellerden içeri girer, Eymir Gölü'ne yürürdük. Olmayan Ülke'ye seyahat etmiş kadar keyif alırdık.

Gaziosmanpaşa hakkında bir konu açıldığında biri mutlaka çıkar "Eskiden orada bağlar vardı ve yolu yoktu" der. Şehir merkezini çevreleyen sınırlar bizi mutlu edebilir. Şehrin büyüdüğünü sanki bir çocuğun büyümesi gibi gözümüzle izleyebiliriz.

İmrâhor Vadisi yapılaşmasını diye savaşıyorlar, sadece ekolojik denge için değil, kentine de sahip olmak için çalışıyor. Şehrin sınırları olmalı, ormanlar, vadiler gibi kenarları korunmalı. Atatürk Orman Çiftliği'nin arazileri yeşil bir kemer gibi Ankara'yı koruyabilir(di). Çok daha nitelikli bir halde yaşanır bir şehre katkı sağlayabilir(di). Şehircilik bulduğumuz her yere asfalt dökmek, tüm rant sağlayabilecek noktalara bina dikmek olsaydı, dünyaca ünlü bir çok medeni kent böyle olurdu, ama değil. Dünyanın finansal açıdan en değerli toplumsal mekân olarak ayrılmış toprakları bu yüzden ranta açılmıyor: Central Park, Seine Nehri, Hyde Park gibi.

Toplumsal hafıza gibi kavramlar uzaydan gelmiş ya da canı sıkılan 3-5 teorisyenin ağzından çıkmış gibi gelebilir ama tabii ki öyle değil. Bizim de 35 sene sonra aynı ile karşılaşmamız gereken manzaralar var, ya da daha iyisi ile. Gelecekte bir gün, çocuklarımızın Ankara denilince zihinlerinde fıskiye ve Ankara'nın kör eden kapıları belirmemesi en büyük dileğim.

Ankara Roman Kahramanları

Akın Atauz

Roman Kahramanları Dergisi'nin Ocak-Mart 2016 sayısının "Ankara Roman Kahramanları"na ayrılmış bölümünün dosya editörü Ayşegül Yiğit, Yiğit, bu başlığı hemen ilk sayfada, "içinde Ankara geçen romanlar" biçiminde değiştiriyor. Bu bölümde yedi romanı, farklı kişiler, farklı yaklaşımlarla ele alıyorlar ve her biri, roman üzerine kısa bir deneme yazıyor. Ancak bunları bir araya getirdiğinizde, tuhaf bir kent ve tuhaf Ankaralılar, ya da içinden Ankara geçen romanların tuhaf kahramanları ile karşı karşıya kalıyorsunuz.

Ankara kentini anlatanlar, sadece bu romanlar değil, elbette. Ancak editör bu yedi romanı seçmiş. Bu romanları, Ankara kenti bakımından dönemleştiren belki şöyle bölümlenmeler yapabiliriz:

- Çetin koşullarda var olmaya/başkent olmaya çalışan kent: Karaosmanoğlu'nun ve Sabahattin Ali'nin roman kahramanlarının kenti.

- Kendini gerçekleştirmiş, ancak organik canlılığı pek de oluşamamış, yapay kalmış, bürokratik, ama içinden kıvılcımlar da çakabilecek bıçkın delikanlıların belirmeye başladığı, Soysal'ın, Ağaoğlu'nun ve İnci Aral'ın Ankara'sı.

- Artık kentin "geneli" ile iddiaların bir tarafa bırakıldığı, kendine özgü küçük dünyalarla yaşanabilir bahçeler yaratmayı başarmış bireylerin ya da minik toplulukların roman kahramanları olduğu Serbes'in ve Bıçakçı'nın Ankara'sı...

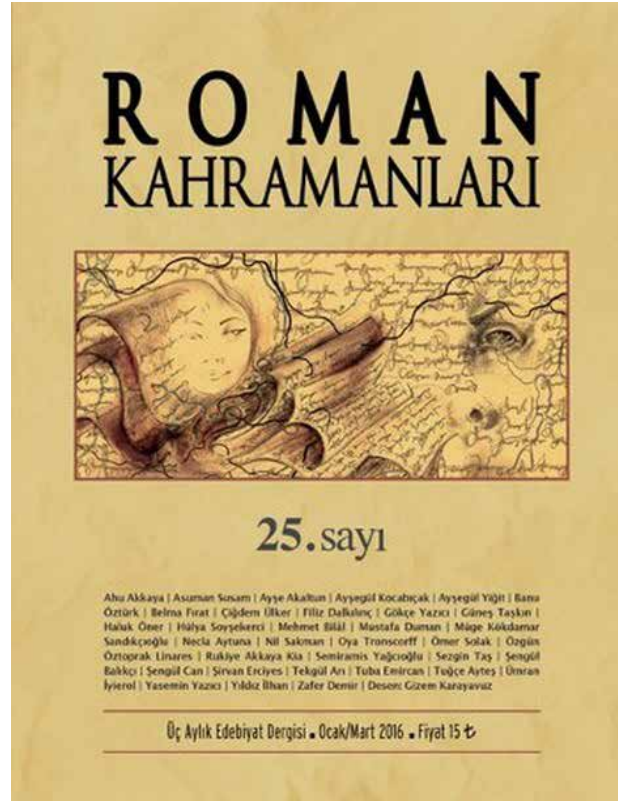
Ben de roman kahramanlarını, dergide yayınlandığı sıra ile değil de, bu sıralama ile ele alacağım.

Başkent'in şafağındaki Ankara

Güneş Taşkın; "Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Ankara"

Roman kahramanlarından biri olan Neşet Sabri Bey ile başlıyor deneme: Neşet Sabri için "inkılabın onun hayatında bıraktığı etki, daha çok fikren özgürleşmek". Ama bu düşünce, hemen arkasından ona bir misyon yüklüyor: "Çevresini özgürleştirmek." Ankara'nın 1930'lu yıllarının (belki o yıllarda hiç yapılmamış olan) en güçlü tartışması bu olsa gerek: Özgürleşiyor muyuz? Gerçekten özgürleşiyor muyuz, yoksa geçmişin ve geleceğin birçok bağından ve yükünden kurtulurken, başka bir ideolojinin tutsakları haline mi geliyoruz? Ve bu yeni bir biçime kavuşmuş ve kuşkusuz mahcup bir biçimde Batılılaşmış, modernleşmiş tutsaklığı, bize özgürleştiğimizi zannettiren bu "özgürlüğü" çevremize yayarken, çevremizdekileri de, gerçekten özgürleştiriyor muyduk? Yoksa yabancılaştırıyor / yabancılaşıyorken, yeni ideolojiye tutsaklaştırmanın propagandasını mı yapıyorduk?

Romandaki sorun, Ankara'da oluşmaya başlayan bu uçurum. "Yeni hayat tahayyülü" ile "halkın" arasındaki uçurum... Ancak, roman kahramanının kurduğu eleştiri, daha çok, "göz kamaştırıcı mide bulandırıcı fazla ışıltsı" içinde yaşayanların (Hakkı Beyin ve onun gibilerin), "birlikte tasavvur edilmiş inkılabın hiçbir zaman hayatın dış şekillerini değiştirmek manasında" olmadığını anlamamasıyla ilgili. "Batılı medeniyetlerin her yönden olumsuz tüketme ve üretme şartlarını", kendisine aynen uygulamaya çalışmasıyla ilgili. Bu, halkçı bir eleştiri ve Karaosmanoğlu, Ankara'nın yukarıdaki sınıflarına bakarken ve eleştirirken haklı

belki, ancak "halka" yani "özgürleştirmek istediklerine" bakarken, Ankara'nın "olumlu" kahramanlarının, ne kadar ideolojik ve buyurgan bir konumda olduğunu hiç hesaba katmayan bir tutum içinde...

Rukiye Akkaya Kia; "Sabahattin Ali ve Kürk Mantolu Madonna"

Aslında bu bir Ankara romanı olmadığı gibi, Raif Efendi de, Ankaralı değil, Havran'lı. Zaten "şehrin bittiği yerde" oturuyor. Yaşamını bir yük gibi sürdüren, yalın biri... (Belki de gelecekteki Ankara bürokratlarının prototipi olarak yazmıştır Sabahattin Ali?)

Bu romanda Ankara, sanki yalnızlığın, içe dönüklüğün, izolasyonun ve sevgisizliğin ya da sevememenin bir dekoru gibi işlev görüyor. Ankara da, bürokrasi içinde hiçleşmiş ve sop-soğuk duran roman kahramanı Raif için, mekansal ve sosyal bir çevre oluşturmak üzere düşünülmüş gibi soğuk, acımasız, alaycı ve küçümseyerek insanı hiçleştiren, bürokratik bir çevre. Ankara, bu romanda, sadece bu özellikleriyle yer alıyor gibi...

1950-80 arasındaki "orta zamanlar" Ankara'sı

Ayşe Akaltun; "Adalet Ağaoğlu ve Ölmeye Yatmak"

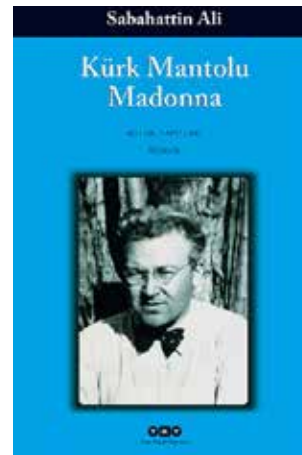
Bu roman da, elbette, Ankara'nın değil, birey olmanın, özgürleşmenin ve kadın olarak eşitlik arayışının romanı. Ankara ancak bir benzetim, metafor olarak var bu anlatıda.

Ankara'ya yöneltilmiş olan eleştirinin, belki, gerçekte sadece mekanlarıyla modernleşen (belki buna "dış görünüşüyle ya da taklit ettiği/ olmak istediği şeyin kalıplarıyla modernleşen" de denebilir) bir kentin, toplumsal yapısıyla ve kültürüyle henüz modernleşmemesi veya gerçekten büyük kent olmaya çalışırken, toplumsal ilişkileri ve kültürüyle kasaba olmaya devam etmesi olduğu söylenebilir.

Ağaoğlu'nun romanının kahramanının kadın olması ve yedi romandan sadece bu romanın kahramanının kadın olması da, belki bu düşünceyi doğrulayan bir öge olarak dikkate alınabilir. Kadınlar, hala, roman kahramanı olarak bile, ya yoklar Ankara'da, ya da erkeklerden sonra, onlara göre ikincil olarak varlar... Bu da, kentin "genel" özellikleri bakımından, hala büyükşehir/ metropol özelliklerine sahip olmadığına bir göstergesi sayılabilir.

Filiz Dalkılıç; "Sevgi Soysal ve Yenişehir'de Bir Öğle Vakti"

Kentlerin roman kahramanlarını nasıl biçimlendirdiği veya ne tür kahramanların bir kent için tipik bir temsil sağladığı konusunda bir belirleme yapmak imkansız elbette. Bazı romanlardaki kahramanlardan

birini, kendi kentinizde görmüş gibi tanırırsınız ve onu oldukça yakın hissedersiniz, ama bu roman belki St. Petersburg'da geçiyordur, belki Prag'da ya da New York'ta. Dolayısıyla belirli bir roman kahramanı için "işte bu Ankara kentine özgü biri" diyebilmek neredeyse imkansız gibidir. Ancak tersi de düşünülebilir: Herhangi bir roman kahramanını, Ankaralı bir hemşeri gibi de algıladığımız olur.

"Öğle Vakti"nde de, pek çok karakter dolaşiyor ve birbirlerine bir rastlantıyla değerek, diğerinin öyküsüne geçişi sağlıyorlar. Ancak bu roman kahramanlarını Ankaralı yapan nedir? Ya da bu roman kahramanları gerçekten Ankara ile ilgili mi? Yoksa dünyanın her kentinde bu tür roman kahramanlarına rastlamak mümkün mü? Veya başka bir biçimde soracak olursak, bu roman kahramanlarından hangileri Ankara'yı daha çok temsil ediyor veya daha çok Ankaralı?

Böyle baktığımızda, yukarıdaki düşünceleri yadsımak gibi duracak olsa da, Yenişehir'de bir Öğle Vakti'nin Altındağ gecekonduşu devrimci Ali'sini, otorite meraklısı ve muhafazakar öğretmen Hatice Uzgören'ini, sevgisiz, katı ve faydacı tutumlu Mevhibe Hanım ile eşi Ceza Hukuku Profesörü Salih Bey'i ve kapıcıları Mevlut Bey'i, bir yerlerden sanki tanır gibi oluyorsunuz. Sanki bu kentte yaşarken onlara, bir ara rast gelmiş gibisiniz.

Belki tanıdıklar listesini uzatabiliriz. Ancak bu roman kahramanlarının, Ankara ile ne tür bir ilişkisi olduğuna da değinmek gerekiyor. Yukarıdaki kahramanlardan bir kısmının ortak noktalarından biri, devletle bir biçimde ilişkilenebilir ve Ankara'daki devlet olmasaydı, onların da bu kentte olmayacak olmaları. Diğer kısmının ortak noktası ise, Ankara'ya göç etmiş, bu kente tutunmaya çalışırken kendilerini yeniden, ya tam bir teslimiyetle, ya da güçlü bir özgüven ve karşı çıkışla inşa etmiş olmaları olabilir.

Necla Aytuna; "İnci Aral ve Şarkını Söylediğin Zaman"

Aral'ın romanı da Ankara'da geçiyor ama bir Ankara romanı değil. Buna karşılık, bazı roman kahramanlarının Ankaralı olduğu düşünülebilir. Belki "şehirli olmanın örtük anlamını bulmaya çalışan" taşralı erkek, Soysal'ın Ali'si gibi bir roman kahramanı. Hatta 25 yıl sonra da "ilk aşkını yaşayan çekingen, bekleyiş kesilmiş delikanlı" olabiliyor yeniden, ama Aral'da Ankara'nın göçmen/taşralı ve yoksul gençleri, artık cevherini yitirmiş gibidir.

Kentin bütünüyle ilgili arayışın dinmesi ve roman kahramanlarının iyice değişmeye başlaması

Yasemin Yazıcı; "Emrah Serbes ve Her Temas İz Bırakır"

Bu roman kahramanı, Ankara'da yaşayan ve Ankaralı bir devlet memuru/polis olmakla birlikte, o Ankara'nın bildik dekoruna ve kimliğine rağmen (ya da tam tersine, bir Ankaralı olduğu için) o gri renkli kent dekorunun arkasındaki gerçekle ilgili bir merakı olan, bu merak doğrultusunda kafa yoran ve araştırma/eylemli iş yapan bir kişilik.

Bu durumda "Behzat Ç. Karakteri bir Ankaralı mı, yoksa Ankara'ya rağmen mi böyle bir niteliğe sahip?" sorusu sorulabilir belki. Yani tam da, Solfasol'ün de

üzerinde durduğu, yanıtlarıyla ilgili bütün verileri, ipuçlarını, kentin ruhuna dair değerlendirmeleri yakalamaya çalıştığı konu üzerinden tartışmanın açılacağı bir roman kahramanı.

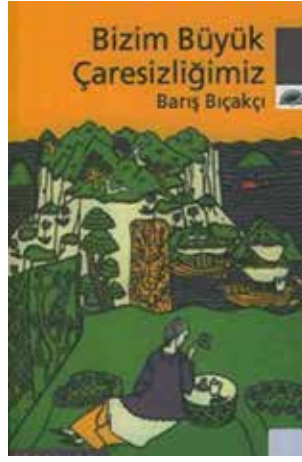
Ankara'nın o resmi renginin, karanlık ve boğuntulu atmosferinin kurulduğu ortamda, kentin temel özelliklerinden birini oluşturan öğrenci kuşağını tartışan ve belki başka kentin insanların kolay kolay gösteremeyeceği bir tutumla gerçeği arayan bir devlet memuru olan roman kahramanı, belki de Ankara'da olduğu için böyle bir kişilik, böyle bir polis karakteridir...

Deneme, roman için yazılmış şu cümleyle bitiyor: "... başkentten arka sokaklarındaki resmi resmin, gayriresmi okunuşu da diyebiliriz."

Mehmet Bilal; "Barış Bıçakçı ve Bizim Büyük Çaresizliğimiz"

Ankara, bu romanda hem roman kahramanlarından biri gibi, hem de roman kahramanları, gerçekten Ankaralı gibi. Ama hangi Ankaralı?

Çetin ve Ender'in tam birer Ankaralı olduğundan hiç kimse kuşku duyamaz. Belki onlar gibi iki insana dünyanın her yerinde rastlanabilir de diyebiliriz. Ancak onların burada olmaları, aralarındaki o arkadaşlığın kıvamlı akışı ve kaynaştıran yoğunluğu, aynı kadına aşık oldukları halde, rekabeti geliştiren değil, aralarındaki dostluğu derinleştiren ve incelten "büyük çaresizliği", o kadar Ankara'ya özgü ki, bu durumu neredeyse hiç yadırgamıyorsunuz.

İki roman kahramanının Ankaralı olması, neden kolay kabul edilebilir bir durumdur? Ankara öyle bir kenttir ki, kentin gerçek dünyası, gerçek bir insanı öylesine yabancılaştırabilir, öylesine küstürebilir ve öylesine bir karabasan gibi boğmaya başlayabilir ki, sonunda, kendinizi gerçekleştirebileceğiniz başka bir insana, başka bir kafa dengi topluluğa, başka bir kültürel anlayışa olan ihtiyacınız, size onları buldurur. Çevrenizde yoksa eğer, (Sabahattin Ali'nin Raif Efendi'si gibi, intihari bir biçimde metafizik olarak ya da gerçekten ölmek istemiyorsanız), sizi bunları yaratmaya iter.

Kenti mekansal olarak yaşanılabilir nitelikte bulmuyorsanız eğer, yaşanılabilir nitelikte bir toplumsal niş/ bir düşsel kovuk yaratırsınız. Kültürel-ilişkisel bir atmosfer/ gerçek ve canlı bir ütopya yaratırsınız. Ankara'da bu tür duygulara kapılan herkes, belki böylece kendi "görünmeyen kentlerini" inşa ediyor ve kentin fiziksel ve gerçek, politik ve ideolojik kokuşmuşluğuna hiç bulaşmadan, yaşanılabilir bir mikro-iklim oluşturuyor. Bu görünmeyen kentler o kadar fazla ve o kadar kolay rastlanabilir şeyler ki Ankara'da, Çetin ve Ender'in birbirinin dostluğunda, bütün çaresizliğine rağmen buldukları değer de, bu nedenle, Ankaralılara çok inandırıcı geliyor.

Burada, Ankara kenti içindeki, bu her biri kendi içinde bir evren olan küçük "görünmeyen kentler" benzetmesi ile ilgili bir noktanın açıklanması yararlı olacaktır: Ankara'nın mekanları gibi, "genel" bir toplumsal kültürü ve toplumsallaşma biçimi de var. Bunların her ikisi de, Ankara'nın bürokratik labirentlerden oluşan mekanlarını andırıyor: Güvenilmez, entrikalı ve yapay; "görev duygusu bütün sokaklarına yayılmış" bir kent. Biraz Soysal'ın Hatice Uzgören'i, ya da Mevhibe Hanım'ının dünyaları gibi... Biraz Yakup Kadri'nin 1930'larda büyük ve konforlu evinde partiler veren Hakkı Bey'i gibi, Ağaoğlu'nun "ölmeye yatan" Aysel'inin bu kararı almasına neden olan anlayışa benzer bir ortam/ bir kent: "Bütün vazifelerin şehirleşmiş hali."

İşte "görünmez kentler" in Ankaraları, bu "genel" Ankara'nın içinde yer alıyor. Orada cevalan ediyor.

Roman kahramanlarının ve romanların Ankara'sı

Derginin Ankara Roman Kahramanları bölümüne baktıkça, romanlardaki Ankara'nın ve Ankaralı roman kahramanlarının zaman içinde nazlı bir değişim geçirdiğini net bir biçimde görüyorsunuz. Raif Efendi'nin, ya da Neşet Sabri'nin, hatta daha doğru söylemek gerekirse, Yakup Kadri'nin Ankara'sından bu güne, Ankara'nın üzerinden esen rüzgarın, kenti ne kadar büyük değişikliğe uğrattığını görmemek mümkün değil.

Ayşegül Yiğit, günümüz edebiyatında ve roman türü içinde Ankara'nın, bir kent olarak, daha çok, bıçkın bir delikanlı imgesine eş değer bir sezgi ile yer aldığını düşünüyor. Bu delikanlılık düşüncesi, tartışmaya değer. Ancak bıçkınlık? Bu delikanlılığın belki de, bıçkın olmaktan çok, serinkanlı ama alttan alta duyan/ düşünen ve bunu hiçbir zaman volkan patlamaları biçiminde göstermeyen, gösterişten uzak, belirli bir sükunet ve bilgelikle ele alan efendi efelik (Ankara efe oyunlarındaki gibi?) davranışı içinde olduğunu düşünebiliriz.

Roman kahramanlarından Soysal'ın Ali'si de, Serbes'in Behzat Ç.'si de, Aral'ın taşralı erkek kahramanı ve Bıçakçı'nın aynı kadına aşık Çetin ve Ender'i de, hep aynı tür bir temkin içindeler. Bıçkın olsalar bile, hiç birinin bıçkınlığı dışı vuruk değil, hiç birinin gösterişli bir bıçkınlığı yoktur. Olsa olsa, kendi içlerinde ve kendilerine karşı daha acımasız, bir anlamda daha bıçkındırlar. Bu tür bir nitelemeyi en çok hak eden de kuşkusuz, Ağaoğlu'nun Aysel'idir. O hatta, ölmeye bile yatmıştır. Belki de, biraz Behzat Ç. Bütün romanlarda Ankara, oldukça cansız, durgun ve renksiz, çekicilikten uzak ve ruhsuz bir dekor gibidir. Aslında Cumhuriyetin ilk yıllarında, parlak bir başkent olmak için gösterdiği çaba açıktır, ama henüz bütün boyutlarıyla bir kent olmanın çok uzağında olduğu, hem Sabahattin Ali'de, hem de Yakup Kadri'de sezilir. Ankara olsa olsa, kent olmaya çabalayan ve bunu içeriden bir kaynama ve yaratımla değil, tepeden inme bir arayışla ve hızla, sindiremeden yapmak zorunda olan bir kent gibidir. Ve o yüzden de, romanlarda biraz dekor gibi durur.

Ancak daha yakın zamanların romanlarına gelindiğinde, kentin kağıttan kesilmiş bir dekor gibi duran silueti, giderek gerçekten taşlaşmış ve betondan yapılmış, sahne dekoru gibi olmayan ama kent dekoru gibi duran çirkin bir silüettir. Bu çirkinlik, biraz da, Yakup Kadri'nin ütopyasını da yutan, gerçekte çürümüş devlet ve belediye siyasetçisinin ellerinde oluşan bir distopyanın gerçekleşmiş olmasındandır. Ancak burada, çok dikkat gerektiren ve kolay bir açıklaması olmayan hassas bir alana değinmeden geçemeyiz: Yakup Kadri'nin karabasanları olanların ve Ankara'nın sürekli olarak limanında ağırladığı politikacıların çürümesinden, kenti yönetenlerin ruhsuz, beceriksiz ve baskıcı, hem de hırslı ve rüşvetçi olmasından kaynaklanan nedenlerle, sürekli olarak çirkinleşen bu kentte yaşayanların bir kısmı, nasıl oldu da, kendine özgü ve saf, aynı zamanda sakin ve yalın, gösterişten uzak olmakla birlikte, ancak çok yakınlaşılabildiğinde hissedilen örtük ve sıcak, zengin, derin ve incelikli bilgeliği olan bir Ankaralılığı yaratabildi?

Bu, yanıtı kolay olmayan bir dilemma gibi duruyor henüz. Ankaralı roman kahramanlarına baktıkça, kentin bu tür insanları olduğunu, olabileceğini anlıyorsunuz.

Mehmet Bilal, Bıçakçı'nın roman kahramanlarıyla ilgili denemesini şu ifadelerle bitiriyor:

Gidişi değil dönüşü mü güzeldir Ankara'nın? Kıymeti bilinmeyen bir ihtiyar mı? Yoksa hoplamaya zıplamaya heveslenmeyen gönülsüz bir çocuk mu? Sıraların hep önünde oturan çalışkan bir öğrenci mi?

İyi yetişmiş çocuklar şehridir Ankara. Renksiz, ciddi, kederli ve düşüncelidir. Kaledir ve tren garıdır. Memur ve sorumludur. İktidar, bürokrat, orta sınıf ve ev hayatıdır. Tepeden bakıldığında sadece "resmi" başkenttir. İstanbul uslanmak bilmeyen deli bir gönülse, İzmir her yeri oynayan işveli-cilveli bir kadınsa, Ankara gözü çöplükte kalmamış yaşlı bir horozdur. Sorumluluktur. Terazidir; denge ve dengesizliktir. Bu ülkenin vicdanı, hem de vicdan azabıdır.

Şiir, Renkler ve Ankara

Serdar Aydın

Siyah ve beyaz. Renk olarak kabul edilmeyen iki leke. Sonra siyah-beyaz filmler yapılmıştı; yaşamı, insanları, çoğunda aşkları anlatmak için. Sessiz sinema döneminden günümüze ulaşabilen siyah-beyaz filmlerin, yaşamın kontrastlarını belirlemesi açısından son derece ilginç gösterenler olduğunu düşünüyorum. Şimdilerde böylesi filmler, o günlere duyulan özlemin belirteci olan biraz buruk, çokça gururlu ve mağrur bir nostalji duygusu içerisinde yeniden ve yeniden izleniyor. Kimi insanlar o filmlerin insana ve yaşama ilişkin olguları özel duyarlıklarla işlediğini söyleyerek, nostalji duygusunu bir anlamda besliyorlar. Siyah ve beyazın etkisini yitirmediği alanlardan bir tanesi de fotoğraf sanatı. Siyah beyaz fotoğraflar yıllar sonrasında sararmış görüntüleriyle tam da bu nostalji duygusunun görsel belgeleri olabilmekte.

Doğada bazı canlıların görme duyularının renkleri algılayamadığı düşünülürse renklerin insan yaşamındaki önemi daha da belirginleşmektedir. Düşünsenize, renklerin olmadığı bir yaşam nasıl olurdu? Böylesi bir sorunun yanıtının trajik olacağına inanıyorum. Gerçekten renkler, yaşamın en önemli olgularındandır... Birçok insanın, hatta ulusların tutkun oldukları renkler vardır ve bu renkler o insanların, ulusların, karakteristikleridir. Yaşamda çeşitli işlevsel özellikleri olan renkler, sanat ve sanatçılar açısından da önemlidir. Denebilir ki sanatçıların da kendilerine özgü kıldıkları, ürünlerinde sık sık kullandıkları, bireysel özellikleriyle örtüşen "renkleri" vardır. Örneğin Van Gogh'un kirli sarılara olan tutkusu, tablolarında yoğun olarak bu rengi kullanması ya da Picasso'nun mavi ve pembe dönemleri bu renk seçiciliğinin ilginç örnekleri olarak değerlendirilebilir. Resim sanatında renklerle, boyalarla yaratılan ürünlerde nesnel karşılığını görmenin olanaklı olduğu bu "renk seçiciliğinin" diğer sanat alanlarında da etkili olduğu söylenebilir. Çünkü renkler, sanat ve sanatçılar içinde önemli olan, yaratıcılığı besleyen, sanat ürünlerinin oluşumuna etki eden olgulardır. Her insanın, dolayısıyla her yaşantının-yaşamın özelliklerini belirleyen, o insanlara-yaşamlara ait renkler vardır. Bu düşünceyi biraz daha genişletirsek, yaşama alanlarının/ mekânların özelliklerini oluşturan, mekân değişiklikleriyle birlikte değişkenlik gösteren renklerin de bulunduğunu söyleyebiliriz. Mekânlar için bu olgu biraz da zorunludur. Çünkü mekân düzenlemeleri, yapılaşmalar nedeniyle oluşan yapısal/ kentsel doku her yaşam alanının/kentin de kendine özgü bir renginin olmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca bir diğer ilgi çekici nokta da insanların/sanatçıların yaşama alanlarına/kentlere yükledikleri anlamlar ve bu anlamları simgeleyen, belirleyen renkler ilişkin özelliklerdir. Bu yazıda, yaşadığım kent olan Ankara'ya yüklediğim anlamlar ve bu anlamlara karşılık gelen renkler üzerinde durmak istiyorum.

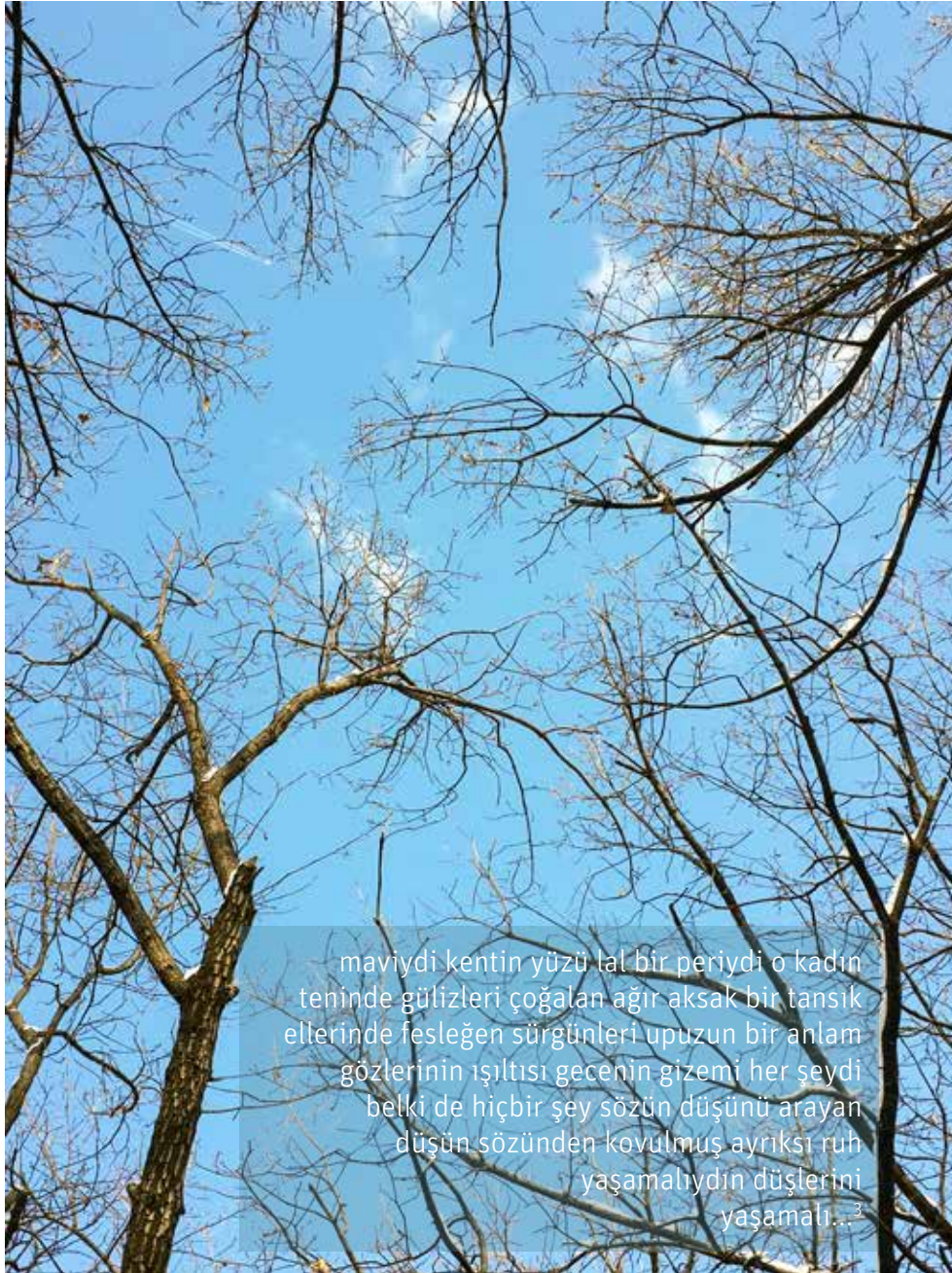
Öncelikle Ankara'ya yakıştırdığım renklerin gri, gece mavisi ve bordo ile bordonun birinci kuşaktan yakın renkleri olan, lal, lila, leylak renkleri olduğunu belirtmeliyim. Sonra da bu renklerin egemen olduğu, daha doğrusu bu renklerle birlikte farklılaşan, değişen, dönüşen Ankara'ları anlatmak istiyorum. Ve şimdi Perde!...

Gri'dir Ankara'nın Rengi:

Ankara kimi zaman tam anlamıyla gri bir kenttir. Her yerde gri egemendir ve her şey grinin tonlarına bürünmüştür. Sokaklar, caddeler, varoşlar, gecekondu, apartmanlar, bakanlıklar, makam arabaları, belediye otobüsleri, otomobiller, başka

bir deyişle her şey grileşmiştir. Gökdelen gri bir gökyüzüne yükselmektedir. Son zamanlarda tam bir şantiye alanına dönüşen Ankara'da -Metro, Ankaray, çeşitli inşaatlar nedeniyle- yüksek vinçler, kazıcılar, beton taşıma araçları, kamyonlar ve her şey o toz toprak içerisinde grileşmiştir. Ankara'nın en önemli merkezi olan Kızılay'da, gece yıldızları görmek için gökyüzüne baktığınızda yüksek bir vincin uzantılarının geceyi, gökyüzünü ve yıldızları ikiye böldüğünü görebilirsiniz. Böylece bir bozkır kenti olan Ankara; bir şekilde dönüşerek bozkırın kendine özgü sarılarının, kahverengilerinin yok olduğu, yok edildiği beton azmanı yapılarla ve grilerle kuşatılmış bir kent olmuştur. Son yıllarda iyice azalmış olsa

gürültüye "canlı müzik" diyorlar, yan yana istiflenmiş onlarca meyhanede, salt para kazanmak için bağıra bağıra, çığlık çığlığa bir şeyler söyleyen, "müzik yapan" müzikerlerin (pazarıcı, işportacı, seyyar satıcı gibi) ürettikleri bir çeşit gürültü- hepsi gri yüzlü müşteriler, gri biralı tüketirken, gri paçavralarla örtünmeye çalışan tinerici bir çocuk ya da bir meczup, köşe başından size gülümseyebilir. Belki bir sigara veya ekmek parası isteyebilir. Yani yaşam bazı insanlar için oldukça zordur. Grileşen Ankara'nın bu yüzü biraz buruk, çokça da acıya dönüktür. Böyle bir geceden sonra her şeye rağmen güneş yine de doğar. Güneşin sarı sıcak ışıkları ve bütün bu grilikler içerisinde birer adacıktır artık Seğmenler, Botanik, Abdi ipekçi, Cemal Süreya, Adile Naşit, Ahmet Arif parkları. Ne güzeldir bir şairin, sanatçının, yazın ve düşün insanının adının parklara verilmesi. Güzeldir, çünkü o adların sahipleri adlarının verildiği parklarda çocuk seslerinin, sevgililerin "Sevda Sözleri"nin güzellikleri içerisinde anılarıyla da olsa bir şekilde yaşayacaklardır. Kuşkusuz, bir gün işgüzar bir belediye "Reisi" çıkıp da bu adları değiştirmese. Her neyse, artık Ankara, o güzelim bozkır kenti grilere teslim olmuştur. Her şey gridir. Bu grinin Ankara'yla özdeşleşen çok farklı bir hüznü de vardır. Bu hüznü Sakarya Caddesi'nde size gülümseyen tinerici çocuklardan, meczuplardan başlayarak betonlaşmış gri Ankara'nın binalarına, kaldırımlarına, sokaklarına, bulutlarına, gökyüzüne de sinmiştir. Zaten Ankara "Hüznün de Başkenti"dir. Bu hüznü, Ankara'nın grileştiği bir zamanda Atatürk Bulvarı'ndan Seğmenler'e doğru yürüdüğünüzde mutlaka duyumsayacaksınız. Tam da bu anda yönetmen Steven SODERBERGH'in KAFKA adlı filminin ilk karelerini anımsayabilir, Prag'ın o gri taş kaplama sokaklarıyla Konur Sokağı özdeşleştirebilirsiniz. Belki de az önce yanınızdan geçen insan Kafka'yı canlandıran aktördür/ Kafka'dır. İşte artık her şey gridir. Şiirler de grileşmiştir.

maviydi kentin yüzü lal bir periydi o kadın
teninde gülizleri çoğalan ağır aksak bir tansik
ellerinde fesleğen sürgünleri upuzun bir anlam
gözlerinin ışıltısı gecenin gizemi her şeydi
belki de hiçbir şey sözün düşünüyü arayan
düşün sözünden kovulmuş ayrık ruh
yaşamalıydın düşlerini
yaşamalı...³

da yine de zaman zaman görülen hava kirliliği, bazen sis, grilerin koyulaşmasına, gri egemenliğinin katmerleşmesine yol açar. Böyle zamanlarda insanların yüzleri bile grileşmiştir. Anlamsızca birçok renge boyanmış apartman/bina yüzleri de renklerini yitirmiş, grinin egemenliği bir boyut daha kazanmıştır. İlişkiler bile gridir. Sevgiliye verilen karanfil, kırmızı ile gri arasında, daha çok griye yakın bir renktedir. Sakarya Caddesi'ndeki meyhanelerde, birahanelerde korkunç bir gürültü içerisinde -bu

Mavi'dir Ankara'nın Rengi:

Daha çok, mavinin bir tonu olan gece mavisidir Ankara'ya yakıştırdığım renk. Aynı zamanda mavi, doğayla iç içe olan bir renktir. Çünkü, gök mavidir. Deniz, mavidir. Gök ve deniz, sanatçıların da en çok etkilendikleri öğelerdendir. Özellikle şiirde gök ve deniz imgelerini hemen hemen bütün şairler kullanmışlardır. Masmavi bir gökyüzünün altında, masmavi bir denizin kıyısında yaşayanlar,

.....söylediğimiz her şeyin
boşluktan gelen yansıması devasa bir
düşüverde öğütülüp bir şeylere
dönüştürülüyordu
bir dönüşüm vardı bir dönüşüm
ki Kafka'nın gri kentlerinin
sokaklarında süre giden
düşüverini yöneten Kafkaesk bir
serüveni...¹

duyumsananlar birçok şiirin de teması olmuştur. Mavi kimi zaman sevgilinin gözleridir... O gözlerde kopan anlam ve duygu fırtınaları kaç yüreğin de sevdalara düşmesinin nedenidir. Sevdanın bir yüzü, nasıl maviye çalarsa, ayrılığın bir yüzü de mavidir. Hele de gece mavisini.. Tutanağıdır, aşka ve ayrılığa dair birçok şeyin. Bilindiği gibi Ankara'nın mavi bir denizi yoktur. Bir kent olarak belki de tek eksiği budur. Ama Ankara'da her yerdekinden çok farklı, masmavi bir gökyüzü vardır. Ankara'nın sokaklarında, caddelerinde, meydanlarında dolaşırken veya kent çıkışında bulunan tarlalarda, ekinlerin sarardığı sarışın bir yaz günü, rüzgârla titreşen buğday başaklarının ortasında kendinizi veya sonsuz dinlerken, o sonrasız gökyüzünün masmavi bir tansık olduğunu, gökyüzüyle birleştiginizi, bütünleştiginizi, bir "gökinsana" dönüştüğünüzü duyumsarsınız. Bulutların köşe kapmaca oynadığı bu gökyüzü, inanılmaz çok farklıdır diğer kentlerin gökyüzlerinden. Kuşkusuz mavinin Ankara'daki anlamı ve özellikleri sadece gökyüzü ile sınırlı değildir. Bir de geceleri yaşanan gece mavisini vardır ki Ankara'ya en çok yakışan mavi tonudur. Ankara'nın gece mavisini veya gece mavisini Ankara; farklı, bambaşka bir kenttir. Sizi olağanüstü güzellikleriyle kuşatan, ürperten yıldızların altında gece mavilerine bulanmış düşeriniz belki de gerçekleşecektir/gerçekleşmiştir. Yani düş ile gerçek birbirinin içerisinde. İşte o an uzakta plan bir dostu anımsayabilir, savrulan rüzgârı sevgilinin saçları sanabilirsiniz. Sonra ayrılığın burgaçlarında kıvranan benliğinizin göksel konaklarda düş perilerine konuk olduğunu duyumsayabilirsiniz. Bir yerlerden Oktay RIFAT sesleniyor olabilir:

*Ekmek dizimde. Yıldızlar uzakta, ta uzakta.
Ekmek yiyorum yıldızlara bakarak.
Öyle dalmışım ki sormayın,
Bazen şaşırıp, ekmek yerine
Yıldız yiyorum.*²

Gece mavisinin egemen olduğu Ankara'da evinize dönmek için yollarda olduğunuzda, tepelerdeki evlerin, çoğu da gecekonduların titreşen ışıkları, oralarda yaşayan insanların büyük umutlarının, düşlerinin parıltıları olarak sizi selamlayacaktır. Yüreklere, insanlıkları büyük ama olanakları olmayan o insanlar, ne çok konukseverdir. Hele de çocuklar. Kirli yüzleri, inci gibi parlayan dişleri ve güleç yüzleriyle gecekonduların çocukları. Başlamadan biten öykülerinde çocukluklarını, yaşamlarını, geleceklerini tozlu, topraklı, çamurlu mahalle yollarına gömerler. Gençlikleri tüm yaşanmamışlıklarıyla köhne kahvehanelerin masalarında ya da derme çatma evlerinin dört duvarı arasında arabesk şarkıların yanık duyarlıklarına gizlenmiştir. Ama yine de güleç yüzlüdür Ankara'nın gecekondularının çocukları, gençleri, insanları... Karanlığın ortasında geceye ve gece mavilerine gömülen kent/ herkese farklı şeyler yaşatırken gecekonduların o titreyen ışıkları bütün ateşböceklerini de kışkandırır. Kent, önüne çıkan her şeyi öğüten bir dişlidir artık. Her yerde gece mavileri egemendir. Şiirler de mavileşmiştir.

*maviydi kentin yüzü lal bir periydi o kadın
teninde gülizleri çoğalan ağır aksak bir tansık
ellerinde fesleğen sürgünleri upuzun bir anlam
gözlerinin ışıltısı gecenin gizemi her şeydi
belki de hiçbir şey sözün düşünüy arayan
düşün sözünden kovulmuş ayrıksı ruh
yaşamalıydın düşlerini
yaşamalı...³*

Bordo'dur Ankara'nın Rengi:

Gecenin siyahı ve gelinciklerin kırmızısı çiftleştiginde ortaya yeni bir renk çıkar ki bu renklerin en

güzellerinden bir tanesidir. Ankara'ya en çok yakıştırdığım, benim de tutkun olduğum bu renk, Bordo'dur. Benim için bordo iki kere özel bir renktir... Çünkü bilinmeyen gizemini taşıyan siyah ve özgürlüğü imleyen gelinciklerin kırmızısı aşkla, tutkuyla çiftleşerek oluşturmuştur bordoyu. Gerçekten, özgürlüğün doğadaki imleyeni bence gelin-ciklerdir. Kybele'nin kızlık zarını her bahar bir kez daha parçalayarak güneşe ulaşan gelincikler, toprak ananın en asi ve özgür çocuklarıdır. Zamanı geldiğinde hiç davetsiz, öylesine çıkıp gelen/varolan gelincikler, kısa bir süre yaşamlarını sürdürüp, doğayı bezedikten sonra yine öylesine da-vetsizce çekip giderler/yok olurlar. Gereksinimleri yoktur hiçbir bakıma, ko-runmaya. İşte bu asi bitkilerin rengi olan kırmızı da doğanın en güzel ve özgürlüğü imleyen kırmızılarındandır. Bir gelincik tarlasının ortasında. otu-rup, onların kendi aralarındaki şarkılarını hiç dinlediniz mi? Ben dinledim ve gelinciklerin şarkılarının en güzel özgürlük şarkıları, özgürlüğün en iyi anlatıldığı, doğal şarkılar olduklarına inandım. Böylesine olağanüstü bir yaşantı şiire de çok uygun ve şiirsel bir kavrayıştı. Bu özellikleriyle gelin-cikler benim en çok kullandığım sözcüklerden, imgelerdendir.

Gelincik kırmızısının, siyahla çiftleşmesinden oluşan bordonun birinci göbekten akrabası olan lal, lila ve leylak renkleri de benim için özel renklerdir. Bütün ton ve renk farklılıklarına karşın aynı kaynaktan oluştuğuna inandığım, Ankara'ya yakıştırdığım bu

öğrenmişlerdir. Sararmış yapraklarını döküldüğü, rüzgârlarla savrulduğu, doğanın kışa hazırlandığı zamanlarda bordonun, lalin ve lilanın serüveni de başlar. Sonbahar hüznün ve sarıların egemen olduğu bir mevsim olarak bilinir. Ama Ankara'da şiirsel bir dönüşümle sonbaharın rengi, sanlarla birlikte bordo, lal, lila ve leylak renklerinden oluşur. Bu renkleri duyumsayabildiğiniz, algılayabildiğinizde Ankara, hüznün ile coşkunun, kavuşma ile ayrılığın, yaşam ile yokluğun kaynaştığı şiirsel bir serüvendir. Denebilir ki "şiirin de başkenti" Ankara'dır. Artık iklim de değişmiştir. Leylak iklimi'dir her şeyi kuşatan. Leylak iklimi'nde bordo kadınlarla yaşanan aşklar da bir başkadır. Bütün aşklardan farklı ve özeldir. Sevgilerin hiçbirisi karşılıksız değildir. Belki de bütün sevgiler karşılıksızdır. Sevgililerin hiçbirisi uzakta değildir. Belki de hepsi uzaktadır. Yanılsamalar yoktur. Belki de her şey yanılsamadır. Çünkü:

*leylak iklimiydi
bordo kadınlar biraz ürkek çokça orospul
çıkıp gelirlerdi söylenmeyen düşlerin en girdaplı
sokaklarından bir içimlik şiirler tükettirdik gezintiye
çıkınca bordo kadınların bacaklarından ovalarına
oralara doğru akşamcıl hüznün kuşları sarardı her
bir yanı gökkuşağı tramvayı geçirdi gülünce gün
ışığı suya düşerdi bordo bir nergis bordo bir kadının
elinden leylak iklimiydi...⁴*

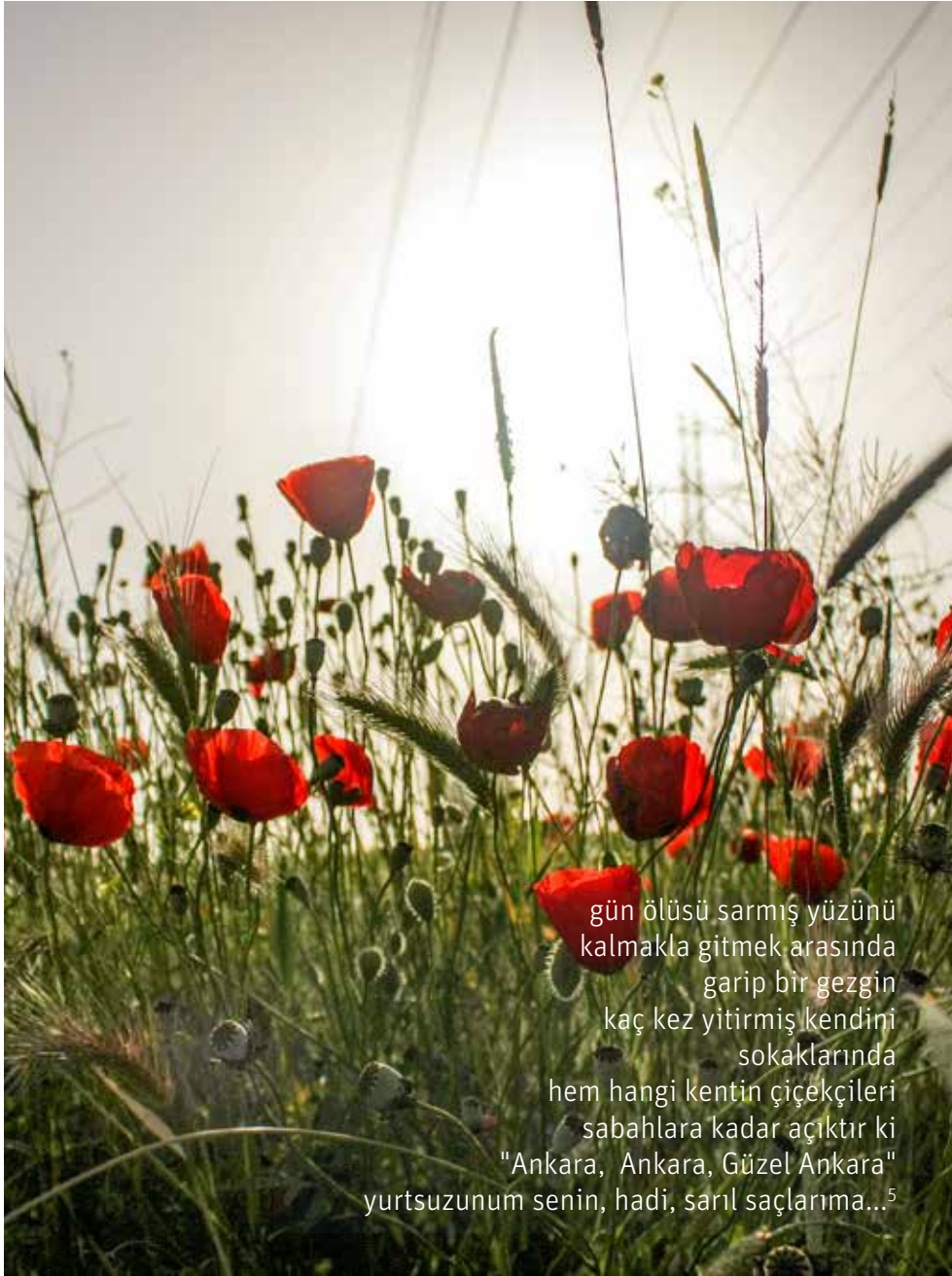
Ama gerçek, renklerde, şiirde ve kendinizdedir. Peki ya Ankara, ya yaşananlar? Belki de biraz

trajiktir, çokça hüznüldür ve Ankara bu duyguların, yaşantıların nesnesidir. Çünkü Leylak ikliminde Ankara'da yaşananlar, lila düşleri olan, lal soluklu bir kadının; unutulmuşluğudur, çoğu da unutulmamasıdır. Aşkların, ayrılıkların hüznünlü kenti ve nesnel karşılığıdır: ANKARA... Sonra biter, tükenir, günlük yaşama ait sıradan gerçeklikler. Ankara artık değişmiştir, dönüşmüştür.

Algılayabilenler için grisi, gece mavisini, bordosu, lilası, lâl'yle, beton binalarıyla, inşaatlarıyla, tozu toprağıyla, bozkırıyla, gökyüzüyle, buğday başaklarıyla, gelincikleriyle, sokakları, caddeleri, bulvarları, varoşlarıyla; meyhaneleri, meydanlarıyla, sabaha kadar açık çiçekçileriyle -evet yanlış okumadınız, sabaha kadar açık çiçekçileriyle- yani her şeyiyle Ankara leylak ikliminde bir şiir tansiydirdir.

Bu yazıyı da Ankara'nın bir yurtsuzu, kendine sürgünü, sığamayanı, bırakıp da gidemeyeni, adsız, umarsız, sevdalısı, yorgunu, memuru, saçlarında akları çoğalanı, o şiir başkentinin bir yurttaşı, aşağıdaki dizelerinde yazarı olan Serdar'ı; sonsuz bir aşkla, Ankara için yazmıştır.

*gün ölüsü sarmış yüzünü
kalmakla gitmek arasında
garip bir gezgin
kaç kez yitirmiş kendini
sokaklarında
hem hangi kentin çiçekçileri
sabahlara kadar açıktır ki
"Ankara, Ankara, Güzel Ankara"
yurtsuzunum senin, hadi, sarıl saçlarıma...⁵*

gün ölüsü sarmış yüzünü
kalmakla gitmek arasında
garip bir gezgin
kaç kez yitirmiş kendini
sokaklarında
hem hangi kentin çiçekçileri
sabahlara kadar açıktır ki
"Ankara, Ankara, Güzel Ankara"
yurtsuzunum senin, hadi, sarıl saçlarıma...⁵

renklerin, gece mavisini ve gri ile birlikte Ankara'nın karakteristik renkleri olduğunu düşünüyorum.

İşte Ankara, bu renklerden oluşan bir bozkır kentidir. Özel bir kenttir. Tüm bürokratik ve ağır başlı görüntüsüne karşın bu renklere ulaşabilen insanlar için Ankara; bütün kural dışılıkların, çılgınlıkların, yaşama ve şiire ilişkin özel olan ne varsa hepsinin de başkentidir.

Yaz sonu ile sonbaharda görülebilecek olan bu renkler, sonbaharın sarılarıyla bir arada yaşamayı

Dipnotlar:

- [1]Serdar Aydın, Yayınlanmamış Şiir/Gelincik Sonrası Düşleri, "5.Düş"ten
- [2]İlhamı Soysal, 20. y.y. Türk Şiiri Antolojisi, s.259
- [3]Serdar Aydın, Yayınlanmamış Şiir/ Bir Düşün Ortasında Düş perisi Ölünce Söylenmiş Lirikler, "II. Bölüm"den
- [4]Serdar Aydın, Leylak İklimi-I, İZLEK dergisi, Mart'94, sayı'6, s.16
- [5]Serdar Aydın, Yayınlanmamış Şiir/ "An Kara"dan

KÜP (The Cube)

“Çok Duyusal Sanal Gerçeklik Performansı”

Enver Arcak

Ankara Film Festivali'nin FestiLab bölümündeki özgün etkinliklerinden biri, 'çok duyusal sanal gerçeklik anlatımı' olan Simon Wilkinson'ın “Küp” (The Cube) performansıydı. Seyirci, sinema salonunun sahnesinde üç boyutlu sanal gerçeklik gözlüğünü takıp, ses ve rüzgar efektleri eşliğinde, 18 Kasım 1959'da kaybolan 9 kişiden birinin bıraktığı mektup üzerinden, o mektubun sahibini canlandırmakta.

Performansta, “üç gün içinde çökmeyecek bir gerçekliği nasıl inşa edersin?” sorusu ana temayı oluşturmuş. CİRCA69 kuruluşunun çok duyusal sanal gerçeklik performanslarının en yenisi olan “Küp” performansının ArGe versiyonu; İngiltere, Sırbistan, Ermenistan, Danimarka, Venezuela ve Hollanda'da yakaladığı başarıların ardından geldiği Ankara gösterimi, performansın tamamlanmış versiyonunun ilk gösterildiği şehir olmasıyla ayrı bir anlam kazandı. “Küp”, Ankara'nın ardından Kanada, İtalya, Yeni Zelanda ve Meksika'yla yolculuğuna devam edecek. Sanatçı Simon Wilkinson'la performans hakkında konuştuk.

Gerçekten çok etkileyici ve özgün bir performanstı. Çocukluğunuzdan gelen bir hikayeyi merak uyandırıcı sanal gerçeklik üretimine dönüştürmüştünüz. Modern zaman araçlarını kullanarak yapılan bu performans diğer tüm anlatımların ötesinde bir güce sahip, bir yücülüğü birebir deneyimliyoruz ve fazlasıyla içinde

hissediyoruz.

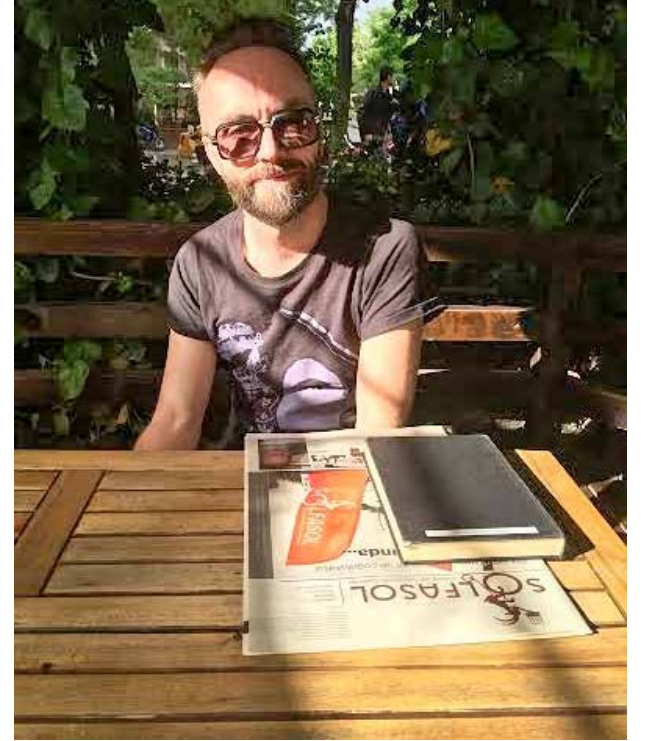
Evet çocukluğumdan gelen bir hikaye. Beş yaşına kadar büyükbabamla yaşadım onun bana hediye ettiği mistik hikayelerin yer aldığı bir kitaba dayanıyor performans. 1959'daki 9 kişinin kaybolduğu bir çölde meydana gelen olaydaki mektuplardan birini temel aldım. Bu ve diğer performansların vermeye çalıştığı ortak nokta olan şu soruyu sormak; gerçek nedir, ne değildir? Performanslarının en önemli ortak noktasının bu olduğunu söyleyebilirim.

Bundan sonraki performanslar diğer mektuplar üzerinden mi ilerleyecek?

Hayır sadece bu mektuplar üzerinden gitmeyecek ama performansta bahsi geçen, konuşmayı bırakan otistik çocuk Manfred'le ilgili olacak. Bir sonraki performansının üstünden kurmayı planlıyorum, bir devamlılık niteliğinde. Kendisiyle ilgili araştırma yaptığımda fark ettiğim; bizlerin çocukken 5-6 yaşlarındayken etrafımızda az insan var. Anne, baba yakın akrabalar küçük, basit, güzel ve bizi memnun eden bir çevremiz var genellikle. Sonra dış dünyaya geçiyor bu durum, genişliyor korkutucu haller alabiliyor -büyük olasılıkla sanatçı olmama da sebep olan sebeptir bu-. İşte, o konuşmayı bırakan çocuk aslında dış dünyayı istemediği için bunu yapıyor bence. Çocukluğun bildiğimiz tadının kalıcı olmasını dilemiş.

Sanal gerçeklik araçlarını kullanarak bunu yapmak en etkili sanırım. Ne dersin?

Sanal gerçeklik dışında da anlatabilirdim belki

diye düşündüğümde mesela sinema filmi olarak düşündüğüm zamanlar, filmcilerle görüştüm. Fark ettiğim şey, onlar hikayede tam olarak ne olduğu ve neyin meydana geldiğine takılıyorlardı. Ne var ki ben ne verdiğimle, nasıl bir etki yaptığıyla ilgileniyordum olayın. Bu yüzden sanal gerçeklik performansı olarak sunmaya karar verdim, en etkili yöntem olarak.

Ankaralı Bir Yayınevi: Medakitap

Serdar Koç

Meda Kitap, kendini biterik olmayan bir bozkırın ortasında, birlikte edebiyat yapmaya odaklı Ankaralı bir yayınevi olarak tanımlıyor. Komünal bir edebiyatın ancak direnerek oluşturulabileceğine dikkat çekiyorlar.

Gece gündüz üzerimizde dolaşan düşler, göz göze ritimsiz, tekensiz bir dansa tükenirken çekiştiriyorlar birbirlerini, tersten uyuyor ve tersten kalkıyoruz... Okuyuşumuz, yazışımız ve paylaşımımız da tersten... Tersiz yani... Ama ortak bir düşe inanıyoruz... Solfasol olarak ilk sorumluluğumuzu başlıyoruz:

Kurduğunuz bu yayınevinin amacı neydi, yani neyi dert eylediniz?

Medakitap: Bu yayınevime kesinlikle ihtiyaç vardı. Zulme ve acıya karşı, ben'in varoluşunu gerçekleştirebilme ve özgürlüğe ulaşabilmek için, gerekliydi. Çünkü biz, yazmanın ve sözcüklerin gücüne inanıyoruz; Yaratıcı üretime, birlikteliğe, komünaliteye, ruh kardeşliğine ve var olma direncine... Sözcüklerimizle özgürleşeceğimizi ve bizi okuyanları da özgürleştirebileceğimizi düşünüyoruz. En küçük bir maddi beklentimiz yok. Yazarlık para kazanmak hedeflerimizden biri değil. Tek amacımız yazdıklarımıza bir şekilde ihtiyaç duyan ötekiler'e ulaşabilmek. Bunun yolu da hiçbir iktidar ilişkisi üretmeyen, yatay ya da dikey değil, aksine çok eksenli ilişkilerle kendini var kılan bir yayınevinden geçiyor. Sanki biraz arkaik haldeyiz. Teknoloji çığırının doruklara vardığı bugünlerde, klasik kitabın yanındayız. Sözcüklerine, sahiçliğine ve samimiyetine, veriminin kalitesine inandığımız herkese açtık. Komünalitenin gereği olarak büyümeye, çoğalmaya ve

daha çok yazarla daha çok okuru bir araya getirmeye çalışacağız.

Solfasol: Ankara kökenlisiniz, sizce İstanbul yerine Ankara'da olmanız bir dezavantaj mı?

Medakitap: Hayır, tam aksine, İstanbul'un, nankör bir âşik olarak, Ankara ile var olduğuna inanıyoruz. İstanbul bir Sultanlıksa, Sultanlığın devşirdiği birçok ve kıymetli yazar Ankara'dan göç etmiştir. Yani bozkırın direncini ortaya çıkarıp, bozkırdan köklenecek bir çınarın ilk anları bunlar. Çünkü direnç, var olabilmenin en kesin edimlerinden birisi. Dirençli olmayanın var olma şansı neredeyse yok. Hele de uzama ilişkin nesnel koşulların çetinliği söz konusuysa, direnç çok daha önemli bir olguya dönüşebilmekte. Söz gelimi bozkırın nesnel koşulları, bozkırda var olmaya çalışan her şey için, diğer uzamlara göre, çok daha dirençli olmayı gerektiriyor. Bozkırın çiçekleri ya da insanları, ötekilerine göre çok daha dirençli olmak zorundalar. Belki de bu yüzden, salt bu yüzden Ankara, direncin ve birçok üretkenliğin başlangıçlarını içermekte. Medakitap da bu başlangıçlardan biri işte...

Solfasol: Dert ettiklerinizi bir özetleseniz?

Medakitap: Kendimizi şöyle tanımladık bir yazımızda: “yazmak... Sözcüklerle girilen bir tür varoluş deneyimi... Sıkıntılı, sorunlu, 'dertli' benlerin, dertlerini ifade etme ve paylaşma isteği... Bir tür boşunalık... Belki de kimsenin böylesi bir paylaşma gereksinimi yok, 'bu' dünyada; Yazan ben, kendini kandırmakta... Ya da nerede ve kim olduğu bilinmese de ötekine, daha doğrusu bir benzerine ulaşma umudu yazmak... Böylelikle, korkutucu ve delirtici 'mutlak' yalnızlıktan kurtulabilmeyi, çoğullaşabilmeyi umut etme... Dertini söyleyerek, efkârını bulaştırma isteği... Çünkü her

çığlık, korkunç bir sesleniştir aynı zamanda; hele de çığlığınızın kimseye ulaşmayacağını düşünüyorsanız. Yazmak, çığlığını hisim kılmak bir ötekiyle... Birçok şey söylenebilir... Ancak, eskilerin tabiriyle, kesin olan şu: “sözcüklere meyyâlîmiz, vallahi derttendir”.

Dolayısıyla Medakitap, derdini söyleyerek efkârını bulaştırmak isteyenlerin, anımsayanlar için çoğunluğu İzlek Dergisi çevresinden olan ve yeni katılımlarla güçlenen ünik bir grubun, komünal bir çabası, diyebiliriz.

Solfasol: Yeni bir yayınevisiniz, kitaplarınızdan söz edelim biraz da...

Medakitap: İlk ürünlerimiz Şubat 2016 tarihinde yayımlandı. İlk kitaplar, 1997 yılında İzlek Yayınlarından çıkan Serdar Aydın'a ait 'Nilgün Marmara Metinleri ve Fragmanlar' adlı kitabın ikinci baskısı ve bir anomalinin teşhiri olan, Ali Hikmet Eren'in, Ankara'nın Delileri.

Mayıs 2016 çıkışlı dört kitabımız daha yayımlandı şimdilerde; Gökhan Tok'tan; Derdimin Devası, Murat Darılmaz'dan; Akşam Olur Karanlığa Kalırsın, Esme Aras'tan; Ankara'da Edebiyat ve M. Mahzun Doğan'dan da Uyyy... Aha! Adlı kitaplar... Edebiyatın belli bir türünden değil, her türünden, geniş bir yayın yelpazemiz olsun istiyoruz...

Solfasol: Kolaylıklar diliyoruz, yeni kitaplarınızı bekliyoruz, umarız yüzlerce kitaba koşarsınız!

Medakitap: Teşekkürler... Bozkırda var olmaya çalışmak, direnci yeniden tanımlamakla koşut. Bir de derdiniz varsa ve efkârınızı bulaştırmak istiyorsanız, diyoruz ki: Medakitap kitapları tam da size göre.

'Ev İşçileri'nin Hak Arayışı "Toz Bezi"yle Beyaz Perdede

Enver Arcak

Ankara Film Festivali'nde aldığı ödüller öncesinde Toz Bezi filminin başrol oyuncusu Asiye Dinçsoy, yönetmeni Ahu Öztürk ve kendileriyle birlikte gösterimlere katılan İmece Ev İşçileri Sendikası'ndan Ayten Kargın ile film ve ev işçilerinin hak arayışları hakkında söyleştik.

Nasıl başladı sinema işleri nasıl yola çıktınız?

Ahu Öztürk: Felsefe okudum, daha çok müzik, edebiyat ve estetikle ilgiliydim. Hepsinin senteziymiş gibi geldi içinde yazma-çizme fazlasıyla olduğundan sinemacı olayım dedim! Başta öylesine söylenmiş bir söz gibiydi sonra Mezopotamya Kültür Derneği'nde çalışmaya başladım. Bir taraftan yüksek lisans devam ediyordu. O sıra belgeseller çekiyorduk genelde, birkaç kurmaca film için de çalıştım. Yüksek lisans tezi için bir kısa film çektim. Ardından "Kars Öyküleri" senaryom yarışmayı kazanınca filmi çekebildim. Sonra yeni senaryolar yazmaya devam ettim.

Toz Bezi'nde seçtiğiniz konu enteresan bir şekilde sinemamızda ana konu olarak kullanılmamıştı, çok kişinin etkileşim yaşadığı, dokunduğu içinde olduğu bir ilişki olmasına rağmen...

Ahu Öztürk: Yapılmış belgeseller var, kurmaca olarak pek yok evet, temsili olarak varlar Zeki Demirkubuz'un Yeraltı filminde hikâyeyi götüren ana kişi olmasa da Nihal Yalçın'ın oynadığı rol mesela.

İstanbul Film Festivali'nde En İyi Film, En İyi Senaryo, En İyi Oyuncu ardından Nürnberg'deki festivalde ödüller aldınız, (söyleyişi yaptığımız sırada Ankara Film Festivali ödülleri açıklanmamıştı) yurtdışı festivallerinde yolculuğunuz sürmekte, filmin konusu yurtdışında nasıl karşılanıyor, yerel kalıyor mu konu?

Ahu Öztürk: Senaryoyu yazarken, sosyal bilimlere de malzeme öznelerimin olduğunu fark ediyordum. Dolayısıyla sosyal bilimlerin alanına -olgusal anlamında söylüyorum- giren katmanları vardı hikâyenin. Bu tür katmanları sanat yapına aldığın zaman, sanat yapıtında olduğu için duygu dinamiklerine ilişki döngülerine de bakmak gerekte. Senaryo yazım sürecinde, hem o karakterleri dışsal koşullarıyla oluşturmak, hem onların karakter kişilik döngülerine, birbiriyle kurdukları ilişkilerin dinamiklerine baktım ki asıl olan oradaki insani dinamiklerdi. Türkiye'deki bir izleyicinin hissettiği terk edilme hissi, çaresizlik gibi şeylerse bunun yerelliğinden söz edemeyiz. Sadece karakterlerin buralı olmasından bahsedebiliriz.

Ankara'daki ilk gösterim sonrası söyleşide size gelen sorularda, filmi beğenmelerine rağmen -hoşlarına gitmeyen kısım- vurgusuyla filmdeki karakterlerin aidiyetlerine dair sorular duydum, maruz kalıyor musunuz, bu tür sorular geliyor mu hep?

Ahu Öztürk: Tabii ki karşılaşıyoruz, tam yara aldığım yer orası! Film döngüsel bir şekilde seyirciyle bağlantı kurmasının ardından sorular geldiğinde bu yaralanmayı bir daha yaşıyorum. Yani benim ilk bu meseleyle ilgili, özellikle -Kürtlük ve orta sınıf ilişkisine dair- aldığım yara tam da böyle bir yara. Yani tekrar üretmiş oluyorlar yarayı. Benden böyle bir saklama talep ediliyor... Tekrar aynı döngüler içinde gibiyiz ne zaman kırılacak bilemiyorum. Ankara'daki seyirci için şunu çok net

hissettim, daha önce bu kadar hissetmemiştim, peş peşe sordular "çok iyiydi, çok gerçektir vs." -muhtemelen oradaki kahramanlarla özdeşlik kurmuşlar- ama Kürt olması rahatsız etmiş sadece, bunu yediremiyor olmasından bana soruyorlar bunu "niye bu karakteri Kürt yaptın, hâlbuki ne güzel hissetmişim..." diye!

Ayten hanım, siz ev içi temizlik işçilerinin hakları konusunda bir ilki gerçekleştirip işverenimize dava açtınız. Hak arama süreciniz, İmece Kadın Dayanışma Derneği'yle tanışmanız ve İmece Ev İşçileri Sendikası'nın kurulma süreçleri nasıl başladı anlatır mısınız?

Ayten Sargın: İmece'nin varoluşu 2006'lara dayanıyor, bir grup kadın önce ev içi emek üzerinden incik-boncuk gibi işler için yola çıkıyorlar. Sonra İmece Kadın Dayanışma Derneği kurulmuş. Kendi başına gelmeyince araya giriyorsun, ben 13 sene bir evde çalıştım, eşim çok ağır hastalıklar geçiriyordu, by-pass ameliyatı falan... Haftanın beş günü gidiyordum temizliğe, bu sebepten daha az gitmek durumunda kalınca "geldiğin gün gündelik alırsın paranı..." demişlerdi. Bunun üzerine 3 ay gitmedim küstüm, işverenim benim evime gelip "biz sizin düzenine alıştık, gel tekrar" dedi. Gelmediğim günler için yerime apartmanın kapıcısını almışlardı. Bir gün sen bir gün o gelir dediler. Dara düştüğüm zaman beni zor durumda bırakmışlardı, hâlbuki kardeş gibiydik iyi anlaşırıldık. Ben dava açtım ve kazandım şu an dava Yargıtay'da.

Ahu hanım siz takip ediyor muydunuz İmece Derneğinin yaptıklarını?

Ahu Öztürk: Evet başından beri gidip geliyordum, onlar beni bilmiyordu ama gidip izliyordum toplantılarını ve yaptıklarını.

Ayten hanım Türkiye'deki konuyla ilgili ilk dava oldu sanırım?

Ayten Sargın: İmece Ev İş Sendikası dâhil olduğum süreç öncesinde 13 sene emek vermişim, ne olacak durumum diyerek araya girdiğim sıralar Ali Tezel'in yazılarını takip ettim. Torunum öğretmişti, internete "ev işçileri" diye arama yaparken İmece'nin sitesini buldum. Aradım önce kapalı sandım kimse çıkmadı telefona, heyecanımdan bayramda aradığımı fark etmemiştim! Tanıştığında çok heyecanlandım, mutlu oldum ben burada olmalıyım burada mücadele etmeliyim dedim, yerimi bulduğumu düşündüm. Devam eden süreçte beraber sendika kurmak için 30 kadın bir araya geldik başvurduk, önce reddedildi, sonrasında kabul edildi. Devlet, sendika için sigortalı olmamızı şart koşuyordu, işin ilginç bizim mücadelemiz de sigortalı olabilmek içindi... Kendi ceplerimizden parayı ödeyip sigortalı olduktan sonra kurabildik sendikayı.

Siz oyuncu olarak nasıl hazırlandınız, gözlemlerinizi neler oldu ev içi temizlik işçilerine dair?

Asiye Dinçsoy: Oyunculukta karakter çalışırken salt

mesleği üzerinden çalışmıyoruz, o karakterin çevresiyle kurduğu ilişki, geldiği yer, duyguları hepsi bir bütün. Temizlik işçisi kadın nasıl davranır nasıl konuşur kısmındaysa, onlarla zaten çok fazla karşılaşıyoruz, sokakta görüyoruz. Rol için Zazaca konuşmam gerekiyordu o iş için çok mesai harcadım, hem dili bilmiyorum hem de farklı bölgelerde farklı şekilde konuşuluyor. Bir arkadaşım yardımcı oldu onunla çalıştım, 1,5 yıl boyunca karşılıklı Hatun karakteri -Nazan Kesal- ile provalar yaptık. Senaryo destek oldu bana hazırlanırken, Ahu iyi biliyordu karakterleri, çok yardımcı oldu zaten çok hâkimdi karakterlere. Nesrin karakteri ben izlerken oynayan kendim değilmişim gibi hala içim paramparça oluyor!

Filmdeki erkekler hep tembeldir, çok tembeldir ama!!

Ahu Öztürk: Bunu duyuyoruz, Ayten abla sen söyle abartmış mıyız?

Ayten Sargın: Baktığımda oradaki erkek karakteri eşimin rahatlığında aynı benim kocam yani, Asiye'yi kendim gibi gördüm direk! (kahkahalar...) Kadın kendi evini temizler kahvaltayı, çocuğu hazırlayıp hızlı hızlı dışarı çıkar. Çalıştığı eve gider ve aynı şeyleri tekrar yapar büyük iş gücü yani. Futbolcu antrenman yapar ya, biz de kendi evimizde antrenman yapıp sahaya çıkar gibiyiz, yemek yapmak için alışverişi de sen yapıyorsun çalıştığın evde de ev işçileri yapar genelde o da bir iş... Bu film çok gerçekçi göstermiş olan biteni, yaşadıklarımızı.

Filminizdeki müzik kullanımı da dikkatimi çekti, ortam müziği kullanmışsınız sadece?

Ahu Öztürk: "Şimdi bak duygu vericem sana" diyerek müzik kullanımı bana göre değil. Eğer sen o sahnede kendi dinamiğini, bir önceki sahnenin dinamiği içinde o duyguyu hikâyeye taşıyamamışsan ve bunu dışardan müzikle vermeye kalkıyorsan eksik bir şeyler zaten vardır. Filme özel müzik yapılmadı var olan müziklerden kullandık, senaryoyu yazarken dinlediğim Tevlihev Project var düğün sahnesinde mesela.

Terk edilmiş karakter ana karakteriniz filmde bir de terk eden var tam olarak sebebini bilmediğimiz...

Ahu Öztürk: Gitme sebeplerine, birinin gidişi yerine kalanın durumuyla ilgilenmek istiyorum. Kayıplarımız, farkında bile olmadığımız kayıplarımız var, vedalaşamadığımız. Babamdan bana aktarılmış gidenin ardında kalan hikâyeler vardı etkilendiğim. Gidenin niye gittiği sadece iz düşüm olsun diye tercih ettim, seyirci isterse cevaplasın benim için kalan nasıl vedalaşır ne yapar oraya bakmak istiyorum.

Gereksiz diyalogun olmadığı bir film yapmışsınız bize gereksiz uzatmalar izletmiyorsunuz, filmin sonundaki harika uzun plan hariç. Tebrikler ve yolunuz açık olsun!

İbrahim Balaban Ankara'da idi

Önder Şenyapılı

Yararlarını saya saya bitiremezler:

Cildi güzelleştirmiş. Bağırsaklardaki kurtçukları temizler, düzenli tüketilirse bağırsakları devindirir. Kilo verdirir. Kanseri oluşumunu önler. Antioksidanmış. İdrar söktürürmüş.... Yararları saya saya bitirilemeyen meyve, şeftali. Dünyaya Çin'den yayılmış. Uzun yaşamın ve...

... bal, defne, lale, çam ve zeytin ağaçları ile birlikte, insanoğlunun bilinçaltında canlı tuttuğu bir hayalin, -- "ölümsüzlük" hayalinin simgesi imiş.

Görünüşü de güzel. Göz çekici. Kabuğundaki tüylerden dolayı şeftaliye el süremeyenler var. Biri kabuğunu soyarsa afiyetle yiyebilenler.

2016 yılının Nisan ayının tam yarısında, -- 15. gününde süpermarkete turfanda şeftali gelmişti. Yeni ürün. Kilosunun ederi 40 TL.

Yaz aylarını şeftali bahçeleri ile kaplı bir yörede geçiriyorum. Yıllardır. Ne var ki, her yıl bahçeler azalıyor. Şeftali ağaçları sökülüp topraklarına yazlık evler kuruluyor.

Kuşadası yerleşimi ile Dilek Yarımadası arasında, son 20-30 yıl içinde öylesine çok şeftali bahçesi yok edilip toprağına öylesine çok sayıda cansız yapılar dikildi ki, 20-30 yıldaki değişime yaşayarak tanık olmasaydım, biri anlatsaydı inan(a)mazdım.

Şeftali ile özdeşleşmiş kentimiz Bursa. Ülkenin başka bölgelerinde de şeftali yetişir/yetiştirilir ama şeftali deyince akla Bursa gelir. Ya da Bursa deyince, yoğurtlu İskender kebabıyla birlikte şeftali anımsanır. İskender kebabından önce de Bursa'nın şeftalisi ünlüydü.

Geçen yıl (2015) gazetelerde, Bursalı şeftali üreticileri ve toplayıcıları hakkında yer alan haberlerde, meyvenin tarla ederinin 2-2,5 lira olduğu, çoğunluğu Doğulu ve Güneydoğulu ve ramazan dolayısıyla oruçlu olan işçilerin, çok sıcak olduğu için sabah 4'te işbaşı yaptıkları ve saat 13'te ağaçlara dayadıkları merdivenleri toplayıp çalışmaya son verdikleri, karşılığında 50 lira gündelik aldıkları bilgileri veriliyordu.

İşçiler oruçlu oldukları için zorlandıklarını ama ekmek parası için zorluklara katlandıklarını söylüyorlardı.

Haberler, ne tarla sahibinin, ne de çalıştırdığı işçilerin durumlarından hoşnut olmadıklarını ortaya koyuyordu.

Dediklerimi niye dedim? Geçen Şubat-Mart aylarında Bursa doğumlu ressamımız **İbrahim Balaban** (1921 -) Peker Sanat Galerisinde resimlerini sergiledi. Balaban doğduğu kentin hapisanesinde yattı. Orada **Nazım Hikmet** ile tanıştı. **Nazım Hikmet**'in öğrencisi oldu. **Nazım Hikmet**'in verdiği fırça ve boyalarla resim yapmaya başladı. Sonraki yıllarda "*Şair Baba ve Damdakiler*" kitabını yazdı. **Nazım Hikmet** sayesinde ressam olduğunu göğsünü gere gere her zaman, her yerde yazılı ve/ya da sözlü olarak söyledi.

Balaban'ın resimlerini ilk kez, tam yılını anımsayamıyorum, 1960'lı yılların birinde, Tuna Caddesindeki Sanatseverler Derneği Lokalinde açtığı

sergide görmüştüm. 1981 yılında Çevre Sokaktaki Takı Sanat Galerisinde düzenlediği "*Erenler ve Evliyalar*" izlekli sergisi sırasında söyletim.¹

"Ben işe suretli resim yaparak başladım. Anamlı resmin bir çatısı var. Bu çatı dağılmamalı. Ne çıkarsa bahtına resim olmaz" demişti.

"Sürekli olarak üretim-tüketim ilişkisi içindeki kesimleri resimliyorum. Üretim-tüketim ilişkisi içinde halkı işliyorum, çalışanları işleyeliyorum" demişti.

Aradan geçen 35 yıl içinde dediğinden sapmadı. Anadolu halkını, Anadolu insanını, Anadolu'daki yaşamı, Anadolu söylencelerini, özetle Anadolu'yu resimledi. Suretli resim yapmayı sürdürdü. Ne çıkarsa bahtına resim hiç yapmadı.

Peker Sanat Galerisi Balaban'ın Şubat-Mart 2016 sergisinin çağrı kartına, ressamın bir şeftali ağacı; ağaçta şeftali toplayan, şapkası başından düşmekte olan ve bir elinde topladıklarını koyduğu hasır örme sepet, bir elinde fener tutan, çarıklarını boynuna asmış yalınayak bir çocuk; ağacın altında hasırdan örülmüş boş selesine şeftali düşmesini bekleyen saçlı üç örgülü yalınayak bir kadın; öküz kurukafalı bir korkuluk; küçük bir baykuş; stilize bir dağ; dağdan yükselen bir dolunay ve kır çiçeklerinden oluşmuş resmini koymuştu.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın:

*Kulak ver ki havasında bahçemizin,
Gök maviliğinden, dal yeşilliğinden
Bir türkü söylenmede kendiliğinden;
Nasıl dinlersen öyle, şen veya hazin*

dizelerini çağrıştıran bir Balaban resmi. Nasıl bakarsan öyle, şen ya da hazin bir duygu salgılayan bir resim. Güzel bir resim. Renkleri; istifi; renk, figür, leke dengeleri; işçiliği kusursuz bir resim.

Kısaca: Usta işi bir resim.

Yukarda tanımladığım resimdeki öğeler başarıyla bir araya getirilmiş. Üstelik kimi tanımlarım yanlış olabilir. Örneğin, dolunay sandığım belki de güneştir. Dolunay olduğu kararına ağaçtaki figürün bir elinde fener

taşımasına bakarak vardım. **Mehmed Kemal**'in "*Akşam olmuş ay yükselmiş tepeye*" dizesini anımsayarak. Ve de "gece kuşu" olarak bilinen baykuş figürünü yorumlayarak...

Son kararım ise: Dolunay ya da güneş olsun, ne değişir?! Hiçbir şey değişmez. Dolunay ya da güneş diye tanımlanan o sarı leke yerli yerine bilerek konulmuş bir resim ögesidir ve bütünü tamamlamaktadır.

Ağaç şeftali ağacı olmasa; can erik ağacı, kayısı ağacı, armut ağacı, yani başka herhangi bir meyvenin ağacı olsa ne değişir?! Hiçbir şey değişmez. Çünkü, esas olan, ağaçtan meyve toplayan gencin coşkusu algılatmak/o coşkuyu resmi izleyene bulaştırmak. Resim o coşkuyu iletiyor mu, ilemiyor mu? Bence iletiyor. Eksiksiz iletiyor. Resmi sevme nedenlerimden biri de bu.

Saçı üç örgülü kadının elindeki hasır örgü selesi, ressam ne düşünerek boyamıştır bilemem ama bana umudu simgeliyor gibi geldi. Ya da "yakarış"ı anlatıyor. Sanki bir "dilek selesi"!".. "Dilek" simgesi!..

Anadolu'nun birçok yöresinde çiftçiler ürünlerini korumak amacıyla, tarlalarına, bağ ve bahçelerine "korkuluk" yaparlar. Korkuluk, adı üstünde, ekine, meyveye, sebze zarar vermesi olası kuşları korkutmak amaçlı. Kimi zaman bir sırığa geçirilmiş bir hayvan, -- at, eşek, öküz, koyun, köpek, vb. kafatası görülür. Hayvan kafatası sırıklar, hem korkuluğun işlevini yüklenirler, hem de bir tür nazarlıktırlar... Hayvan kafataslarının kem gözün dikkatini kendine çekerek nazarı etkisizleştirdiği düşünülür.

Balaban'ın bu resmi baktıkça düşündürüyor. Bir kez daha **Cahit Sıtkı Tarancı**'yı anıyorum:

*Açtığımız her bahçede baharmış; doğru.
Hangi dala el atsak yemiş varmış; doğru.
Doğrudur en güzel dünyada olduğumuz;
Sanki şeytan türü var dağında taşında.*

Sonuç: İletisi zengin, izlemesi keyif veren, özgün/"nevi şahsına münhasır" bir Balaban yapıtı.

¹ Söyleşi, o sıralar Ankara'da çıkan aylık sanat dergisi "Boyut" dergisinde yayımlandı. "Benim Sanatçılarım" (SanatYapım Yayıncılık, 1989) adlı kitabımda yer alıyor.

Öte Cümlelerden Bir Palimpsest: Ankara

Özgür Ceren Can / Fotoğraflar: Fahri Aksırt

Cümleden Öteye Bir Şehir Vardı / 22 Mart- 18 Haziran / Salt ULUS

Mirene Arsanios / Onur Ceritoğlu / Nazım Hikmet Richard Dikbaş / Annika Eriksson / Sinan Logie / Basim Magdy / Metehan Özcan / Wael Shawky ve Şam'da Kayısı fanzinleri

Salt Ulus'ta 22 Mart tarihinde açılmış olan "Cümleden Öteye Bir Şehir Vardı" sergisi, bir inşa ve yıkım alanı olarak kent ile doğurup öldürdüğü kentsoylu değerler döngüsüne dair tanıklıkları deşifre ediyor. Sergi Ankara ile ilişki kuran işleri bir araya getiriyor. Kenti enginar gibi ayıklayıp tadına varmak ne kadar mümkün bilemiyorum ama kent yaşamına dair güçlü analizler, tadına varılacak kentlerin inşası için bir umut olabilir belki...

Kenti, esaretin ve özgürlüğün bir arada pazarlandığı dev bir mağaza olarak düşünürsek; sergi girişinde bizi karşılayan, Wael Shawky'nin "The Cave" isimli videosu heyecan verici bir başlangıç. Shawky 2004'te Platform Garanti Güncel Sanat Merkezi'nin İstanbul Misafirleri Programı'nda altı ay geçirmiş. Bu sürede ilk bakışta bir süpermarkette dolaşıp, konuşurken görüldüğü bir video işi gibi görünen "Mağara"yı üretmiş. Videoda Shawky, market raflarının arasında yürürken kameraya bakarak Kuran-ı Kerim'den, M.S. 250 sıralarında Efes'te yaşayan ve zulümden kaçarak bir mağaraya saklanan yedi adamın hikâyesini içeren Ashâb-ı Kehf suresini ezberden okuyor. Sanatçı "Yedi Uyurlar" hikâyesine yaptığı vurguyla mitoloji, din ve kültür arasındaki etkileşimi irdeliyor. Shawky kapitalizmin hızı ve birey üzerindeki tecrit edici etkisini ise süpermarket temsili ile sorguluyor. Bundan böyle süper ya da hipermarket kasasını sıra beklerken, üzerinize bir rahavet çöküp de kasiyerin seri el hareketlerine dalıp esnediğinizde mağarayı hatırlayın derim. Bu video 2005 yılındaki 9. İstanbul Bienali'nde de sergilenmiş ama hemen tüketici haklarınızı sayıp dökmeyin sevgili Solfasol okurları. Çünkü "güncel sanat" "günlük süt" gibi bir şey değil, böyle işlerin raf ömrü uzun oluyor.

Serginin bir diğer öne çıkan ismi Onur Ceritoğlu. Sanatçının 2012 tarihli "Beni Tek Çek" adlı fotoğraf yerleştirilmesi ve 2016 tarihli "Yıkım Töreni Sırasında Molozlardan Heykel Yapmak" isimli video işleri heyecan verici diyebilirim. Özellikle "Beni Tek Çek" isimli iş kentsoylu özlemlere dair çok katmanlı sorular soruyor bana kalırsa. Ceritoğlu modern yaşama tanıklık eden flaneur'un karşısına her şey hariç turist olarak çıkıp Ankara gezisini görselleştiriyor. Kartpostal formunda çoğaltılmış "Beni Tek Çek" fotoğrafları, günümüzün dijital "özçekim"lerine nostaljik ve ironik bir karşıtlık oluştururlarken, kamusal alan ve sanat ilişkisini de irdeliyorlar. Ankara'nın kamusal alanlarında ayakta kalmayı başarabilmiş heykellerin izini sürüyor Ceritoğlu. Tam bu noktada Jale N. Erzen'in YKY yayınlarından çıkan "Habitat: Yeryüzü, Kent, Yapı" adlı kitabı uygun bir okuma önerisi olacaktır. Erzen, kitabın "Habitat: Kent" bölümünde, "kent estetiği"ni edilgen bir seyir niteliği olmanın çok ötesine taşıyarak; kenti algılama ve ona bedensel, duymusal ve duygusal olarak katılma olarak tartışıyor. Erzen'e göre kent estetiğinin ilk koşulu bedensel algı ve uyum. Bu perspektiften bakınca Onur Ceritoğlu'nun "Beni Tek Çek" gezisi bir kent estetiği deneyimi olarak okunabilir. Üstelik Ceritoğlu kent mekânına aktif bir katılım gerçekleştirirken kendisinin fotoğrafını çekmesini rica ettiği diğerlerini de iştirakçi haline getiriyor.

Sergide en çok keyif aldığım iş ise Nazım Hikmet Richard Dikbaş'ın 2016 tarihli "Sarsılmaz Temel"

isimli illüstrasyonları oldu.(2) Çizgi romanların şehir sakinlerinden "özçekim"ler gibi geldi bana çizimler; cümlelerden anlık iletiler gibiydi: bazen çok hafif bazen çok ağır... Çizimlerin başında çok zaman geçirdim, tıpkı sosyal medya profillerinde avarelik ettiğim gibi. Bir kapı deliğinden karşı komşuyu gözleme eyleminin olanaklarının sınırı yok artık. Kentin yalnız ve yabancı insanların yüzlerine tek tek yaklaşmak ve kentsoylu yaşam kategorilerinden devşirilmiş hayatlarına merak salmak gündelik rutinlerimizin içinde yerini sağlamlaştırdı. Bu sinsi ilgi iktidarın dayatma ve müdahale alanı kentin sarsılmaz temeli diyebilir miyim? Bu sayede sokaklar boş, odalar ıssız, ana haber bültenleri dilsiz, güvenlik sorularının yanıtları kayıp...

Sergide yer alan Şam'da Kayısı fanzinleri ise Atif Akın, Nadia Al Issa, Marwa Arsanios, Khaled Barakeh, Sezgin Boynik, Hera Büyüktaşçıyan, Ergin Çavuşoğlu, Angela Harutyunyan, Minna Henriksson, Armine Hovhannisyanyan, Marianna Hovhannisyanyan, Güven İncirlioğlu (The Pope), Banu Karaca, Pınar Öğrenci, Zeynep Öz, Aras Özgün, Dilek Winchester ve Fehras Publishing Practices tarafından hazırlanmış.

Konuşma: Akın Atauz "Palimpsest" / 21 Mayıs / Salt ULUS (3)

"Cümleden Öteye Bir Şehir Vardı" sergisi kapsamında, sanatçıların da katıldığı bir dizi konuşma ve atölye düzenleniyor. Bunlardan biri de 21 Mayıs'ta gerçekleştirilen, Ankara'nın Gayriresmi Gazetesi Solfasol'de başkentin yerel sorunları hakkında yazan ve Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde kent üzerine ders veren Akın Atauz'un "Palimpsest" başlıklı konuşmasıydı. Atauz, Ankara kenti özelinde kentlerdeki çok katmanlı yapıya odaklandığı konuşmasında kentin

arkeolojik, tarihî veya güncel katmanlarını inceledi. Mekânsal değişimlere verilen anlamlar kadar ilgili değerler sisteminin de değiştiğini belirten Atauz, katılımcılar ile birlikte kentsel değişimler temelinde, önyargısız bir bakışla kent ve geleceğini yorumladı.

"Palimpsest" eski çağlarda üzerinde yazı bulunan parşömenlerin silinerek yeniden başka yazı ile doldurulmasıydı. Fakat terim olarak mimari, arkeoloji ve jeomorfoloji alanlarında da kullanılmıyordu. Atauz bu yaklaşımın resim, edebiyat ve müzik gibi sanat dallarında da karşılığı olabileceğini ifade etti. Kent, bu katman kazıma yöntemiyle arkeoloji, tarih, mimari, sanat ve kentsel tasarım perspektiflerinden incelenip değerlendirildiğinde oldukça ilgi çekici bir bileşke. Eski kent ve yeni kent arasındaki tutkulu ilişkinin kent yaşamı üzerindeki etkileri de bir o kadar ilginç. Eskinin muhafaza dirayeti ve yeninin yıkıcılıktan aldığı şehvet karşılaştığında kent müthiş bir gerilime sahne oluyor. Akın Atauz konuşmasında yönetici erkin kent üzerindeki dayatmalarını sorgularken, iktidarların "değişimin tasarlanması" iddiasını da öne çıkardı ki bu güncel sorunlarımızın başında geliyor. Kapitalizm ve politika gelecek iddialarını görselleştirmek adına kenti revü sahnesine çevirirken olan bizim estetik deneyim olanaklarımıza oluyor vesselam! Konuşmanın sonunda katılımcılar olarak geldiğimiz nokta şu: çalاکalem tasarlanmış acele kent, gün geçtikçe çirkinleşen bir tahakküm alanı olarak kent estetiği deneyimlerimizi kısırlaştırıyor.

Bu yazıya Jale Erzen'den bir alıntı ile son vermek istiyorum: "Kent içinde dolaşırken birey aynı zamanda kendi ruhsal mekânında dolaşmaktadır".

Ay, içim daraldı!

Aydın Kahya ile Ankara ve Caz Üzerine...

Söyleşi: Zeynep Ömür Yılmaz

Sesine son derece hakim, kendine has vokal ve giyim tarzı olan, farklı bir müzisyen... Şarkı söylerken, birlikte çaldığı müzisyenlerle ve dinleyici ile sıcacık ilişkisi, arada bir istediği şekle soktuğu şapkası, taburede oturuşu, mikrofonu tutuşu... Her şeyiyle renkli bir insan ve iyi bir eğitimci... Hikayesi mutlaka Solfasol Gazetesi sayfalarında olmalıydı; çünkü doğma büyüme bir Ankaralı...

Tanju Okan, Neco gibi müzisyenlerle aynı dönemden, "dünyaya çok farklı bakan bir kuşaktan" diye tanımladığı ve ondan bahsederken gözlerinden gurur okuduğum bir babanın, Turgay Kahya'nın oğlu o... Yaşlıları sokakta top oynarken; müzik dinleyen, kulağında Nat King Cole olmadan uyuyamayan bir çocukmuş Aydın Kahya. İlkokulun hemen ardından konservatuara verilmiş. "Verdiler ama, veren pişman, alan pişman!" diyor gülerken. Örf ve adetlerine son derece bağlı bir okul olan Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda 10 yıllık bir konservatuar macerası...

"Klasik müzik terbiyesi tüm dünyaca kabul edilmiş bir okul, ama giren çocuktaki terbiye o değil. Onun kafasında hep caz!" İlk önce piyano bölümüne girmiş. "Piyano beni çok sevdi ama ben onu bir türlü sevemedim." diyor Kahya. "Belki de verilmesi gereken emekten korktum, bilemiyorum. İkinci üçüncü yılda trombon bölümüne geçiş yaptım. Trombon bana daha caz enstrümanı gibi geliyordu. Piyano da öyle ama belki klasik müzikle paylaşılan bir enstrüman olduğu için böyle bir tercih yaptım. İnsan sesine en yakın enstrümanın trombon olması ve kimi zaman da solist olması beni ona itti."

O dönem konservatuarda bulunabilecek en kıymetli hocalarla çalışmış Kahya.

"Trombona geçtikten sonra Prof. İlhan Baran ile solfej ve kontrpuan çalıştım. İstemihan Taviloğlu, Ertuğ Bayraktar, Ertürk Korkmaz... Bunlar çok önemli hocalardı. Enstrümanımız dışında, çok kuvvetli teorik eğitim aldık. Şansımızdı o hocalar."

Fakat o dönem o mikrop devamlı tırmalıyormuş Aydın Kahya'yı. Caz müzikle uğraşmanın yasak olduğu bir okulda gizli gizli caz çalmaya/söylemeye devam etmiş.

"Enteresan ama belki de haklıydılar. Kafalar çok karıştı ülkede. Otelde şarkı söyleyen herhangi biri de

bir cazcı ile karıştırılabiliyordu. Şu an anlayabildiğim kadarıyla hocalar piyasacı ve akademisyenlikten uzak müzisyenler yetiştirmek istemiyorlardı ve doğruyu beklemişlerdi. Şimdi eğitmen kimliğimle baktığımda daha iyi anlayabiliyor ve hak veriyorum."

Onu caz müziğe yönlendiren hocalarının başında Prof. İlhan Baran geliyormuş.

"Dikte dersimizde Bill Evans şarkıları çalardı ve biz onları dikte etmeye çalışırdık. Çok ileri görüşlü bir insandı. Zaten en büyük davası da klasik müzikle caz müziğin birbirinin devamı müzik dalları olduğuydu. Ben de aynı şekilde düşünüyorum."

İstanbul'a gitmeden önce, Ankara'da sahne aldığı mekanlar arasında en önemlileri Manhattan ve Replik Bar'mış. "Her iki tarafta da caz müziği sunabileceğiniz ve dinletebileceğiniz bir topluluk bulma şansınız yüksekti." diyor Kahya.

Aklıma gelen ilk soru şu oluyor haliyle: "Madem müzisyenler burada yetişmiş, çalabilecekleri mekanlar ve o mekanları dolduran caz meraklıları da varmış, neden bir bir İstanbul'a gitmişler?" Kahya'nın cevabı basit.

"İlerlemeyi, araştırmayı seven insanların sınırlarını genişletemediği bir şehir olarak kaldı Ankara. Hareketin olduğu yeri sever sanat insanları. Burada hep aynı insanlar, hep aynı mekanlar... İstanbul sadece kendi güzelliği ile değil, dünyaya açılmaya izin veren yapısıyla da çekiciydi. Yurt dışındaki festivallere gidebildik, diğer ülke müzisyenleri ile tanışabilme şansı bulduk." Şimdiki Ankara içinse çok umutlu konuşmuyor maalesef. "Eski Ankara çok keyifli bir yerdirdi. Birçok şeye zorla ulaşabiliyorduk ama şimdi anlıyorum ki, bu yokluk ve öğrenme açlığı sayesinde her şey daha kıymetli oluyordu ve daha çok emek veriyorduk. Şu anda insanların hayal bile edemeyeceği durumlar vardı. Örneğin pavyonlar yedi-sekiz kişiden

aşağı orkestrayı sahneye çıkartmazdı. Çok kaliteli parçalar çalınırdı oralarda. Pavyon patronları melodi çalamayan orkestrayı işe almazdı. Feyman Kulüp... Ritim 71, Ritim 68 Orkestraları... Yazılı orkestrasyon partilerden nota okuyabilen orkestralar... Her hafta başka bir milletten başka gruplar gelirdi ve onlara eşlik edebilecek, davul, nefesli notalarını okuyabilecek kapasitede bir orkestra olması gerekiyordu. Öyle bir Ankara, öyle bir Türkiye'ydirdi. Şimdi Erol Pekcan, Tuna Ötenel, Süheyl Denizci kayıtlarını dinlediğimizde ne kadar ileri bir sanatta uğraştıklarını görüyoruz. Eski pop parçaları da öyle... Örneğin Özdemir Erdoğan dinlediğimizde duyduklarımız, bildiğimiz Quincy Jones düzenlemeleri..."

İster istemez konumuz yeni kuşağa geliyor. Babasının kuşağını da iyi tanıdığı için, onların müziğe, sahneye, seyirciye verdikleri kıymete birebir şahit olduğu için, her şeyin çok çabuk tüketildiğinden yakınıyor.

"Her şey sanki çok yeni yapılmış gibi düşünülüyor. İnsanlar internette herhangi bir tuşa basıp her şeyi öğrenebileceğini düşünüyor ama öyle değil. Geçmiş kuşakta bu işe önem vermiş çok özel insanlar vardı. O insanların sahneye çıktıklarında aldıkları keyfi, yeni kuşağın alma gibi bir şansı yok. Çünkü öyle bir kültür yok, yaşanmışlığı yok, kıymet bilgisi yok. Öyle olduğu içinde melodileri çok robot gibi geliyor bana. Yaşanmışlık özelliği çok önemli sanatta... Duyguları ifade edebilmenin tek yolu sanat; ve caz en büyük özgürlük alanı... Eskiden bu benim için bir savaştı. Sonradan, kendime ait yaşamımla barışabildiğim tek iş, meslek haline geldi. Savaş olmaktan çıktı. Savaş derken doğruları ve yanlışları görüyorsunuz ve bir şeylerin doğru yürümesine çabalamak istiyorsunuz. Ama her şey o kadar dağıldı ve düğün çorbasına döndü ki, artık doğruları konuşmanın ve peşinde koşmanın anlamının kalmadığı bir dönem yaşıyoruz. Her şey çok karıştırıldı. Caz festivallerinde, caz kulüplerinde caz müzikle alakası bile olmayan, adına caz denilen enteresan müzikler duymaya başladık.

İşin kötü tarafı organizatörler de bunun farkında... Eskiden böyle şeylerle uğraştığımızda büyüklerimizden azar işitirdik. Şimdi durum daha demokratik(!) ; ne işe yarıyorsa..."

Okul bittikten hemen sonra gittiği İstanbul'u büyük bir sevgiyle anlatıyor.

"İstanbul'a gzmeye gitmeyeceksin, orada yaşayacaksın. İlk bir sene size faturalarını ödetir, ama o bir seneden sonra güzel yüzünü öyle bir sunar ki; Aşık olursun..."

İstanbul'da o yıllarda caz müziğin gelişmesinde önemli rol oynayan yeni kuşak müzisyenler arasındaymış Kahya.

"Sibel Köse, ben, Melis Sökmen, Ajlan Büyükburç, Cem Aksel, Önder Focan, Baki Duyarlar ve Gürol Ağırbaş'tan oluşan küçük bir topluluk vardı. Bu müzisyenlerin programları Gramofon Kulüp'te olurdu. Oranın kapanacağını duyduğumuz anda, Önder Focan'la, sonradan adı Nardis olacak, caz kulübü için eski bir fırına gidip baktığımızı hatırlıyorum. Nardis'te ilk çalanlar da yine Önder Focan, ben, Sibel Köse ve Ajlan Büyükburç idi. Beraber yaptığımız, Blue Note'dan çıkan ilk Türkçe albüm olan ve tamamı Önder Focan bestelerinden oluşan Vocalists adında bir de albümümüz var. Nardis'ten önce Istanbul blues adlı önemli bir mekan daha vardı. Caza ve müzisyenlere değer veren bir işletmecisi vardı ama Nardis en kalıcı olan oldu. İşletmecinin müzisyen ve özellikle de bizlerin içinden gelen bir insan olması, herkesin sıkıntılarını ve hatta özel hayatlarını bilen biri olarak kulüp açıp, o kulübü besleyecek malzeme ile ilgili genel fikrinin oldukça yüksek olması Nardis'in ayakta kalmasını sağladı. Şunu da eklemek isterim, o dönem bu müzikte arka planda kalmış, bu işe emek vermiş ve ilerlemesini sağlamış kahramanlar da vardı: Can Ayar, Kent Mete, Yahya Dai, Volkan Öktem, Gürol Ağırbaş bunlardan bazıları... Memlekette sanat adına bir şeyler ilerletilebilirdi, eski kuşaktan devralınıp bir şeyler yürütülebilirdi sadece Ankara'nın değil, özellikle Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın sayesinde. Gelenek ve göreneklere bağlı kalıcılığı, özgürlüğe duyulan açlığı kuvvetlendirmiştir. Çok araştırmacı, kendini ilerletmeyi seven bir kuşak ortaya çıkmıştır."

Son dönemde eğitimli birçok caz müzisyeninin olmasının Türkiye'deki caz müziğe etkisi konusundaki görüşlerini merak ediyorum.

"Teorik bilginin kuvvetlenmesiyle ilgili bir atılım olduğunu kabul ediyorum. Ama tadı ve ruhaniyeti anlamında çok büyük bir adım görmüyorum. Cazın bir ağacı vardır. Kökü ve dalları, tarihi... Tarzların çıkışları, meydana gelişleri... Her şey birbirine o kadar ahlaklı ve etik olarak bağlı ve güzel olarak gelişmiştir ki, iş saçma bir yere varmamıştır. Fakat bizdeki ağaç dalları filizlenmeler kurumuş dallardan olduğu için büyük kopukluklar var. Bunlardan en önemlisi tarz ve stilde ilgili... Neye yönleneceğini bilmeden teorik kısmı ile daha çok ilgilenmektedirler. Fakat ruhani kısmı daha önemlidir aslında. Bunlar akademide öğrenilecek

şeyler değildir. Belki sözlerimi yanlış anlayıp, sert olarak algılayabilirler. Ama ben bir caz kulübüne gittiğimde "şubidap" olmadan baştan sona bir şarkı dinleyebilmek istiyorum. Caz vokalde scat son derece önemlidir, ama ulaşılması gereken bitiş çizgisi değildir. İşlenilir ve geçilir. Bu biraz da Ella Fitzgerald hayranlığından gelen bir durum galiba. Bir yerden bir terbiye ve ahlakla ya da bir ruhaniyetle gelmediğiniz zaman elinize yüzünüze bulaştırıyorsunuz. Şu anki sıkıntı biraz bununla ilgili... Kalabalık bir topluluk olmasından memnunum ama yine de bilgili bir azınlığı, cahil bir kalabalığa tercih ederim. Biz azınlıktık ama bilgilydik. Ama tabi ki bu bir gelişim süreci. Bir takım yanlışlıklar zamanla düzelecektir elbette. Neticede, tüm bunların yanı sıra öyle güzel bir genç kuşak var ki, öyle keyifli şeylerle uğraşıyorlar ki; bu çok hoş. Festivallerde konser izlemek için yer bulunmuyor. Eskiden hayaldi böyle şeyler..."

İstanbul'dan Ankara'ya annesinin rahatsızlanması nedeniyle 1999'da dönmüş. Bir yandan en güzel döneminde buraya döndüğünü söylüyor ama bir yandan da gelir gelmez Ankara'da kapılar açılmış önüne.

"Çok kıymetli hocam Erol Erdinç beni aradı. Caz Anasanat Dalı da yeni kuruluyordu Hacettepe'de. Bir tane Caz Vokal öğrencisi var ama Caz Vokal hocası yok. Böylece çalışmaya başladım ve bırakmadım tabi ki. Türkiye'de devlete bağlı caz müziği ana bilim dalı olan ilk ve tek üniversite Hacettepe'dir. Çok yeniyiz. Tabi ki kurumumuz henüz emekleyen bir bebek. Her şeyin çok iyi olmasını bekleyemeyiz. Ama kanımca çok iyi olmasındansa sıralı ve doğru gidiyor olması önemli."

Bütün bu koşullar ona 2009'da kesin dönüş yaptırmış.

Müziği bir yana bırakabilirsek, Ankara için düşünüyor peki?

"Müzik dışında her şeyi düşünebiliyorum ama müzik düşünmüyorum bu şehirde. Zaten sorunda o." diyor gülerken. "Ben doğma büyüme Ankaralıyım. Doğduğum sokaklar çok güzeldi. Hala güzel, ama her şehirde olduğu gibi, bu şehrin de kendi insanları kalmadı. Göçten dolayı, etrafta çok az Ankaralı görüyorum artık. Şehrin kendi yetiştirdiği insanlarla ilgili tadı ancak o insanlarda bulabilirsiniz. O insanları suçlamıyorum tabi ki, ama aradığım o tat yok."

Müzik dışında ilgilendiği şeylerin yine cazla ilgisi var...

"Amerikan arabalarına merakım var. Sanayide tanıdığım ustalar vardır. Onlara giderim. Kulüplere gider, eski arabalara bakarım. Cazla da bir bütündür aslında. Bir smokin, bir Amerikan arabası ve güzel bir kadın caz için olması gereken elementlerdir. Bir de model uçak sevdam var, THK'nin hafta sonu çalışmalarını izlemeye giderim. Sinema, özellikle de çizgi sinema tutkunuyum."

2003'te Osman Tan Erkır'ın yapımcılığı ve sunuculuğunu yaptığı, henüz şu anki kadar ayaklar altında değilken, dünya standartlarında yapılmaya

çalışılırken Pop Star yarışmasına yarışmacı olarak katılmış. Bu tür yarışmaların kafalarımızdaki kötü imajı nedeniyle, itiraf etmeliyim, ilk öğrendiğimde, bu kadar başarılı bir müzisyenin neden o yarışmaya katılmayı tercih ettiğini anlayamamıştım. Ama en ufak bir tereddüdü olmadan, tüm açıklığıyla o dönemde yaşadıklarını anlatıyor.

"Osman Tan Erkır döneminde bu iş daha ciddi yapılmaya çalışılıyordu. Beni o dönemden hatırlayanlar, "Bu o Pop Star'daki değil mi?" demez, "Pop Star'da caz söyleyen değil mi?" derler. Caz altyapısıyla Özdemir Erdoğan, Tanju Okan, Ayten Alpman gibi sanatçıların parçalarını söylüyordum. Çok da sevilmişti söyleme tarzım. O zaman da şimdi olduğu gibi "pop kültürü en üst kültürdür, onu yıkamazsınız!" gibi bir anlayış vardı. Ama bir çocuk çıktı Pop Star'da, bir anda akan suyun yatağı değişmeye başladı. Belki de onu tehlikeli buldular ve gönderildim. Ben halk oylaması olduğuna da çok inanmıyordum aslında. Çünkü biz bir gün öncesinden kimin eleneceğini biliyorduk."

En çok merak ettiğim, katılma nedenine gelirsek...

"Bu işi iyi biliyorum ve yapıyorum, daha geniş bir kitleye ulaşmanın yolu nedir diye düşündüm. Ulaşabilirsem, onların dikkatini bu yöne çekebilir miyim? Ve cevabını aldım, Bugün Türkiye'nin en önemli üniversitesinde, bir Caz Anasanat Dalı'nda, bana büyüklerimin ve ustalarının öğrettiği her şeyi, kendi öğrendiklerimi de katarak yeni kuşağa iletmeye çalışıyorum ve bütün festivallere çağırılan bir müzisyenim. İnanın sebebi Pop Star'dır, caz müzisyenliğim değildir."

Şu sıralar, birlikte çalmaktan keyif aldığı **Ozan Musluoğlu, Uraz Kıvaner, Engin Receptoğulları, Ferit Odman** gibi müzisyenlerle zaman zaman farklı şehirlerde dinleyicilerinin karşısına çıkıyor. Ama "**nefes aldığım şehir**" olarak tanımladığı İstanbul'a dönmek yakın dönem planları arasında.

Son olarak onun cümleleri ile söyleşiyi bitirmek istiyorum ve zaman ayırdığı için hem Solfasol Gazetesi adına, hem de kendi adıma çok teşekkür ediyorum. Benden size tavsiye: Hala Ankara'dayken, en kısa zamanda dinlemelisiniz!

"Bu mesleğe gönül verdim. Çok kıymetli insanlar tanıdım. İyi ki hep etrafımdaydılar. Kızgınlıklar, kırgınlık çokça olsa da, bu kadar acıya, sıkıntıya, hüznere rağmen 'iyi ki bu mesleği yapmışım' diyebileceğim bir yaşam sürdürdüm. Ben savaşçı olmayı, iletişim kurmayı seviyorum. Şu an böyle bir söyleşi yaparken bile üç beş kişiye ulaşabiliyorsam, bu benim için bir savaştır. Yaşadığımız ülkenin şu anki döneminde paylaşabilmek, iletişim kurabilmek, fikirler tutsun tutmasın, bazı şeylerde bir ışık yakabilmek çok önemli. O yüzden bu söyleşiyi yapmak benim için de çok değerliydi."

Not: Fotoğrafları kullanmamıza izin verdiği için Kemal Rıza'ya sonsuz teşekkürler.

KLASİK SİNEMA KUŞAĞINDAN-

Stanley Kubrick'in

"Zafer Yolu"*

Günseli Bilgen - pisinefil@gmail.com - pisinefil.blogspot.com.tr

"Daha fazla ...
öldürmeye hazır mısın asker?"

Kubrick'in savaş karşıtı filmlerinden ilkidir. İnsanları sistemin kölesi yapmanın yöntemlerinden biri de ait olduğunuz vatanın savunulmaya ihtiyaç duyduğuna inandırılmaktır. Böyle bir durumda bütün malınızı, mülkünüzü hatta canınızı tereddüt etmeden vermeye hazırsınızdır. Doğal yaşam alanınıza müdahale ediliyordur zira.

Ancak kitlelere anlatılmayan ufak bir detay var ki; savaş sadece vatan savunması gibi kutsal bir amaca hizmet etmenin yanı sıra, aynı zamanda güçlü bir ekonomi kaldıracı, ego parlatici ve muktedirlere sorgusuz sualsiz yaşanacak büyük bir alan açan güçlü bir iktidar aracıdır.

Güçlüler neden savaş sever?

Silah satışları artar, yıkılan kentlerin yenilenmesi inşaat sektörünü ve ekonomiyi canlandırır bu ve benzeri yeni kazanç kapıları ise çok iştah açıcıdır.

Yoksullar böyle dönemlerde sorgusuz sualsiz cepheye gider ve karın tokluğuna ölürlər. Bu ölümlerin kutsallığını anlatan da bir sürü vaat vardır.

Film 1958 yılında çekilen, başrolünde Kirk Douglas'ın güçlü oyunculuğu ile devleşen, korku, savaş, polisiye ve kara mizah türlerinde farklı eserleri olan bir Stanley Kubrick yapıımıdır.

Almanya ve Fransa 1914 yılında başladıkları 2 yıl süren savaşta; bu süre boyunca binlerce insan kaybetmelerine rağmen her iki ülkenin de önemli bir kazanımı yoktur ve başlangıçtaki sınırlar da kazanç ve kayıplar birkaç yüz metre arasında değişmektedir.

Cephede bir sürü genç insan ölürken ve neden öldüğünü de bilmezken komutanlar lüks karargâhlarında bir nevi iktidar sefahati içinde yiyip içip egolarını parlatmaktadırlar.

Fransız general savaşın herhangi bir ilerleme göstermemesinden rahatsız olan siyaset ve medya çevrelerinin ağızlarını kapayacak bir başarı hikâyesinin peşindedir. Bunun içinde Almanlar tarafından çok iyi savunulan ve uzunca bir süredir alınamayan bir tepenin alınmasını planlar. Bu görevi vermek istediği diğer general elindeki askeri birlikle bunun imkânsız olduğunu söylese de iyi bir terfi sözü alınca işe soyunur.

İlk işi cepheye gidip teftiş de bulunmak olur. Cephede dolaşırken askerlere rastgele sormaktadır;

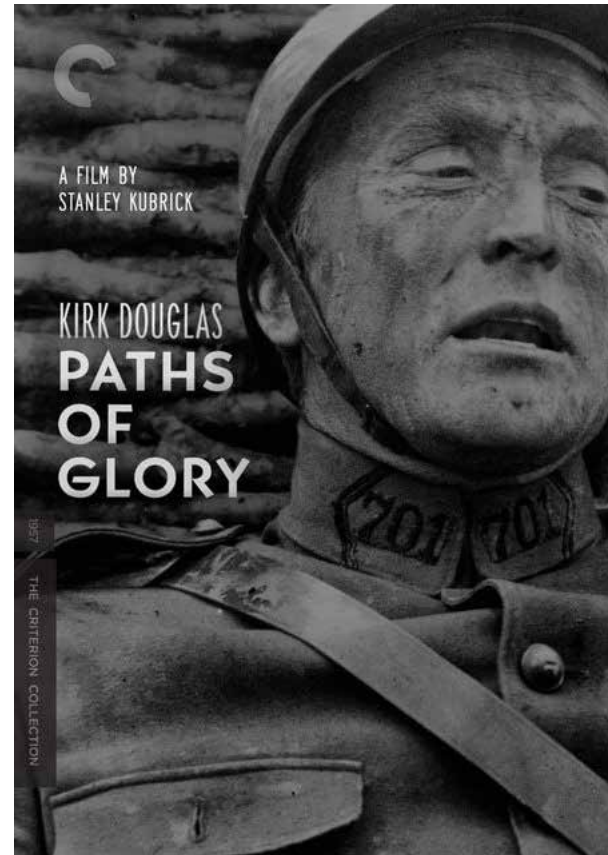
Daha fazla Alman askeri öldürmeye hazır mısın asker? Bu soruyu coşkuyla "evet" diye yanıtlayanlara aferin hazırdır ama ya "hazır değilim" diyenlere ne olur? Korkak asker diğerlerinin motivasyonunu bozmasın diye aşağılanarak gönderilir/yok edilir.

Albay Dan (Kirk Douglas) itiraz eder. Fakat General hesaplarını yapmıştır. Kayıplar olacaktır tabii, askerlik bu; yan gelip yatma yeri değil, olur elbet. Hatta sayısal olarak da hesabını yapmıştır. Adamlarının

yarısının ölebileceğini ama kalan yarısı ile bu işi başarabileceklerini söyler. Ölen % 50 savaş zayıfatı ise kalanlar ona yeni bir yıldız getirecektir.

Belli ki sonuç kaçınılmazdır ve saldırı başlar; Albayı izler kamera etrafta kan gövdeyi götürmektedir. Bir yanda birliğin önünde, elinde bir beylik tabanca ilerlemeye çalışan idealist bir komutan, diğer yanda savaşın en şiddetli yanı. Sağında solunda ölecek boş bir çuval gibi yığılan insanlar. Onunla birlikte çıkan kimse kalmayınca geri döner siperlere. Her yer yaralı ve ölümlerle doludur.

Karşı tarafın savunması güçlü, kayıp çok fazladır. Askerler siperlerden çıkmak istemez ve beklenen başarı da gelmez.

General çok öfkelenir ve siperden çıkmayan kendi askerlerine ateş açılmasını emreder. Buna rağmen istediği olmaz. Elbette bunun anlamı beklenen terfiyi alamamaktır.

İstediği olmayan muktedirlere kurbanlar gerekir. Emre itaat etmeyenler cezalandırılacaktır. Ama bu seçim neye göre yapılacaktır ve tabii daha da önemli soru ne yaparsan böyle bir seçim adaletli olacaktır. Adaletli bir seçim mümkün müdür böyle bir durumda? Seçilmek de/ ölmek de piyango, hatta orada hayatta kalmak da öyle.

Kendi içinde özel kuralları olan askeri yapılanma içindeki krizleri nasıl çözüyor? Hiyerarşik yapısında uyguladığı düz mantığı uygulayarak elbette. Örneğin birliklerden bir tanesinde ölecek kişi kura ile seçiliyor. Mahkeme Başkanı bunu "çok doğru bir yöntem, her zaman uygulanır" diyerek çok doğal karşılıyor.

Filmin üç farklı tarafı var.

Rütbeliler; onlar düzenin bozulmamasından yana oldukları için kuralların bozulmasının asla cezasız kalmamasından yana.

Erlər; hiçbir şeyi sorgulama hakları olmadığı için direkt kurban pozisyonunda olanlar, kurbanlar.

İdealistler; Hak, hukuk, adalet ve eşitlik kavramlarına inanıyor ve ezilenlerin yanında durup da genelde de kaybedenlerdendir.

Üç kurban seçilir, görüntüde yargılanır ama aslında hüküm bellidir. Kurşuna dizilerek öldürülme.

Film mutlu sonla bitmez, tıpkı hayatta olduğu gibi. Bu bitişte komünist cadı avının yaşandığı Mc Carthy dönemindeki cesur çıkışlarıyla bilinen filmin başoyuncusu Kirk Douglas'ın da büyük etkisi olduğu söylenir.

Humphrey Cobb'un Paths of Glory romanından uyarlanan senaryo son derece sade ve net biçimde aktarılmıştır sinemaya. Muhteşem bir infaz sahnesi vardır. Cezalandırmanın hazzı ve ders verme tutkusunu; kurban infazdan önce ölmüş olsa bile diriltmenin yollarını aramaktadır. Sedyede bilincini kaybetmiş olarak yatan asker bile infaz alanına getirilip kurşuna dizilir.

İki büyük dünya savaşı geçirmiştir insanlık. Ve binlerce de komşu savaşları yaşanmıştır. Kayıplar ve yaralar çok fazladır. Dünyanın her yerinde hala bu savaşların dumanları tütmektedir. Birikmiş ve anlatılması gereken büyük küçük bir sürü öyküsü vardır insanlığın, yaşananların bir daha yaşanmaması adına. Onca yazılan kitap, yüzlerce film yine de anlatamıyor insana savaşın korkunçluğunu, dehşetini ve dünya halkları hala savaşmak istiyor birbiriyle bitip tükenmeden. Ve analardan hala evlatlarını istiyorlar bu bitmeyen hırsları yüzünden.

Final o kadar güzeldir ki... Kimin çizdiği belli olmayan sınırların iki yakasındaki insanların en büyük bağlarından biri de yanık türküleridir. Ne için savaşırsa savaşın herkesin içinde o şarkıların/türkülerin ezgileri vardır. Duyunca yüreğin titrer, biraz daha dinleyince ise iki damla yaş olur akar gider gözlerinden bütün öğretilmiş düşmanlıklara rağmen.

* Paths of Glory

Solfasol'a Mektup

Süleyman Özyürek

Solfasol Gazetesi alelade bir kent gazetesi değil, sol eğilimli geniş bir kesimin sesinin de dillendirildiği farklılıkları dışlamayan muhalif çizgisi ile benim gibi kişisel olarak hala marksizme, hala işçi sınıfı mücadelesine inanan birisi için de çok önemli bir yere sahip.

Fakat sınıf anlayışım 18 ve 19 hatta 20. yüzyıllarda tanımlanan yapıları, kasları beyninden büyük, kendi gettolarında yaşayan, zincirlerinden başka kaybedeceği bir şeyi olmayan bir proleter sınıf anlayışı değil. 21. yüzyılda üretimin ve teknolojinin gelişimine paralel ortaya çıkan bir sınıf anlayışı. Yani, sanayi kesiminde çalışanları da, kamu kuruluş ve kurumlarında, ya da özel teşebbüslerin bürolarında çalışanları da kapsayan bir sınıf anlayışı ki bu sınıf anlayışının içerisine şüphesiz kimlik, inanç, çevre, ve kadın hakları için mücadele yürüten kesimleri de dâhil etmek gerekiyor.

Ancak işçi sınıfına yine de özel bir yer ayırmak gerekir. Çünkü bütün bu mücadele alanları aynı zaman da sınıf

mücadelesinin ta kendisidir. Tehlikeli sanayi işlemlerine ve çevresel hasara en çok maruz kalanlar, işçilerdir. Yine kadın haklarına en çok gereksinim duyanlar kadın işçilerdir. Dolayısıyla işçi sınıfı mücadelesi aynı zamanda diğer düzen

Fotoğraf: Fahri Aksirt

mağdurlarının mücadelesiyle at başı gider. Sınıfları ortadan kaldırmayı hedefleyen işçi sınıfı, kendisini özgürleştirirken diğer düzen mağdurlarının da özgürleşmesine katkı sunar.

Sınıf mücadelesini ortodoksi bir anlayışla gören ve sınıf indirgemeciliğini reddettiğini söyleyen kimi çevre ve partiler, özellikle liberaler ekonomi ile politika arasında zorunlu bir tekabülîyet bulunmadığını söyleyerek

sınıfı mücadele dışına atarak diğer toplumsal mücadele odaklarını birer siyasal özne konumuna getirmeye çalışıyorlar. Oysa kimlik-inanç-çevre-ve kadın hakları için mücadele yürüten bu düzen mağdurlarının kendi içlerinde bile çelişkiler barındırdığı gibi, hepsinin düzen karşıtı olduğunu varsaymak hayalcilik değilse nedir. İşçi sınıfı ise kapitalizmin devrilmesinde doğrudan menfaati olan ve devrimci bir kuvvet haline gelebilmesi için gerekli stratejik toplumsal güce sahip tek toplumsal sınıftır.

Yani işçi sınıfını mücadele dışına atarsanız geriye mücadele diye bir şey kalmaz. Tıpkı rengi alırsanız hayattan geriye ne kalır dediği gibi.

Solfasol'u kutluyorum.

SOLFASOL
Ankara'nın Gayriresmi Gazetesi
Haziran-Temmuz 2016
62-63. Sayı
Ayda bir yayımlanır.

Editörler

Hülya Demirdirek,
Mehmet Onur Yılmaz,
Tanju Gündüzalp

Fotoğraf Editörleri

Can Mengilibörü, Elif Koca, Erhan Muratoğlu,
Engin Aygün, Fahri Aksirt, Özlem Mengilibörü

Redaksiyon

Aydın Bodur, Berivan Eliş, Engin Aygün,
Gülşah Aykaç, Fikret Ottekin, Özge Akkoyunlu

Haber Editörleri:

Aydın Bodur, Gülistan Aydoğdu

Kültür-Sanat Editörleri:

Emel Demir, Erdal Ozan Metin,
Gülşah Aykaç, Özgür Ceren Can

Dijital Solfasol Editörleri

Berivan Eliş, Erhan Muratoğlu,
Mehmet Atakan Foça, Onur Mat

Yayıma Hazırlayanlar

Akın Atauz, Ahu Özveri,
Alanur Çavlin, Ali Hikmet Eren, Aydan Çelik,
Aydan Özki, Ayhan Çelik, Barkın Sinan,
Beliz Güçbilmez, Besim Can Zirh, Birol Özdemir,
Buse Kaynarkaya, Deniz Enli,
Deniz Gümüşel, Ebru Baysal, Elif E. Akşit,
Emine Onaran Incirlioğlu,
Emrah Kırmısoy, Emre Baturay Altınok,
Enver Arcak, Ezgi Keskin, Ezgi Koman,
Fusun Çiçekoğlu, Gözdem Üner Tubay,
Günseli Bilgen, İpek Benek, Kübra Ceviz,
Mert S. Renkmen, Murat Dirican,
Nefin Pera, Nermin Atıkan, Nur Yılmazlar,
Orhun Bora Çetin, Önder Şenyapılı,
Özge Altınyayla, Selcan Kula,
Sema Alpan Atamer, Serdar Aydın, Serdar Koç,
Sibel Durak, Sümeyra Ertürk, Tuğba Dirican,
Tuğçe Şahin, Tuna Kalaycı,
Ufuk Tolga Savaş, Umut Koşan,
Vedat Gün, Zerrin Yatağan, Zeynep Alica,
Zeynep Yağmur, Zeynep Ö. Yılmaz

Katkı Verenler

A. Hikmet Eren, A. Özge Akar,
Ali Akın Akyol, Ahmet Çinici,
Ahmet Say, Ali Koçer, Antonin Artaud,
Arif Şentek, Aydan Balımlı,
Aydın Akın, Aydın Şimşek, Aynur Demirdirek,
Ayşegül Çelik, Başak Altın, Burcu Balıktaş,
Burcu Cura, Burcu Öztürk, Bülent Atamer,
Cemre Kutluay, Ceren Ergenç,
Ceyhan Temürçü, Çiydem Dağdeviren,
Demet Güllüççek, Deniz Kaşık,
Deniz Kırmısoy, Derya Güllü, Dilem Koçak,
Duygu Cihanger, Erhan Akça, Faruk Şahin,
Fatma Soylu, Ferdan Ergut,
Funda Şenol Cantek, Gamze Güzen,
Gizem Güler, Gökçer Tahincioğlu,
Hilal Kara, Hüsnü Öndül, İlden Dirini,
Kemal Özdil, M. Ali Çetinkaya,
M. İhsan Doğan, M. Mahzun Doğan,
Mahir Ünsal Eriş, Mehmet Öz, Melike Kuş,
Mesut Demir, Mithat Sancar,
Murat Sevinç, Neşet Kocabıyıkoglu,
Nihal Poyraz Temürçü, Nuran Talu,
Olca Koşan, Özge Çağlar,
Özgür Cengiz, Özgür Yalçın,
Özhan Değirmencioğlu, Özsel Bebeli,
Rabia Ç. Çavdar, Rana Arıbaş, Remzi Altunpolat,
Rengin Konuk, Ruşen Ö. Özcan, Selda Bancı,
Selda Tuncer, Serdar Gülsöken, Serhat Şatır,
Sevinç Başköy, Sinan Yusufoglu,
Sine Çelik, T. Tolga Özçelik,
Ufuk Altınay, Umut Güner,
Umut Şumnu, Yusuf Arslantaş

Teşekkürler

Aydın Kahya, İbrahim Balaban,
Süleyman Özyürek

Logo Tasarım:

Aydan Çelik

Konsept Tasarım:

Gülru Höyük

Grafik Uygulama:

Mehmet Onur Yılmaz

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Mehmet Onur Yılmaz

Yayın İdare Merkezi

Büklüm Sokak, No: 44/4,
06680 - Kavaklıdere / ANKARA

Tel - Faks: 0 312 437 76 41

bilgi@gazetesolfasol.com

Abonelik: abone@gazetesolfasol.com

0 536 956 64 26 - 0 533 653 32 75

Basım Yeri

Şen Matbaa

Özveren Sok. 25/B Demirtepe/Ankara

Tel: 0 312 229 64 54 - Faks: 229 64 54

E-Mail: senmatbaa@gmail.com

WEB: www.senmatbaa.com

Basım Tarihi: 24.6.2016

ISSN: 1301-8655

Yerel Süreli Yayın
4.000 adet basılıdır.

DİKKAT! MÜLTECİLERİN KENTSEL YAŞANTISINI GELİŞTİRECEK YARATICI TASARIMCI VE İNOVASYONCULAR ARANIYOR!

What Design Can Do (WDCD) isimli tasarım platformu, başlattığı "Refugee Challenge" (mülteci sorunlarının çözümünde sınırları, olanakları zorlamak) tasarım yarışması ile dünyanın farklı yerlerinden tasarımcıları ve yaratıcı toplulukları mülteci sorunuyla ilgili proje üretmeye davet etti. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve IKEA Vakfı'nın desteğiyle düzenlenen tasarım yarışması, mültecilerin yaşadığı sorunlara tasarım disipliniyle araçlarıyla çözümler geliştirilmesini öneriyor. Birleşmiş Milletler verilerine göre bugün dünya üzerinde 20 milyon kişi, ülkelerini terk ederek daha iyi bir gelecek hayaliyle farklı coğrafyalara iltica ediyor. Mültecilerin hayatı ihtiyaçları ve iltica edilen ülkelerdeki yerleşik toplumların endişeleri bir araya geldiğinde ortaya büyük bir sosyolojik problem çıkıyor. What Design Can Do (WDCD) bu durumun, devletlerin ve sivil toplum örgütlerinin tek başına çözemeyeceği bir sorun olduğunu düşündüğünden çözümünü "tasarım"da aramaya girişiyor.

Yarışma, mültecilerin başlıca sorunları olarak; barınma, içinde yaşadığı topluma etkileşim ve kişisel gelişim ihtiyaçlarını sıralıyor. Tasarımcılardan da konut, sağlık, eğitim, iş, kültürel entegrasyon gibi alanlarda kullanılabilecek ürün, hizmet, iletişim kampanyası veya teknoloji fikirleri üretmeleri bekleniyor. Kazanan projeler hayata geçirilecekmiş ve her biri 10 bin Euro ile ödüllendirilecekmiş. Uzun lafın kasası: "Refugee Challenge" tasarım yarışması mülteci sorununa dair farkındalık yaratmak ve sorunu çözmeye yönelik yaratıcı çözümler üretmek için yöntem olarak rekabeti seçmiş durumda.

"Refugee Challenge" tasarım yarışmasının çatısının "mülteci sorunu" olarak belirlenmiş olması konuya ilişkin çarpık bir bakış açısını gözler önüne seriyor. Sorunun temelinde yatan sınır, mülkiyet ve iktidar kavramlarına dayalı tüm sorunların, geçmişten bugüne katmanlanarak gelişmiş ve üstüne konan her yapıyla sıkışarak taşlanmış, hatta fosilleşmiş tarihsel bir mutlakiyet ifade eder şekilde meşrulaştırıldığı bir zemin yaratılıyor. Giderek yükselen küresel iklim krizinin neden olduğu kaynakların hızla azalması sorunu bu coğrafyalarda çok daha yıkıcı oluyor. Temiz içme suyu, beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarına erişemeyen insanlar bu kaynaklara erişebilmek amacıyla bin yıllardır sürdürdükleri komşulukları yıkıyorlar. Küresel iklim krizinin nedeniyse tüketim toplumlarının giderek artan doğa yıkımı ve endüstrileşme. Tasarım disiplinleri ve bilim insanlarının sürdürülebilir bir insan-çevre ilişkisi kurmaya dönük çözümlerinin hayata geçirilmesi ise ekonomik sürdürülebilirlik kaygılarının gölgesinde, bu yıkımın sona ermesini beklemek durumunda. Bu süreçte çözüme dönük tüm üretimlerin, gerçek faydalanıcısı olan insan ve doğaya ulaşması önündeki en büyük engel, bu üretimlerden ne şekilde fayda sağlanacağına belirleyicisi durumundaki sermaye ve güç odakları olarak karşımıza çıkıyor.

Tasarım proje yarışması konusunda düşündüğümüzde altında hangi varsayımları ve ideolojik körlükleri bulacağız?

Soruyoruz: Tasarımcılara hazır olarak verilen, bu yarışmanın konusu olarak tanımlanmış problem kime ait? Dahası, önerileri değerlendirecek olan ve gerçekleştirilmesindeki belirleyiciler kimler?

Burada sorunun gerçek muhatapları olan mültecileri ve çözüm üretebilecek farklı disiplinlerden uzmanları bir arada görmek yerine, tek tek tasarımcıları, bir bilgisayar ekranının arkasında ve bir ödül motivasyonu rekabet halinde görüyor olmamız bu soruların gerçekliğini ve tanımlanmış sorunun nasıl bir "tasarım" olduğunu sorgulatar nitelikte.

Renkli ve arzu dolu internet sayfalarından gerçek fiziksel mekâna döndüğümüzde, yerinden yurtdandan edilmenin yalnızca coğrafyanı değiştirme olarak gerçekleşmediği gereğiyle yüzleşiyoruz. Belki de en hafif yurtsuzlaşma hali olarak, fiziksel bütünlüğünü koruduğumuz ve aynı evde yaşamaya devam ettiğimiz halde, yüzlerce kişinin öldüğüne tanık olarak, yer ile bağımızı yeniden üretmeye zorunlu kalıyoruz. Bir Suriyeli ailenin yerinden yurtdandan edilmesinin mekanizmasında bize biçilen kimliğimiz olan "tasarımcı" ne yazık ki bizi aynı mekanizmanın kurbanı olmaktan koruyamadı ve koruyamayacak.

Mülteci durumuna düşmüş insanlar için "iyi niyetli" projeler üretmeye çalışırken onların önce insan olduklarını unutup yeni bir ikinci sınıf insan kategorisi mi üretiyoruz?

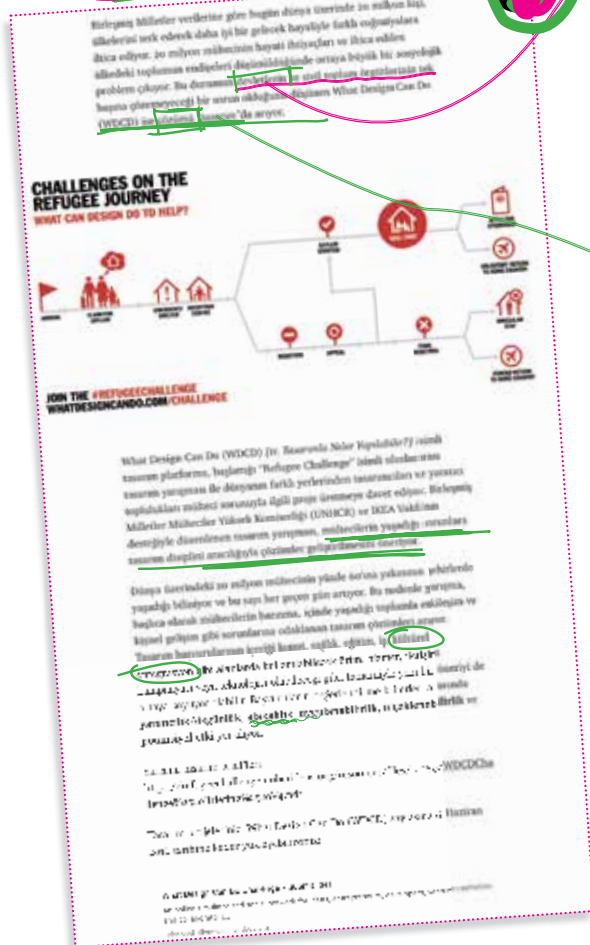
Soruyoruz: İnsan kaçakçılığının günümüzde en hızlı büyüyen sektör durumuna gelmesi, insan hayatının ne kadar doğrudan bir ekonomik değere dönüştürülebileceğinin açık göstergesi. Peki bu ölçekte ve gelişen bir ekonominin kurumları kendilerini sürdürülebilir kılmak için tasarımcılara danışsa, talepleri ne olurdu? Peki ya mültecilerin koşullarını insanileştirmek adına onların ihtiyaçlarını karşılayacak olan endüstriler için durum nedir? Bu endüstriler de varlıklarını sürdürmek ve bunun için büyümek zorunluluğuyla kapitalist rekabete katılabilirler mi?

Burada metalaşmış tasarlama eyleminin hem yazılı hem görsel dille kötüye kullanıldığı önermesinden daha başka bir şeyler söylememiz gerekiyor. İçine çektiğimiz tasarlama piyasasının ahlaksızlığından mı, sanat-tasarım ve mimarlığın baskın-ideolojik olanı meşrulaştıran ve onu her daim yeniden üreten stratejik araçlara dönüşmesinden mi söze başlayalım? Bu bilindik durumlara ağız dolusu söylenip sırt çevirmek ve onlara kapılıp gittiğimizi anlamadan kaybolmak arasındaki uçurumun iç siktimsini taşıyoruz.

Mültecilikle sonuçlanan problemlerin çözümlerinin muhatabı kimdir?

Bizimle benzer kaygıları taşıyorsanız fikirlerinizi paylaşmaya, harekete geçmeye bekliyoruz:

asikeci.com

Uluslararası Ankara Kukla Festivali

Çocuk ve Yetişkin Beraberliğinin Yaratıcı Günleri

Hülya Demirdirek

KUKSADER (Kukla, Karagöz, Gösteri ve Sahne Sanatları Derneği) ve Tiyatro Tempo'nun organize ettiği 2. Uluslararası Ankara Kukla Festivali, 6-13 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirildi. Detaylarını ankarakuklafest.org.tr sitesinden öğrenirsiniz belki ama 2017'de de gerçekleştirilmesi için "ne yapmalı" diye düşünelim Ankaralıları olarak. Hem de bu kadar az imkânla böylesi değerli bir işi kotaran Tiyatro Tempo'nun önümüzdeki dönem etkinliklerine de bakmak için hatırlatma olsun bu haber.

Yanımızda oturan 5 yaşındaki çocuk, kazan içine düşen kralın gölgesine gülerken, yetişkinin düşünce, zanaatkârlık ve teknolojik gelişmelerin değerini bilen bir olgunlukla önüne serilmiş politik satire (Tiyatro

Tem- Dünyanın Yemeği) gülebiliyor olması, hem keyifli hem de umut verici. Çocuklar için olduğu düşünülebilecek kukla gösterilerinde, yetişkini orada tutan, çocukların anlayabileceği basitlik ve yalınlığa tolerans göstermek değil, yaratıcılık karşısındaki hayranlık. Desislava Mincheva (Bulgaristan - Pro Radopi) Türkçeye "Süslü Tavuk" diye çevrilmiş tek kişilik oyununda, derin, çok yönlü sanat eğitiminin,

teknik ve tecrübenin nasıl ciddi bir birikim yarattığını gösterdi. Başka ellerde banal ve sululukla kolay komediye dönüşebilecek olanın, zeki bir yaratıcılıkla sunulabilirliğini gövdesinde, sesinde, hareketlerinde taşıyordu Mincheva.

Festivalde, yetişkin ve çocuklara yönelik üç yerli, üç yabancı grubun oyunları ve atölyeler vardı. Ankara Goethe Enstitüsü'nün konuğu Alterego Kukla Tiyatrosu, genç ve yetişkinler için Aloha He adlı oyunu oynadı. Prenses Benek adlı çocuk oyununu Moldova'dan İzvaraşul Vesel Kukla Tiyatrosu okullarda da sergiledi. Tiyatro Tempo kendi üç oyununu sergilerken, Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu Lorca'nın Acıklı Güldürüsü ile festivale katıldı. Tiyatro Tempo'nun kurucusu Haluk Yüce ve yöneticisi Marina Yüce'nin bitmek tükenmez sanat kaynağından, onlarla çalışan ve festival gönüllüsü gençlerin bize sunduklarından 2017 sezonunda faydalanmayı, onlara katılmayı unutmayın.

Bu tuhaf günlerde kuklanın arkasındaki yaratıcı insanlık çok iyi gelecektir birçoğumuza.

